svensk veterinär tidning

15 • DECEMBER • 2014 • VOLYM 66

Misteln, inte bara för julkyssar

Foto: CandyBoxImages

Demodex gatoi hos katt i Sverige

Allt om Veterinär-kongressen 2014

MEDIVET

Animal X-ray Solutions

Nordisk Specialist för Veterinär Digital Röntgen

Vi önskar Eder alla en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År!

"tomten är cool,
han har tillgång till
hela vår röntgenpool"

www.medivet.se info@medivet.se +46 (0) 431 244 00 Medivet Scandinavian AB, Ängelholm, Sverige

SVERIGES
VETERINÄRFÖRBUND
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**

E-POST: *kansli@svf.se*
HEMSIDA: *www.svf.se*
TELEFONTID: Mån–tors 9.00–16.00,
Fre 9.00–15.00,
lunchstängt 11.30–13.00

KANSLI
TELEFON: 08-545 558 20
TELEFAX: 08-545 558 39

Tf ordförande
ANDERS FORSLID, *leg vet, VMD*
TELEFON: 0413-55 32 20
MOBIL: 070-520 33 59
E-POST: *anders.forslid@med.lu.se*

Kansli- och ekonomichef
PER CARLSSON, *pol mag*
TELEFON: 08-545 558 21
MOBIL: 070-567 12 35
E-POST: *per.carlsson@svf.se*

Förhandlingschef
ANDERS GRANELD, *jur kand*
TELEFON: 08-545 558 26
MOBIL: 070-625 64 44
E-POST: *anders.graneld@svf.se*

Informationschef
JOHAN BECK-FRIIS, *leg vet*
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
E-POST: *johan.beck-friis@svf.se*

Generalsekreterare SVS
SIMONE HÄUSLER, *leg vet*
TELEFON: 08-545 558 24
MOBIL: 0730-928 113
E-POST: *simone.hausler@svf.se*

Arbetsrättsjurist/förhandlare
JESSICA BERLIN, *jur kand*
TELEFON: 08-545 558 25
MOBIL: 073-540 08 00
E-POST: *jessica.berlin@svf.se*

Redovisningsansvarig
LINDA WIKSTRÖM, *ekonom*
TELEFON: 08-545 558 23
E-POST: *linda.wikstrom@svf.se*

Sekreterare
MARIANNE LUNDQUIST, SVS
TELEFON: 08-545 558 27
E-POST: *marianne.lundquist@svf.se*

Administratör
HELÈNE BACKVIK-SVENSSON, SVS
TELEFON: 08-545 558 20
E-POST: *helene.backvik-svensson@svf.se*

Administratör
KARIN MOSSBLAD HENRIKSSON, SVF
TELEFON: 08-545 558 28
E-POST: *karin.henriksson@svf.se*

Bankgiro: 530-52 22 Allmänna kassan

SVENSK
VETERINÄRTIDNING
se sista sidan

Vi blir snabbt många fler

VETERINÄRFÖRBUNDETS tidigare ordförande Torsten Jakobsson lämnade sitt uppdrag i månadsskiftet oktober/november. Torsten initierade under sin ordförandetid ett stort arbete med interna organisationsförändringar för att anpassa SVF till morgondagens behov. Vi tackar Torsten för hans tid hos oss. Planen är att fyllnadsval av en ny ordförande görs vid förbundets ordinarie fullmäktigemöte i maj/juni 2015.

Ett tidigare, för många veterinärer nästan självklart ”man ska vara medlem i förbundet” är kanske inte ett minne blott, men är i dag inte lika självklart. För närvarande lämnar ca 100 nya veterinärer SLU varje år. Dessa kompletteras med ca 150 kolleger/år från andra länders utbildningar – vi blir snabbt många fler. Nyligen föreslog en organisation i Veterinärsverige en ökning av antalet platser på vår svenska utbildning. Vi var åtskilliga som höjde ögonbrynen och förundrades över hur olika våra bilder av situationen är. Som veterinärprofessionens största och viktigaste megafon mot samhället måste SVF arbeta för att få tillgång och efterfrågan på veterinär arbetskraft i balans. Vi har länge varit bortskämda med en gynnsam arbetsmarknad. Idag ser det annorlunda ut.

Jag vill passa på att tacka SVS, AVF och FVF för deras insatser. AVF arbetar hårt tillsammans med förbundets jurister för att ge stöd åt medlemmar som vill in på arbetsmarknaden eller som har hamnat i kläm. SVS har återigen lyckats bjuda på en kvalificerad och uppskattad kongress – kunskap och professionalism är viktiga honnörsord. Många vill lära mera för att kunna göra mera, ökad specialisering finns alltid på agendan. FVF organiserar, trots den strukturomvandling vi upplevt på kliniksidan, en stor medlemsgrupp. Mer än någonsin framstår behovet av en tydlig nationell veterinärorganisation. SVF arbetar för att även i morgon vara ett starkt förbund. En optimal intern struktur och ekonomi i balans är grunderna. Vi arbetar med att effektivt kunna nå morgondagens veterinärer, utan att för den skull glömma oss andra.

En stor och viktig fråga är var vi möter de nya medlemmarna, t ex via de sociala medierna. Vi arbetar också med att tydliggöra vår ”produktportfölj”. ”What’s in it for me?” är en fråga som vi måste kunna besvara när de unga blivande kollegerna på Ultuna utmanar oss. Den numera ca tio år gamla SVF-organisationen är fortfarande bra, men ett SVF med sina tre ben kan svikta beträffande samsyn och måluppfattningar. Vi måste enas om formen där alla ideellt arbetande krafter inom sina respektive ansvarsområden lever i mutualism (trots att vi är fyra delar) för att ge våra medlemmar bästa service och en trygg plattform för svensk veterinärprofession. Jag tror inte att ensam är stark.

Tack för det gångna året. Jag önskar alla en GOD JUL och ett riktigt GOTT NYTT ÅR!

ANDERS FORSLID
er tillfällige ordförande

ROYAL CANIN

Med **smak** för ett **hälsosamt liv**

HIGH PALATABILITY
Tested & approved!

VETERINARY DIET

innehåll

ledare A Forslid

Vi blir snabbt många fler 3

veterinärkongressen 2014

Plenarsessionen S Fredriksson 6

Utställningen S Fredriksson 9

Vetenskapligt program C Arosenius och J Beck-Friis 12

vetenskap – granskad artikel

Demodex gatoi – en litteraturstudie M Fjällström 19

månadens epiztel 25

vilken är din diagnos?

– EKG 27

– Svar 60

allmänt

Mistel – inte bara för julkyssar? L-E Appelgren 29

SLU-seminarium
Hantering av djurskyddsbrott J Beck-Friis 33

Livsmedelssäkerhet – var det bättre förr? C Arosenius 37

Skärpta rutiner ska förebygga försvunna anmälningar H Frisell 41

Information om föreskriftsändring
Salmonella diarizonae hos får undantas från bekämpning M Lundh 45

Reseberättelse
Internationell workshop om muskuloskeletala biomarkörer hos häst S Ekman och E Skiöldebrand 47

fackliga frågan

Detta ska anställningskontraktet innehålla F Ritter 49

från sektionerna

Examensarbete inom veterinär folkhälsa kommer att belönas E Chenais 50

FVF informerar

Personliga skäl – saklig grund för uppsägning
L Nordfors 51

replik

Djurskyddskrav och djurvälfärd S Einarsson 52

Våra djurskyddsregler förtjänar en seriös granskning och debatt Å Rutegård och M Wierup 53

Svenskt griskött har 68,5 procent av svenska marknaden G Ståhle 55

Veterinärt ansvar att påtala dålig djurvälfärd
B Algers, L Berg och J Hultgren 56

ansvarsärende

Behandlade häst utan att notera i hästpasset
J Beck-Friis 58

kanslinytt 59

in memoriam 59

från studenterna

Bland nattorienterare, disktrasor och lussebak E Holmroos 61

noterat

- Utmattning och vildsvin vanligaste skadeorsakerna 26
- Landsbygdsministern kallade till möte om MRSA 27
- SLU hamnar under näringsdepartementet 28
- Coop premierar smärtfri griskastrering 36
- Ny studie: hovbroskförbening orsakar inte hälta 44
- Dyster framtidsprognos för veterinäryrket 66

kongresser & kurser 62

kåseri

Bröllopsbesvär E Rennerfelt 65

specialistkompetens 66

Plenarsessionen

Allt från Görels Hundskola till hundens domesticering

TEXT OCH FOTO:
SUZANNE FREDRIKSSON

Antrozoologi var den övergripande rubriken för årets plenarsession under Veterinärkongressen. Det handlade om "Görels Hundskola", erfarenheter av hundar i vården, genforskning och hur man med hjälp av equitation science kan öka säkerheten för dem som handhar hästar.

DET HAR BLIVIT något av en tradition att Veterinärkongressen inleds på ett lättsamt sätt och gärna med någon som törs driva lite med både sig själva och veterinärkåren. Klara Zimmergren, välkänd genom sitt uppdrag som programledare för Djursjukhuset men även en driven komiker, fick många av de närvarande att skratta igenkännande när hon berättade om sina erfarenheter kring människors relation till djur.

– Djur skapar känslor, därför kan man köra samma tema, "sjukt djur – djur måste opereras – orolig djurägare – känslor i väntrummet" precis hur många gånger som helst, förklarade Klara. Hon drev även hejdlöst med andra djurprogram, som t ex "Jesus med de tolv hundarna" (Cesar Millan alltså) och avslutade sitt framträdande med ett klipp ur Görels Hundskola (från humorprogrammet i SVT, Mia och Klara 2009) där de stackare som valt att gå en lydnadskurs verkligen får lära sig hur man agerar på en hundklubb.

Att Ann Edners hund Livia skänker barnen glädje när hon kommer på besök är ställt utom allt tvivel. Svårare är det att mäta de rent medicinska effekterna.

"Djur skapar känslor, därför kan man köra samma tema om och om igen." Klara Zimmergren förklarade konceptet för tv-serien Djursjukhuset.

Mer glädje, fast i ett helt annat och mycket allvarligare sammanhang, blev det när Ann Edner, överläkare på Akademiska barnsjukhuset i Uppsala, beskrev sin forskning kring användning av hundar i vården av mycket sjuka barn. Ann redogjorde för vad en vårdhund eller terapihund är, det råder lite begreppsförvirring där, och vad en sådan hund kan åstadkomma. Att djur har stor betydelse för tillfrisknandet hos en patient beskrev redan Florence Nightingale på 1800-talet. Långt, långt senare, Sverige tillhör inte föregångarna här, introducerades hundar i åldringsvården, ”här finns ju sällan allergiker”, och även inom psykiatrin.

– Det vuxna har ska också barn ha, menar Ann som sett den glädje, uppmuntran och trygghet som hennes egen hund Livia skänkt de barn som träffat henne. För Livia handlar det om att kanske bara sitta med huvudet i knäet på barnet, en annan gång får hon utföra trick, hämta saker eller bli gosad med.

Anns forskning går ut på att undersöka hur olika grupper: det sjuka barnet, anhöriga och personalen samt inte minst hunden, påverkas av att samverka inom vården.

Att svart på vitt visa de rent medicinska effekterna av hundens närvaro är förstås en utmaning, men det finns vägar att göra detta och Ann är mycket övertygad i sitt arbete. Det avslutande filmklippet på Livia i arbete berörde alla i församlingen djupt.

Efter detta var det dags att skärpa alla sinnen maximalt för att hänga med när geneti-

Kerstin Lindblad-Toh och hennes forskarteam jobbar bland annat med att utveckla de genetiska verktyg som krävs för att leta sjukdomsgener.

Antrozoologi är ett tvärvetenskapligt forskningsområde som behandlar alla typer av interaktioner mellan djur och människor.

Erik Axelsson forskar i hundars genetiska anpassning till människan.

Elke Hartman berättade om hur man kan öka säkerheten för alla som handhar hästar genom att bland annat lära sig mer om djurens beteende.

kern Kerstin Lindblad-Toh, knuten till såväl Uppsala Universitet som Broad Institute i USA, höll en timmes föreläsning på 30 minuter. Kerstin kartlade tillsammans med sitt internationella team hundens arvsmassa för tio år sedan. Hon har sedan fortsatt att utveckla de genetiska verktyg som krävs för att leta sjukdomsgener och att tillsammans med veterinärer samla prov från sjuka och friska hundar. Forskningen är banbrytande och Kerstins team har bland annat hittat gener för flera cancertyper som förekommer hos hund. Insamlingen av prover fortsätter från raser där dessa sjukdomar förekommer. Samtidigt kartlägger forskningsgruppen andra områden som immunmedierade sjukdomar, kardiologi och beteende. I framtiden kan dessa studier ligga till grund för olika genetiska tester.

Erik Axelsson, Uppsala Universitet, ägnar sig också åt genetik, fast på ett annat plan. Erik forskar i hundens tidiga historia genom att studera DNA hos ett stort antal hundar och vargar. Målet har varit att kartlägga hur hunden genom selektion och genetiska förändringar har anpassat sig till människan sedan arten antas ha domesticerats för 10 000 till 16 000 år sedan. En av många intressanta iakttagelser är de gener som styr hundens förmåga att utvinna energi ur stärkelse, vilket antagligen har haft stor betydelse i domesticeringsprocessen.

Sist ut var Elke Hartmann, SLU, som introducerade åhörarna för det nya begreppet equitation science. Det är en ny vetenskaplig disciplin som ska ge en objektiv, mätbar förståelse av samspelet mellan häst och människa. Forskningsresultaten kan användas vid bemötande och hantering av hästar i situationer som t ex veterinärbehandling. Rätt tillämpade innebär dessa kunskaper mindre trassel och färre skador på såväl hästar som människor.

Och så får vi inte glömma Torkel Ekman, alltid lika uppskattad som moderator. ■

Utställningen

Söker du de rätta verktygen? Besök en monter på kongressen!

TEXT OCH FOTO: SUZANNE FREDRIKSSON

Karameller och nötter, lite trötta fötter. Det är en mycket kort beskrivning av den utställning som omger Veterinärkongressen. Samtliga monterplatser var sålda och flera nya företag tog chansen att visa upp sina produkter och skapa kontakter under kongressdagarna. I pauserna är det trångt hos de utställare som vet vilka knep som drar kunder. Förtäring i olika former är populärt liksom frågesporter och generösa produktprover. Så här kan det gå till:

Emma Påhlsson, Evidensia Valla Djursjukhus, får instruktioner av gänget från Trofast om hur man gör.

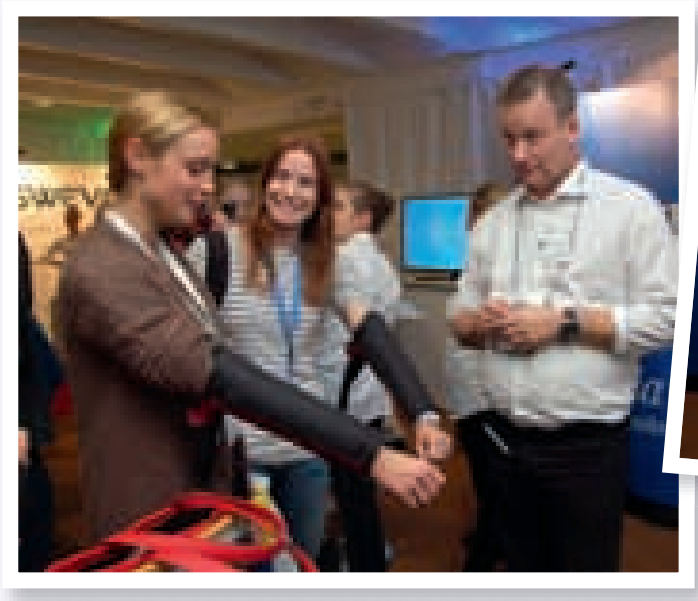

"Häftigt, tryck och kyla på en gång!" Veterinärstudenterna Paula Hanson och Veronica Strömberg testar nyheter hos Swevet.

Agria, här representerat av Charlie Lindberg, hade en tävling som gick ut på att räkna, nej gissa, antalet kanyler i burken. "Kongressgeneral" Marianne Lundquist har visserligen garanterat den längsta erfarenheten med 40 år som organisatör, men det här gick hon bet på.

"Hallå där, kom ner och kolla vår monter." Vetmedics Agneta Andersson ville visa upp en ny produkt.

Kall om händerna vid provtagning utomhus? SVAs Mikael Propst och Elisabeth Bagge delade ut blodröda handvärmare att ha med i fickan. Passar självklart bra även i slalombacken eller på jaktpasset.

Boehringer Ingelheims veterinärer är inte rädda för att klä ut sig, det har vi sett flera roliga prov på under åren. I år satsade man på "de rätta verktygen" som naturligtvis visades upp av en hantverkare, här i form av Victor von Segebaden.

"Hantverkarkollegan" Thomas Manske sågade generika genom att ställa frågor om original och kopior. Fick man tillräckligt många poäng renderade det en knapp med text "Jag är ingen kopia" som sedan kunde bytas mot en t-shirt "Jag är ett original under utveckling" i företagets monter. Fredrike Ritter och Alexandra Vilén, som själv har ett litet original under utveckling, klarade självklart testet galant.

Nya på marknaden men gamla i branschen. Jessica Axelsson och Birgitta Schmitz som har massor av erfarenhet från tidigare jobb har startat Alltovet, ett företag som bland annat säljer förbrukningsartiklar inom djursjukvårdsbranschen.

”Hur går det för er på hästkliniken?” Susanne Demmers och Hanna Bäckström svarade på frågor och informerade om det nya Universitetsdjursjukhuset.

”Stora inköp ger bra rabatter.” Nya Vet Family är ett företag som bland annat hjälper till att pressa priser genom att organisera inköp. ”Välkommen i familjen”, uppmanar Tobias Olsson och Christian Hedborg.

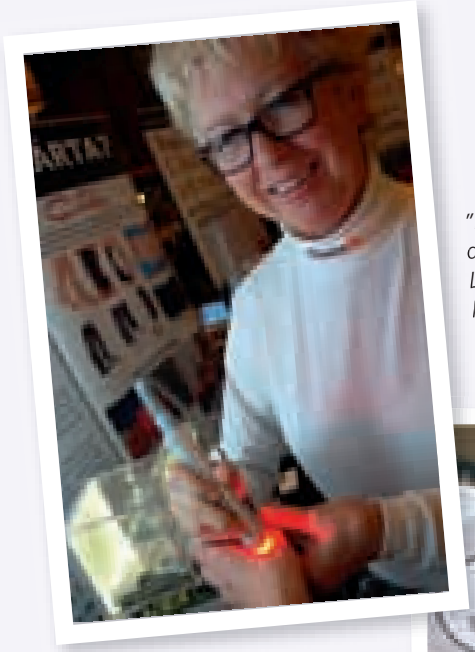

”Har du ont i handen? Kom ska du få lite behandling!” Pharma-Lights Kicki Odell fräschade upp kongressfotografens tumleder vilket självklart kvalificerar till en bild i tidningen.

Smådjurssymposiet handlade om djurtandvård och killarna från Accesia blev lite besvikna när de hamnade på Loftet hos hästfolket. Martin Carlsson och Emil Andersson gjorde det bästa av situationen, dvs visade ett glatt humör.

Vetenskapligt program

Nyheter och kunskap för alla inriktningar

Text: Christina Arosenius och Johan Beck-Friis

Kongressens vetenskapliga program bjöd i år på ett smörgåsbord av veterinärmedicinska rätter, där alla kunde hitta något intressant. Smådjurssymposiet fokuserade på odontologi, sektionen för veterinär folkhälsa belyste läkemedel och resistensutveckling medan hästsymposiet riktade in sig på respirationssjukdomar. En nyhet för året var den övergripande presentationen av aktuell forskning inom flera djurslag.

Ca 900 besökare hade hittat till Uppsala och Ultuna för årets Veterinärkongress, ett tillfälle både att förkovra sig kunskapsmässigt och att träffa kolleger. Årets vetenskapliga program var mer innehållsrikt än någonsin, det gällde att ha en genomtänkt plan för vilka föreläsningar man ville besöka. Den som ville kunde även välja att bara följa en session under båda kongressdagarna, och då få deltagandet räknat som en kurs inom specialistprogrammen. Alla fem SVS-sektionerna erbjöd ett kursalternativ med åtföljande intyg, för dem som varit med på alla föreläsningarna.

SMÅDJURSSYMPOSIET

Smådjurssektionen hade odontologi som sitt huvudtema, med engelsk-svenska Cecilia Gorrel som både dragplåster och lokomotiv. Med imponerande uthållighet och kunnighet föreläste hon två dagar i sträck om alla aspekter av tandsjukdomar och behandlingar inom smådjurstandvården. Detta tidigare ganska styvmoderligt behandlade ämnesområde har fått ett ordentligt lyft de senaste åren, och Cecilia Gorrel höjde kunskapsnivån ytterligare hos årets kongressdeltagare.

De smådjurspraktiker som kände sig nöjda med sina tandvårdskunskaper kunde i ett parallellsymposium ta del av abstracts från aktuella studier inom smådjursområdet. Man kunde där även lyssna på Malin Öhlund, sammankallande i smådjurssektionens normgrupp, som bland annat förklarade tankarna bakom gruppens omdiskuterade norm om narkos vid tandvård. Utan narkos kan inte en fullständig munhåleundersökning utföras vilket kan leda till missade och/eller fördröjda diagnoser av olika sjukdomar, förklarade hon.

HUSDJURSSYMPOSIET

Under ledning av moderator Per Wallgren gjorde husdjurssektionen en grundlig genomgång av dagens salmonellasituation hos produktionsdjur i Sverige. Ett antal nyligen inträffade utbrott blev grundligt belysta och visade på de svårigheter som ofta föreligger vid smittspårning och bekämpning.

Julia Österberg berättade att *Salmonella* fått en ökande betydelse globalt, delvis på grund av antibiotikaresistensen men också på grund av ökad förekomst. Globalt räknar man med flera miljoner sjuka och 300 000 döda/år, trots en avsevärd underrapportering. Alla salmonellatyper är potentiellt hälsofarliga men de artspecifika ger oftast svårare sjukdom. Hos slaktsvin nom EU hittar man salmonella i över 20 procent av besättningarna i Spanien, Grekland, Portugal, Luxemburg och Storbritannien. I Sverige handlar det bara om 1,3 procent, Norge 0,3 procent och i Finland 0 procent. Hos människa är salmonellainfektion den näst vanligaste

zoonosen i EU med ca 93 000 sjuka varje år varav 45 procent kräver sjukhusvård. Där är griskött en vanlig smittkälla med 10–20 procent förekomst, i Sverige är denna siffra 0,1–0,3 procent. Ett ökande antal utbrott inom EU har dock kommit från andra livsmedel än de animaliska på senare tid. I Sverige är foder den vanligaste smittkällan för djur.

Erik Lindahl redovisade ett utbrott av *Salmonella typhimurium* i en stor grisbesättning med helintegrerat produktionssystem och produktion på flera platser. Utbrottet gav upphov till ett långdraget och komplicerat saneringsarbete som tog ca åtta månader att genomföra och krävde omfattande provtagning. För detaljerad beskrivning av metodiken, som visade sig fungera bra, hänvisas till kongresskompendiet. Kompendiet går för övrigt att ladda ner utan kostnad för veterinärförbundets medlemmar, när man loggat in på medlemsdelen av www.svf.se.

För att utröna om en eventuell salmonellaförekomst hos vildsvinen skulle kunna utgöra en risk för folkhälsan och salmonellafriheten hos produktionsgrisarna har SVA genomfört en undersökning, redovisad av Axel Sannö. Materialet utgjordes av 80 fältfångade vildsvin, tre skjutna och ett avlivat djur. Totalt fann man elva procent salmonella av typen *S diarizonae* och *S enterica* i tonsiller och faeces. I övriga Europa är vildsvinen positiva i betydligt högre utsträckning, 25 procent i Italien, 22 procent i Portugal och 36–47 procent i Spanien. Vektorer kan vara flugor, möss, fåglar, råttor och rävar och det finns alltså en potential för spridning in i husdjursbesättningar. I dagsläget verkar dock riskerna för salmonellaspridning från vildsvinen vara liten i Sverige.

Julia Österberg var flitigt i elden under detta symposium och återkom tillsammans med Estelle Ågren för att redovisa de senaste två större foderutbrotten av *S cubana* 2003 (svinfoder) och *S mbandaka* 2013 (nötfoder). I båda fallen upptäcktes smittan i foderfabriker i samband med kontroller. Fallen visar att kunskap, beredskap och noggrann hygien krävs på en foderfabrik men att dessa skydd inte alltid fungerar som de ska. Vid båda fallen visade det sig vara besvärligt att spåra vilka gårdar som tagit emot smittat foder. Provtagningen blev också omfattande, 45 000 prover respektive 14 000. Inte i något fall fick man sjuka djur eller människor och spärrarna kunde hävas i besättningarna efter 10–23 veckor men i *S mbandaka*-fallet kvarstår en gård som fortfarande är positiv efter 17 månader.

Salmonellasymposiet avslutades med riskhanterarens syn på salmonella i form av Bengt

Foto: Johan Beck-Fris

Cecilia Gorrel föreläste med imponerade uthållighet och kunnighet två dagar i sträck om alla aspekter på sjukdomar och behandlingar inom smådjurstandvården.

Foto: Christina Arosenius

Globalt räknar man med flera miljoner sjuka människor och 300 000 döda/år på grund av salmonellasmitta, berättade Julia Österberg.

Foto: Christina Arosenius

Estelle Ågren redogjorde för de senaste två större foderutbrotten av S cubana *och* S mbandaka. *I båda fallen upptäcktes smittan i foderfabriker i samband med kontroller.*

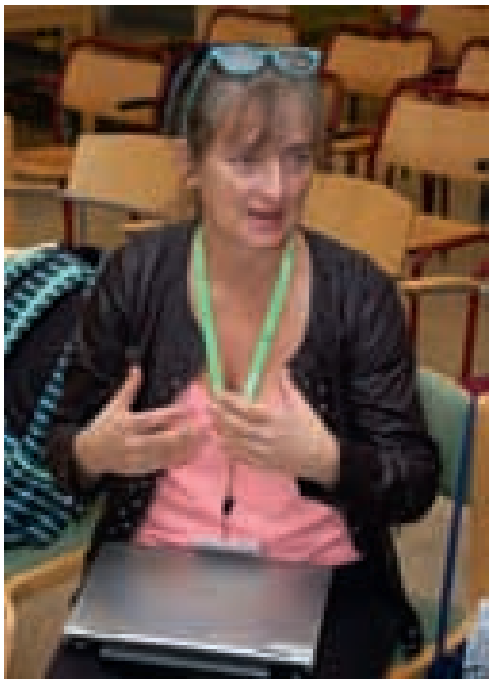

Foto: Suzanne Fredriksson

Mette Nielsen från Köpenhamns universitet förklarade att metabolismen hos lamor och alpackor inte helt liknar den hos andra idisslare.

Larsson från Jordbruksverket. Riskanalysen har tre komponenter: riskvärdering som görs av SVA, riskhantering av Jordbruksverket och riskkommunikation av SVA och Jordbruksverket gemensamt. I Sverige har vi idag ca 4 000 salmonellafall per år varav 75–80 procent är utlandssmittade. Endast 0,5 procent kan härledas till svenska djur i livsmedelsproduktion.

Nya världens idisslare

I en för kongressen ny lokal inne i SLU-biblioteket och under ledning av moderator Torkel Ekman fick ett 20-tal åhörare lära sig mer om våra nya husdjur, alpackor och lamor, Sydamerikas kamelider.

Mette Olaf Nielsen från Köpenhamns universitet förklarade att metabolismen hos dessa djur inte helt liknar den hos andra idisslare. Förmagen har bara tre avdelningar som benämns C1, C2 och C3. Dessa innehåller liknande mikroorganismer och fermenteringsprodukter som hos övriga idisslare. Djuren har under århundraden blivit anpassade till den höga höjd och extremt magra bergsomgivning som de lever i. De har utvecklat en överlägsen möjlighet att digerera fibrer av låg kvalitet och med lågt proteininnehåll. Dessa förändringar anses ge mindre utsläpp av metangaser och därmed ett ”miljövänligare” kött. Mette Nielsens studier visade att lama recirkulerar kväve effektivare men i övrigt har samma effektiva foderomvandling som får och get. Laman hade lägre metanutsläpp än får och get, ca en fjärdedel mindre per kg foder. Slutsatsen är att evolutionen har ändrat djurens metabolism vad gäller glukos-insulin så att de har en avsevärt lägre energiförbrukning och lägre energibehov för underhåll jämfört med får och get.

Karin Lindqvist Frisk från Svenska Djurhälsovården berättade om inhysning och skötsel av alpackor, något som inte är helt lätt om man inte är van. Utfodringen kan lätt gå snett med för mycket fett grönt gräs och pelleterat kraftfoder. Alpackor är dessutom framavlade enbart för ullproduktion och tycker inte om att bli hanterade av människor, något som motarbetas av deras ”gulliga” utseende. De vill helt enkelt inte vara keldjur, blir lätt stressade och är också utpräglade flockdjur. I Sverige är kravet att minst tre djur ska hållas tillsammans, men de borde hellre vara sex till sju i flocken för att må

bra. Man bör också ha en handjurs- och en hondjursflock och inte heller ha kastrater bland hondjuren.

Sverige har inga register varför antalet alpackor är osäkert, men det tros ligga runt 2 000–4 000 djur. Eftersom de härstammar från hög höjd är UV-strålningen här inte tillräcklig ens sommartid. Djuren kräver tillskott av D-vitamin, tillskott som behövs t o m i Australien. Det är viktigt med noggrann hullbedömning, den tjocka ullen döljer ofta avmagrade djur. Man måste känna på dem över rygg, revbensbåge och mellan frambenen. Parasiter kan bli ett stort problem, från Australien har importerade djur fört med sig resistenta parasiter och smitta sker mellan flockar i samband med betäckningar. Man bör vaccinera mot tetanus och eventuellt också *Clostridium perfringens* typ A. Djuren är mottagliga för tuberkulos och det finns ett frivilligt övervakningsprogram för detta.

Med tanke på alla dessa svårigheter är det inte konstigt att alpackor dör, och varför de gör det har Christina Björklund undersökt i ett examensarbete. Flockbeteendet gör att djuren ofta döljer sjukdomssymtom till långt framskriden sjukdom varför plötslig död inte är ovanlig. Studien omfattade 93 alpackor och dödsorsakerna var flera: cirkulationssvikt, sepsis, utmärgling, enteriter, endo- och myokardit, malignt lymfom och fettlever. Bland de unga djuren hade 50 procent infektiösa dödsorsaker. Den svenska veterinärkåren saknar i stor utsträckning utbildning på detta djurslag och den utländska litteratur som finns är inte anpassad för svenska förhållanden. Många av de självdöda djuren var därför inte behandlade eller dog under behandling utan diagnos och med vaga symtom.

Celina Abraham, SLU, pratade om reproduktion hos alpacka. Globalt räknar man med att det finns ca 3,5 miljoner alpackor varav 80 procent i Peru. Transporten av djur mellan olika länder medför både smittrisker och djurskyddsmässiga problem. Det skulle därför vara intressant att övergå till artificiell reproduktion. Detta medför dock vissa problem eftersom alpackan utför sin betäckning sittande. Det är svårt att samla sperma och sperman är svårhanterlig då den är seg och viskös. Celinas projekt ska undersöka möjligheterna att utveckla spermakonservering och artificiell insemination för svenska förhållanden. En alpackateaser för spermainsamling är redan konstruerad och satt med under föreläsningarna.

Epizootier

På temat epizootier redogjorde Björn Bengtsson från SVA för den aktuella situationen rörande MRSA i Sverige och övriga Europa. MRSA hos djur är en realitet även i Sverige och det gäller att nu fatta beslut om hur detta ska

Foto: Suzanne Fredriksson

Celina Abraham ska undersöka möjligheterna att utveckla spermakonservering och artificiell insemination för svenska förhållanden. En alpackateaser för spermainsamling är redan konstruerad.

hanteras för att förhindra en mer allmän spridning i landet. Betydelsen av MRSA som orsak till vårdrelaterade infektioner är numera väl dokumenterad både hos människor och djur och bakterierna utgör en zoonotisk risk.

I Norge har man fattat beslut om bekämpning sedan ett utbrott av MRSA 2013 men i övriga Europa görs inte mycket. I Sverige har vi frivillig testning av införda avelsdjur och sperma men detta är inte tillräckligt. Marianne Sunde från Norge berättade om hur bekämpningen i Norge har genomförts. Man hittade där 24 positiva besättningar under utbrottet och testade totalt 90 besättningar. Förutom djuren testade man 218 personer och hittade 32 positiva. Man testade även nöt, hund och katt och hittade positiva djur på tre gårdar, men dessa djur var negativa vid uppföljning. Positiva grisbesättningar slaktades ut med efterföljande sanering av lokalerna. Den ursprungliga smittkällan är okänd, antibiotikaanvändningen på gris är liten i Norge liksom grisimporten. Man har dock många utländska arbetare i djurproduktionen och smittan anses ha kommit från människor till grisarna. Stammarna visade också ett resistensmönster för antibiotika som inte överensstämmer med förbrukningen i Norge.

Karl Ståhl från SVA redogjorde för den afrikanska svinpestens utbredning. Han konstaterade att den kommer närmare och att risken för ett utbrott i Sverige nog aldrig varit lika stor tidigare. Sjukdomen är höggradigt smittsam, har hög dödlighet och behandling och vaccin saknas. Den liknar ebola, är en blödarfeber och smittar via blod. Spridning har skett till vildsvin i Polen, Litauen och Lettland och det har nyligen konstaterats fall nära gränsen mot Östersjön. Det förekommer att döda grisar läggs ut i skogen vilket ökar spridningen till vildsvinen. Tänkbara smittvägar till Sverige är matavfall till tamgrisar, matavfall till vildsvin eller utegående tamgrisar, till tamgrisar via utländsk arbetskraft inom lantbruket och kontaminerade transportfordon eller besökare. Hur det är med jägare som åker utomlands på jaktresor bör man också fundera över.

AKTUELL FORSKNING

I sessionen om aktuell forskning presenterades korta sammanfattningar av aktuella veterinärmedicinska undersökningar.

Ingrid Hansson från SVA redogjorde för en campylobacterstudie från 2013 på isolat från importerade broilerprodukter, produkter från konventionell svensk broilerproduktion och produkter från KRAV-besättningar. Det man undersökte var förekomsten av antibiotikaresistens eftersom sådan tidigare var okänd hos *Campylobacter*. Resultatet blev 67–100 procent resistens för Frankrike, 75–100 procent för Holland, 2–32 procent för Danmark och lika stor andel för Sverige. Från KRAV-proven hittade man ingen resistens. Att man fann resistens mot fluorokinoloner även på de svenska proverna måste undersökas vidare eftersom kinoloner inte används till fjäderfä i Sverige.

Andrea Miller, SLU, hade undersökt gnagare som mellanvärdar för rävbandmasken i Sverige. Två gnagare är aktuella: åkersork och vattensork. Projektet omfattade insamling av faeces och infångande av gnagare som sedan obducerats och där levern undersökts särskilt. Insamlingen gjordes dels i de två områden där rävbandmasken påträffats (Uddevalla och Katrineholm) och dels i två områden med okänd status (Växjö och Gnesta). 4 671 sorkar har obducerats och en positiv vattensork påträffades i Södermanland. I faecesproven hittade man två respektive tre positiva från Uddevalla och Katrineholm och två respektive fem positiva från Växjö och Gnesta. Det innebär att det troligen finns fler infekterade områden i landet och att gnagarvärdarna behöver studeras ytterligare för att risken för människor ska kunna beräknas.

VETERINÄR FOLKHÄLSA

Maria Karlsson från Djursjukhuset i Sundsvall var moderator för fredagens session om läke-

FOTO: GÖRAN EKSTRÖM

I Indien dog 90 procent av populationen vitryggad gam mellan 1985 och 2005. Orsaken var användning av diklofenak som smärtstillande medel till sjuka kor, som åts upp av gamarna när de dött.

medelsfrågor i symposiet om veterinär folkhälsa. Helle Ericsson Unnerstad från SVA klargjorde att problemet med antibiotikaresistenta bakterier hos djur inte är antibiotika i mat utan användningen av antibiotika som selekterar fram resistenta bakterier. Risken för spridning till människa ligger i griskontakt, inte via livsmedel.

Resistens påvisad hos djur är anmälningspliktig. Globalt sett är utvecklingen katastrofal, sjukvården bygger på tillgång till antibiotika som fungerar och sådana saknas på många håll i världen. Joakim Larsson från Göteborgs universitet berättade att läkemedel som kommer ut i miljön påverkar organismer som inte behöver behandling och ofta leder till olämplig miljöpåverkan. Läkemedel brukar vara gjorda för att ha effekt vid låga doser och det är ofta stabila molekyler. Störst är risken för miljöpåverkan i Indien och Kina, i Sverige är den ännu ganska låg. I Indien t ex dog 90 procent av populationen vitryggad gam mellan 1985 och 2005. Orsaken var användning av diklofenak som smärtstillande medel till sjuka heliga kor, som sedan åts upp av gamarna när de dött. Diklofenak var toxiskt för gamarna som dog i njursvikt. P-piller i vatten var ett annat exempel som Joakim Larsson tog upp. De ger upphov till intersexfiskar med nedsatt reproduktion. Lugnande medel (Sobril) gör fiskar modigare vilket utsätter dem för faror. Det finns också antibakteriella biocider och metaller som kan driva antibiotikaresistens hos bakterier i miljön. Inga lagregler finns någonstans i världen för utsläpp av antibiotika från läkemedelsfabriker idag, inte heller i Sverige.

LABORATORIEDJUR

Under försöksdjurssektionens symposium belystes bland annat neurovetenskap och djurmodeller. Marie Carlén från Karolinska Institutet pratade om nya utmaningar och tekniker inom hjärnforskningen. Med hjälp av dagens förfinade djurmodeller kan forskarna se i realtid hur hjärnan utför sina processer men också utföra experiment som ger direkta bevis för hur hjärnan ger upphov till beteenden. Detta är av stort värde vid utvecklingen av nya behandlingsmetoder inom t ex psykiatrin.

Karen Machin från Western College of Veterinary Medicine, Kanada, föreläste om smärta och smärtkontroll hos olika försöksdjur. Om ett djur är behandlat eller fixerat så att det inte kan svara på smärtimpulser betyder det inte att det inte upplever smärta eller inte kräver smärtlindring, poängterade hon. Lidande kan vara en viktig komponent av smärtupplevelsen eftersom djuren inte förstår att smärta kan lindras eller avta i framtiden. Detta återspeglas av det amerikanska veterinärförbundets ställningstagande att ”djurens smärta och lidande är kliniskt viktiga förutsättningar som negativt påverkar deras livskvalitet”. Om möjligt ska smärta behandlas eller förhindras, slog Karen Machin fast.

Foto: Suzanne Fredriksson

Om ett djur är behandlat eller fixerat så att det inte kan svara på smärtimpulser betyder det inte att det inte upplever smärta eller inte kräver smärtlindring, poängterade Karen Machin.

HÄSTSYMPOSIET

”Andas bör man annars dör man” var rubriken för årets hästsymposium, där Scott Pirie från Storbritannien drog ett tungt lass med sina föreläsningar om respirationssjukdomar. Även om en detaljerad anamnes och klinisk undersökning är väsentligt i utvärderingen av hästar med respirationsstörningar, förlitar sig dagens kliniker allt mer på olika kompletterande diagnostiska tekniker. Här gäller det att ha ett strukturerat och logiskt förhållningssätt till den kliniska undersökningen för att både kunna välja de lämpligaste tekniska hjälpmedlen och i vilken ordning man ska utnyttja dem, sade Pirie. Auskultation av både lungfält och hjärta är fortfarande avgörande i utredningen av misstänkta andningsproblem.

Förutom luftvägssjukdomarna kunde åhö-

Foto: Suzanne Fredriksson

Auskultation av både lungfält och hjärta är fortfarande avgörande i utredningen av misstänkta andningsproblem, påpekade Scott Pirie.

rarna ta del av aktuella forskningspresentationer, bland annat från Karin Bergström, SVA, som informerade om infektionskontroll på hästsjukhus i Sverige. Tre sjukhus ingick i studien, som visade stora skillnader gällande innehåll och grad av dokumentation av vårdhygieniska rutiner. Inga rutiner för införandeprocesser förekom och ingen aktiv mätning av effektivitet genomfördes. Följsamhet till klädkod och personlig uppträdanderutin var visserligen total vid de tre hästsjukhusen men följsamheten till handhygienrutinen var sämre. Karin Bergström sammanfattade studien med kommentaren att ”förbättringspotential fanns”.

DET SOCIALA PROGRAMMET

Som sig bör på en veterinärkongress var den sociala samvaron mellan kolleger och kurskamrater livaktig. En uppskattad nyhet för året utgjordes av kongressbuffén under torsdagskvällen, där såväl besökare som utställare och studenter umgicks under lättsamma former. ”Syltan” på Ultuna var fylld till sista plats under kvällen och stämningen påminde om en bättre Phlugfest.

SLUs VH-fakultet bjöd innan middagen på en uppskattad rundvandring i det nybyggda fakultetshuset, något som många besökare passade på att ta del av. Kombinationen av föreläsningar, utställning och trevligt umgänge under torsdagskvällen gjorde att vissa symposier hade lite glest med åhörare under fredagsmorgonen. Det var å andra sidan ett tecken på en lyckad sammankomst, alla måste ju vila någon gång. ■

Löneenkäten – vi behöver din hjälp

Årets löneenkät från Sveriges Veterinärförbund finns nu tillgänglig via SVFs hemsida (www.svf.se) och ”Löneenkät för anställda veterinärer” i högerspalten. Enkäten är mobilanpassad om du föredrar att besvara den i mobilen. Fyll i löneenkäten redan idag.

Prestation, ansvar och kompetens ska löna sig. Det är en utgångspunkt för oss i förhandlingar, i vår opinionsbildning och när vi ger dig råd som medlem.

Du tjänar på att SVF har bra lönestatistik så att vi kan ge dig god vägledning i lönefrågor. Det får vi genom att så många som möjligt svarar på vår årliga löneenkät. Jag hoppas därför att du vill ta dig tid att svara.

Vår lönestatistik är känd för att hålla hög kvalitet och ge en trovärdig bild över våra medlemmars löner. Ska vi behålla den kvaliteten är vi beroende av en hög svarsfrekvens på löneenkäten. Dina uppgifter behandlas naturligtvis konfidentiellt.

Stort tack för din medverkan.

Jessica Berlin, jessica.berlin@svf.se
Arbetsrättsjurist/förhandlare, SVF

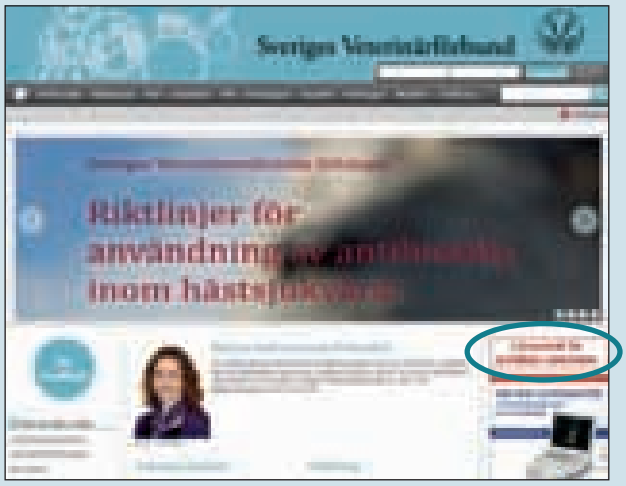

MARTA FJÄLLSTRÖM, leg veterinär, klinikveterinär*
Handledare: Ann-Charlotte Sandberg, leg veterinär, specialistkompetens i sjukdomar hos hund och katt, Evidensia Specialistdjursjukhuset Helsingborg, Box 22097, 250 23 Helsingborg.

Demodex gatoi – en litteraturstudie

Demodex gatoi är en ovanlig hudparasit hos katt som upptäcktes under 1980-talet. Parasiten orsakar smittsam demodikos som oftast ger upphov till klåda. I motsats till *Demodex cati* lever denna demodexart i stratum corneum och är utseendemässigt rundare och kortare. Parasiten kan vara svår att påvisa via skrapprov och diagnosen kan därför vara svår att fastställa. Denna litteraturstudie beskriver sjukdomens patogenes, symtom, diagnostik, behandling och prognos.

Artikeln utgör författarens examensarbete för specialistkompetens i sjukdomar hos hund och katt.

granskad artikel

INLEDNING

Demodex är en vanligt förekommande artropodparasit hos både människa och däggdjur (37). Det finns mer än 100 värdspecifika arter beskrivna hos däggdjur varav de flesta är kommensaler (20). Hos katt finns tre olika arter av *Demodex* beskrivna: *D cati, D gatoi* och en tredje icke namngiven art (7, 8, 16, 22). *D cati* är en kommensal, medan de två andra arterna inte anses vara det (2, 27, 33, 34). Demodikos, det vill säga sjukdom orsakad av demodexparasiter, är ovanligt hos katt (1, 2, 4, 34). Samtliga kattens tre demodexarter kan ge demodikos men de dermatologiska symtomen varierar beroende på art (2).

Syftet med denna litteraturstudie är att beskriva en av kattens demodexarter – *D gatoi* och den form av demodikos som parasiten orsakar. Arbetet beskriver sjukdomens patogenes, symtom, diagnostik, behandling och prognos. Demodikos orsakad av *D gatoi* är en viktig differentialdiagnos vid utredningen av varje katt som presenteras med klåda och håravfall.

ETIOLOGI

D gatoi påvisades första gången under 1980-talet då flera fallrapporter om demodikos orsakad av denna nya parasit publicerades (3, 5, 23, 25, 39). 1999 publicerades en fullständig beskrivning av parasiten där den även namngavs (8). Dittills hade man endast känt till en demodexart, *D cati,* som beskrevs redan 1859 av Leydig (7). Sedan 1980-talet har även en tredje art av *Demodex* beskrivits i några fallrapporter, men ännu inte namngivits (3, 16, 22, 27).

Foto: Michael Dryden, Kansas State University.

Figur 1. *Genus* Demodex *karaktäriseras av en långsmal kropp. Kroppen delas upp i gnathosoma (huvuddelen), podosoma (mellandel) och opisthosoma (bukdel). Bilden visar* Demodex canis.

Morfologi

Genus *Demodex* klassificeras inom *Artropodphylum*, tillhör klassen *Arachnida* och underklassen *Acarina* (20, 37). Genuset karaktäriseras av en långsmal kropp. Kroppen delas upp i tre delar: gnathosoma (huvuddelen), podosoma (mellandel) och opisthosoma (bukdel) (32) (Figur 1). På podosoma sitter fyra par korta ben (37).

För *D gatoi* finns följande livsstadier beskrivna: ägg, larv, protonymf, nymf och adult (8). Den adulta formen av *D gatoi* uppvisar inte det för genuset klassiska avlånga utseendet utan är kortare och har en mer rundad opisthosoma (3, 5, 23, 25) (Figur 2). Opisthosoma utgör ungefär halva storleken av parasiten (8). Total längd för adulter är hos hanar 90,6 ± 4,8 µm och hos honor 108,3±4,4 µm (8). Jämfört med *D cati* har *D gatoi* ett rundare utseende och är bara hälften så lång (9). Äggen är 39,1 ± 2,7 µm långa ➤

Foto: Michael Dryden, Kansas State University.

Figur 2. Demodex gatoi *uppvisar inte det för genuset klassiska avlånga utseendet utan är kortare och har en mer rundad opisthosoma.*

och 22,1 ± 1,1 µm breda (8). Äggen hos kattens demodexarter är ovala vilket skiljer dem från t ex *Demodex canis* vars ägg är spolformiga (8, 26). Larverna är långsmala och har medellängden 55,6 ± 5,2 µm. Protonymferna är 73,9 ± 3,5 µm och nymferna är 95,3 ± 7,1 µm långa (8).

Livscykel

Parasitens livscykel är knapphändigt beskriven men hela livscykeln antas ske på värddjurets hud (19). Mycket lite är känt om livscykel och smittvägar hos samtliga av kattens demodexarter (4, 25, 29, 33). En av hundens demodexarter, *D canis,* har en livscykel som tar 20–35 dagar från ägg till vuxet stadium (19), men hur detta förhåller sig hos kattens demodexarter är okänt (4, 32). *D gatoi* är smittsam mellan katter oavsett ålder, vilket skiljer den från *D cati* som sannolikt endast smittar några dagar efter födseln (25, 28, 33, 34).

FÖREKOMST

Demodikos är en ovanlig parasitinfektion hos katt (1, 2, 4, 34). Sedan de första fallen av demodikos orsakade av *D gatoi* påvisades på 1980-talet har sjukdomen nu rapporterats från stora delar av världen (29, 33, 35, 39). I USA har det påvisats en överrepresentation i Texas och längs gulfkusten. (2, 11) Av de tre demodexarterna hos katt är *D gatoi* numera den som sannolikt oftast orsakar demodikos (2, 26, 29). *D cati* är dock den vanligast förekommande arten då den ingår i normalfloran hos friska katter (2, 34). Det finns inga publicerade svenska prevalensstudier. Utländska prevalensstudier är mycket få, men det finns en amerikansk studie med 1 322 hemlösa katter där det påvisades icke-artbestämda demodexägg i avföringen hos 0,4 procent av katterna (21).

PATOGENES

Patogenesen är, precis som livscykel och smittvägar, i många delar outforskad och samtlig information kommer från fallrapporter (4, 29, 31). *D gatoi* skiljer sig från *D cati* genom att parasiten lever ytligare i huden, i stratum corneum (5, 33, 36). Den ytliga lokalisationen gör att parasiten lätt slickas bort av katten. Detta kan leda till att bara ett fåtal parasiter fångas vid skrapprov från huden trots att katten uppvisar kraftig klåda (2). Det ibland låga antalet parasiter i skrapproven har även lett till spekulationer i huruvida klådreaktionen skulle kunna vara orsakad av en överkänslighetsreaktion (2, 33). Flera av de beskrivna *D gatoi*-fallen har innan diagnosställandet behandlats med kortisonpreparat mot klådan som varit en del av symtombilden (2, 5, 23, 29, 33, 39). Även om kortisonbehandlingen i sig inte bedöms ha orsakat infektionen (2, 5, 29, 33, 39) är det dock sannolikt att den utgör en predisponerande faktor i sjukdomsutvecklingen (29).

Demodikos orsakad av *D gatoi* associeras i de flesta fall inte med bakomliggande immunsuppression (2). Det finns dock fall beskrivna med bakomliggande immunsuppressiv sjukdom, t ex infektion med felint immunsuppressivt virus (FIV) och felint leukemivirus (FeLV) (25, 31). Demodikos orsakad av *D gatoi* finns beskrivet hos flera katter där samtidig bakomliggande allergi misstänks föreligga (3, 28, 29).

D gatoi är smittsam mellan katter oavsett ålder (2, 25, 28, 33). Flera av katterna som drabbats av demodikos orsakad av *D gatoi* har vistats på utställningar före sjukdomsutbrottet (33). För att misstänka demodikos orsakad av *D gatoi* måste patienten ha haft kontakt med annan smittförande katt (2). *D gatoi* har påvisats på katter utan kliniska symtom, men det är ännu okänt ifall parasiten skulle kunna vara en del av den normala faunan på samma sätt som *D cati* (9, 33, 35).

KLINISKA SYMTOM

Ras-, ålders- och könsfördelning

Av 31 publicerade beskrivna fall av demodikos orsakad av *D gatoi* är tio av rasen domestic shorthair (korthårig huskatt) (2, 23, 25, 29, 31, 39), sju av rasen cornish rex, (29, 33, 35), sju av rasen siames (5, 28, 29, 33), två av rasen domestic longhair (långhårig huskatt) (3, 29), två burmakatter (33) och ett fall vardera av raserna perser, exotic och himalayan (29, 33). Angivna åldrar varierar i ett jämnt spann från fyra månader upp till tolv år. I de artiklar där kön angivits är tolv av fallen honor (3, 5, 25, 28, 33, 35) och nio hanar (23, 25, 28, 33, 39), dvs totalt 21 fall. Det finns ytterligare åtta fall av *D gatoi*-orsakad demodikos översiktligt beskrivna i litteraturen där signalement inte har angivits (10, 13, 27).

Symtom

D gatoi orsakar i huvudsak en generaliserad form av demodikos (5, 23, 28, 29, 33) även om det finns fall beskrivna med fokala symtom (39). Klåda och alopeci är huvudsymtomen (2, 29, 33) (Figur 3). Hos merparten av patienterna ses måttlig till kraftig klåda, även om enstaka patienter inte har klåda (2, 29, 33, 36). Patienter med klåda uppvisar ofta även exkoriationer, erytem och krustor (23, 28, 29, 33). De vanligaste områdena som drabbas av lesioner är ventrala abdomen, flankerna, kaudomediala delarna av bakbenen samt frambenen (2, 19, 29). Andra frekvent drabbade områden är huvud, nacke och bål (17, 23, 28, 29). I vissa fall ses bilateral symmetrisk alopeci med eller utan mjäll som enda symtom (12, 18). Mjällförekomst är i sig även ett vanligt förekommande symtom (23, 25, 33, 36).

Foto: Seppo Saari (33)

Figur 3. *Klåda och alopeci är huvudsymtomen vid infektion med* Demodex gatoi. *Parasiten orsakar i huvudsak en generaliserad form av demodikos.*

Mindre vanliga symtom är hyperpigmentering (17, 23) och multifokala erytematösa plack (29). I en rapport uppges indolenta ulcera och miliär dermatit vara associerat med *D gatoi* (2). Det finns även beskrivet att *D gatoi* i sällsynta fall kan ge pododermatit, men då inte som enda symtom utan som en del av den övriga symtombilden (15). Ett fall finns beskrivet där klåda och krustor var lokaliserade enbart till öronlapparna (39).

Differentialdiagnoser

Differentialdiagnoser till demodikos orsakad av *D gatoi* är: non-flea-non-food-hypersensitivity-dermatit, kutana födomedelsreaktioner, mjällkvalster, *Otodectes cynotis,* dermatofytos, seborreisk dermatit, bakteriell follikulit, drug-eruption, kontaktdermatit och psykogen alopeci (1, 2, 18, 23, 33). Internationellt sett är *Notoedres cati* och loppallergi viktiga differentialdiagnoser men dessa lidanden är ovanliga i Sverige (2, 26).

DIAGNOSTIK

Diagnos ställs i första hand genom att påvisa parasiten i ytliga hudskrap (2, 11, 18). Skrapprov bör tas från ett flertal ställen på kroppen (2, 36). Katter med kraftig klåda till följd av *D gatoi* kan ibland uppvisa få eller inga parasiter på grund av att de slickat bort parasiterna från huden (2, 11, 33), medan skrapprov från katter med mindre klåda kan uppvisa ett större antal parasiter (12, 33). För att optimera chanserna att påvisa *D gatoi* bör skrapprov utföras från de laterala delarna av frambenen och på bogen där katterna har svårare att komma åt att slicka, även om dessa ställen inte skulle uppvisa några hudlesioner (11, 36). Det är också fördelaktigt att klippa pälsen innan skrapprovet tas för att inte materialet ska fastna i pälsen (18, 31). Vid negativt provresultat bör skrapprov tas från en annan katt i samma hushåll. Alternativt kan en provbehandling med limesulfurbad genomföras en gång i veckan under minst tre veckor på hushållets samtliga katter, för att utesluta demodikos orsakad av *D gatoi* (2, 11, 36). Har ingen klinisk förbättring skett efter denna tid kan diagnosen sannolikt avskrivas (2, 11).

Vid mikroskopering av skrapprov bör 10x-objektivet användas, med stängd kondensor, eftersom parasiterna är små och genomskinliga och annars lätt förbises (2, 11). Fynd av endast en parasit, eller ett ägg, anses som signifikant för pågående infektion (2) (Figur 4).

En annan möjlig provtagningsteknik är tejpprov (2, 35). Tejpprov bör, precis som skrapproven, tas från multipla ställen på kroppen, både från områden med alopeci och opåverkade områden (2).

Diagnosen kan även ställas vid biopsitagning (5, 33). Det finns flera fall beskrivna där *D gatoi* påvisades först på biopsi och inte på det inledande skrapprovet (5, 33). Då parasiterna lever ytligt i stratum corneum är det dock lätt att förbise dem även vid biopsitagning (23).

D gatoi kan dessutom påvisas i avföringsprover genom fekal flotation, då katterna slickar i sig parasiten (9, 35, 36). Det framgår dock inte hur många avföringsprover som behövs. I en nyligen publicerad fallrapport innehållande ett fall av demodikos orsakad av *D gatoi* och den asymtomatiska katten i samma hushåll, påvisades en större mängd parasiter i avföringen jämfört med skrapproverna hos båda katterna (35). Parasiterna kunde påvisas i successivt avtagande mängder i avföringen även sedan förekomsten av parasiterna i hudskrap för- ➤

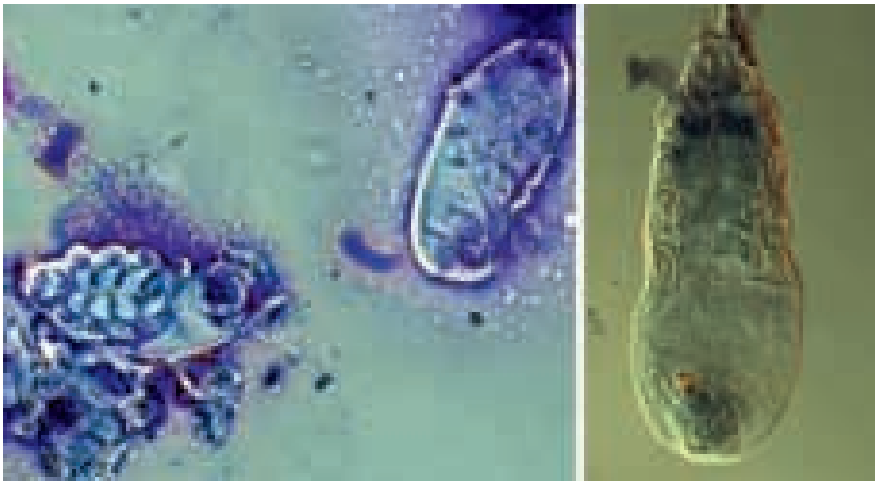

Foto: Seppo Saari (33)

Figur 4. Demodex gatoi-*parasiter som de kan se ut vid ljusmikroskopering av ett skrapprov. Till vänster är provet May-Grünwald-Giemsa-färgat, till höger ofärgat. Den genomsnittliga längden på en parasit är ca 100 µm.*

svunnit. Trots lyckat behandlingsresultat med ivermektin och två på varandra följande negativa hudskrap kunde en parasit ses på avföringsprovet sex månader efter behandlingsstart hos katten med demodikos (35).

Vid infektion med *D gatoi* kan eosinofili ibland ses i blodprov men fyndet är inte signifikant för demodikos (23).

Helt nyligen har en PCR-teknik utvecklats för att från hud- och hårprover specifikt kunna påvisa *D gatoi* men denna metod är ännu inte kommersiellt tillgänglig (10). Det finns även en PCR-metod utvecklad för att påvisa *D gatoi* från avföringsprov (35).

BEHANDLING OCH PROGNOS

Vid infektion med *D gatoi* bör alla katter i hushållet behandlas samtidigt då parasiten är smittsam (2, 36). Behandlingen bör fortgå minst två till fyra veckor efter att patienten skrapats negativt avseende demodexförekomst (24). Sanering av omgivningen behövs inte (2). Demodikos orsakad av *D gatoi* är lättare att behandla än infektion med *D cati* (11) och anses ha en god prognos (9, 29).

Limesulfur

Bad i limesulfur är den effektivaste och säkraste behandlingen mot demodikos orsakad av *D gatoi* (2, 11, 29, 30). Badet utförs genom att schamponera in hela katten i en tvåprocentig lösning (2). Koncentrationer mellan 1,6 och 3,1 procent har i litteraturen angetts för behandling men den tvåprocentiga lösningen är den som rekommenderas mest frekvent (2, 11, 29, 30). Det är viktigt att all päls och hud på hela katten blir helt genomblöt, men exponering av mun, ögon och nos bör samtidigt undvikas (2) (Figur 5). Lösningen lämnas därefter att torka på katten (2). Baden upprepas en gång i veckan under minst sex veckor (2, 11, 29, 30). Då behandlingen kan ge gastrointestinala biverkningar vid oralt intag bör krage användas tills pälsen torkat (11, 30). Lösningen luktar mycket illa och kan ge gulaktiga missfärgningar av pälsen och omgivningen. Missfärgningarna är dock vanligtvis övergående (2, 11). Den exakta verkningsmekanismen för limesulfur är okänd (11).

Ivermektin

Behandling med ivermektin har visat sig effektivt mot *D gatoi* i vissa fall (2). Det finns olika doseringsregimer beskrivna (2, 11, 33, 36). Doseringen 0,2–0,3 mg/kg kan ges peroralt dagligen, varannan dag eller en gång i veckan (2, 11, 35, 36). Antalet rapporterade fall som behandlats med ivermektin är få och det är inte fastställt vilken dosering som gett bäst effekt, men sannolikt är de tätare intervallen mer effektiva (11, 35). Säkerhetsmarginalen vid behandling av katt anges vara mindre än vid behandling av hund (11) och risk för neurotoxicitet föreligger (35, 36).

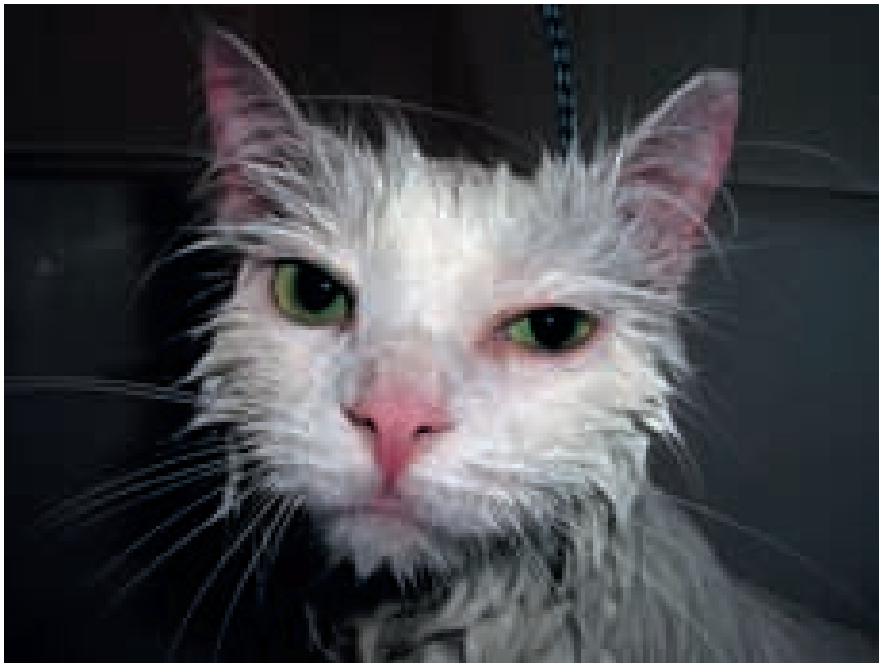

FIGUR 5. *Vid bad i limesulfur är det viktigt att all päls och hud på hela katten blir helt genomblöt, men exponering av mun, ögon och nos bör samtidigt undvikas.*

Amitraz

Det finns flera rapporter om att behandling med amitrazbad visat sig effektiv mot *D gatoi* (30 33, 39). Amitraz kan dock ge allvarliga biverkningar och rekommenderas därför inte som förstahandsbehandling till katt (11, 36). Rapporterade biverkningar är sedering, anorexi, letargi, hypersalivering och diarré (6, 11, 14, 30). Den koncentration som bör användas i första hand är den 0,0125-procentiga lösningen (2, 18, 24, 33) även om det finns beskrivet bad i 0,025-procentig lösning (11, 30, 36). Baden bör upprepas en gång i veckan under fyra till sex veckor (2, 11) men även andra intervall finns rapporterade (30). Lösningen ska lämnas att torka in på djuret och det är viktigt att ha krage på tills pälsen är helt torr (14).

Det finns även ett flertal andra behandlingar beskrivna, bland annat med olika organofosfater, som gett varierande resultat (23, 24, 30). Behandlingar med selamektin eller imidakloprid-moxidektin har givit enstaka lyckade resultat men båda anses generellt vara ineffektiva (2, 33).

Klådstillande behandling finns inte rekommenderat i litteraturen. Bad med limesulfur har en klådstillande effekt i sig (11).

DISKUSSION

D gatoi är en ovanlig hudparasit hos katt som i huvudsak orsakar klåda och alopeci. Det som utmärker denna form av demodikos är att den är smittsam mellan katter oavsett ålder (2, 33). Det finns en problematik i det faktum att ingen systematisk forskning avseende sjukdom orsakad av *D gatoi* är utförd, all publicerad kunskap härrör från fallrapporter. Det råder därför till stor del okunskap om parasitens livscykel, smittvägar och patogenes och det finns behov av vidare

studier avseende detta (23, 29). Hela livscykeln antas ske på värddjurets hud (19), ett antagande som extrapolerats från kunskapen om hur det förhåller sig hos andra demodexarter.

Vetskapen om att *D gatoi* är smittsamt mellan katter oavsett ålder är väl underbyggd från flera källor (2, 25, 28, 33). Det saknas dock beskrivningar av hur detta sker, hur nära kontakt djuren behöver ha och eventuell inkubationstid. Denna kunskap skulle vara mycket värdefull för hur vi i framtiden ska kunna begränsa smittspridning och hantera infektionsutbrott bland uppfödare.

Infektion med *D gatoi* har i de flesta fall inte associerats med bakomliggande immunsuppression, vilket ofta är fallet vid generell demodikos orsakad av *D cati* (2). Det finns endast ett fåtal fall beskrivna med samtidig immunsuppressiv sjukdom (25, 31). Flera av de beskrivna *D gatoi*-fallen har innan diagnosställandet behandlats med kortisonpreparat (2, 5, 23, 29, 33, 39), men då dosangivelser saknas i rapporterna är graden av immunsupprimerande effekt oklar. Vid demodikos hos hund är det kontraindicerat att behandla med kortison (26) och kortisonbehandling bör sannolikt undvikas vid demodikos hos katt, även om litteraturen inte tydligt anger det. De katter som behandlats med kortison har troligen slickat bort parasiterna i mindre utsträckning och därmed eventuellt förenklat diagnosställandet, även om kortisonbehandlingen i sig inte orsakat sjukdomen. Det finns idag inga säkra belägg för att bakomliggande immunsuppression skulle öka risken för *D gatoi*-orsakad demodikos.

Främst raskatter drabbas

Majoriteten av beskrivna katter som drabbats av demodikos orsakad av *D gatoi* är raskatter (33). Detta kan bero på en ökad känslighet för infektionen hos raskatter eller enbart på att de vistats på utställningar där smittan förekommit. Utifrån de beskrivna fallrapporterna går det inte att fastställa någon predisposition avseende ras, ålder eller kön (2, 3, 5, 23, 25, 28, 29, 31, 33, 35, 39). Detta stämmer väl överens med det faktum att parasiten är smittsam.

Huvudsymtomen vid demodikos orsakad av *D gatoi* är klåda och alopeci. Flera författare anger att de misstänker att klådan kan vara orsakad av en överkänslighetsreaktion mot parasiten, på liknande sätt som finns beskrivet för rävskabb hos hund (2, 33). Denna misstanke grundar sig på att katterna kan uppvisa kraftig klåda trots fynd av endast ett fåtal parasiter. Det finns flera fall av *D gatoi*-orsakad demodikos där en samtidig allergi misstänks föreligga (3, 28, 29). En förklaring kan vara att vissa katter har en ökad benägenhet att utveckla överkänslighetsreaktioner och därmed reagerar kraftigare på infektion med *D gatoi*. Det finns flera rapporter om att katter kan bära på parasiten utan att visa några kliniska symtom (9, 33, 35). Hos människa anser vissa författare att kliniska symtom från demodexparasiter kan vara orsakade av en överkänslighetsreaktion (20).

Det är inte klarlagt varför katter smittade med *D gatoi* utvecklar alopeci. Några författare hävdar att det rör sig om en självinducerad alopeci sekundärt till klådan (2, 36). Det förklarar inte de fall där alopeci ses trots ingen eller lindrig grad av klåda. *D gatoi* lever inte nere i hårfolliklarna som *D cati* och borde därför inte ha en direkt påverkan på hårstråets rot. Det kan dock vara så att alla katter har klåda, och därmed en självinducerad alopeci, oavsett om den noterats av djurägaren eller inte (2, 36).

Figur 6. *Eftersom katterna slickar i sig parasiterna kan mängden parasiter i avföringen vara högre än på skrapprov.*

Foto: Eivor Rasehorn

Skrapprov och avföringsprov

Den diagnostik som i första hand rekommenderas är stora, ytliga skrapprov (18, 26). Då hudskrap inte alltid är tillräckligt för att påvisa parasiten har det nyligen tagits fram PCR-metoder för både hud- och hårprover samt för avföringsprover (10, 35). Det behövs dock mer studier innan de blir kliniskt användbara. Det som redan nu bör finnas med i diagnostiken är avföringsprover. Eftersom katterna slickar i sig parasiterna kan mängden parasiter i avföringen vara högre än på skrapprov (35) (Figur 6). Det finns även fall där *D gatoi* inte kunnat påvisas i avföringen (2). I en fallrapport kunde *D gatoi* påvisas via fekal flotation sex månader efter insatt behandling trots att patienten skrapats negativt vid flera tillfällen (35). Detta ➤

➤ talar för att avföringsproverna kan ha högre sensitivitet än skrapprover och skulle kunna utgöra ett komplement vid uppföljning av behandlingsresultaten. Det behövs dock ytterligare studier för att fastställa hur resultaten av avföringsproverna bör tolkas, dvs när behandlingen bör avslutas i förhållande till mängden parasiter i avföringen. Då det är en billig och enkel metod att utföra bör avföringsprov finnas med vid misstanke om *D gatoi*-orsakad demodikos.

Limesulfur rekommenderad behandling

På grund av knapphändig dokumentation och risken för allvarliga negativa biverkningar bör alternativen amitrazbehandling och ivermektinbehandling undvikas eller endast användas i de fall då patienten inte svarar på behandling med limesulfur.

Vid stark klinisk misstanke om demodikos orsakad av *D gatoi* rekommenderas provbehandling med limesulfurbad en gång i veckan under tre veckors tid, även om parasiten inte kunnat påvisas. Om katten inte svarar på denna behandling kan diagnosen sannolikt avskrivas, men om den svarar på behandling stärker det misstanken och det rekommenderas då att behandlingen bör fortgå i full längd (2). Det är dock viktigt att ha i åtanke att även andra parasitinfektioner kan svara på behandling med limesulfur, t ex mjällkvalster (11). Även hårstrån infekterade med *Microsporum canis* har i en in vitro-studie svarat bra på behandling med limesulfur (38). Det går därför inte att säkert fastställa att problemen härrörde från demodikos orsakad av *D gatoi* enbart för att patienten svarat på behandling med limesulfurbad.

Underdiagnostiserad sjukdom

Demodikos orsakad av *D gatoi* finns rapporterad från stora delar av världen (29, 33, 35, 39). Det finns inga publicerade uppgifter angående förekomsten av *D gatoi* i Sverige men flera fall har påvisats (Ulrika Dreimanis, Helsingborg, pers medd 2013). Då symtombilden, med undantag av smittsamheten, inte går att särskilja från t ex allergi finns det en risk att det är en underdiagnostiserad sjukdom i Sverige. Har patienten haft utlandskontakt bör misstanken om demodikos orsakad av *D gatoi* ökas. Sammanfattningsvis bör varje katt som presenteras med klåda och håravfall skrapas avseende demodexförekomst.

SUMMARY

Demodex gatoi – a litterature study

D gatoi is a rare skin parasite causing feline demodicosis, and was first reported in the 1980s. This form of feline demodicosis is contagious and pruritic. Unlike the formerly known demodex of the cat, *D cati,* this parasite lives in the stratum corneum of the skin and has a shorter and rounder appearance. The diagnosis may be made by superficial skin scrapings but might be challenging. The recommended treatment is lime sulfur dips. This literature review describes pathogenesis, clinical signs, diagnosis and different treatments of demodicosis caused by *D gatoi*.

Referenser

2. Beale K. Feline demodicosis: A consideration in the itchy or overgrooming cat. J Feline Med Surg, 2012, 14, 209–213.
3. Chesney CJ. An unusual species of Demodex mite in a cat. Vet Rec, 1988, 123, 671–673.
4. Chesney CJ. Demodicosis in the cat. J Small Anim Pract, 1989, 30, 689–695.
5. Conroy JD, Healey MC & Bane AG. New *Demodex* sp infesting a cat: a case report. J Am Anim Hosp Assoc, 1982, 18, 405-407.
8. Desch CE & Stewart TB. *Demodex gatoi*: new species of hair follicle mite (acari: demodecidae) from the domestic cat (carnivora: felidae). J Med entomol, 1999, 36, 167–170.
9. Foley RH. Feline demodicosis. Compend Contin Educ Vet, 1995, 17, 481–487.
10. Frank LA, Kania SA, Chung K & Brahmbhatt R. A molecular technique for the detection and differentiation of Demodex mites on cats. Vet Dermatol, 2013, 24, 367–369.
11. Ghubash R. Parasitic miticidal therapy. Clin Tech Small Anim Pract, 2006, 21, 135–144.
17. Kuhl KA. Dealing with mites and their related diseases in cats. Vet Med, 1994, 89, 1115–1121.
18. Kwochka KW. Demodicosis. In: Griffin CE, Kwochka KW & Macdonald JM, eds. Current Veterinary Dermatology. St Louis, Mosby year book, 1993, 72–84.
19. Kwochka KW. Mites and related disease. Vet Clin North Am Small Anim Pract, 1987, 17, 1263–1284.
22. Löwenstein C, Beck W, Bessmann K & Mueller RS. Feline demodicosis caused by concurrent infestation with *Demodex cati* and an unnamed species of mite. Vet Rec, 2005, 157, 290–292.
23. McDougal BJ & Novak CP. Feline demodicosis caused by an unnamed Demodex mite. Compend Contin Educ Vet, 1986, 8, 820-822.
24. Medleau L. Recently described feline dermatoses. Vet Clin North Am Small Anim Pract, 1990, 20, 1615–1632.
25. Medleau L, Brown CA, Brown SA & Jones CS. Demodicosis in cats. J Am Anim Hosp Assoc, 1988, 24, 85–91.
26. Miller HW, Griffin CE & Campbell KL. Parasitic skin disease. In: Miller HW, Griffin CE, Campbell KL, eds. Muller & Kir's Small Animal Dermatology, 7th ed. S:t Louis, Saunders, 2012, 313–315.
27. Moriello KA, Newbury S & Steinberg H. Five observations of a third morphologically distinct feline Demodex mite. Vet Dermatol, 2013, 24, 460–462.
28. Morris DO. Contagious demodicosis in three cats residing in a common household. J Am Anim Hosp Assoc, 1996, 32, 350–352.
29. Morris DO & Beale KM. Feline demodicosis: a retrospective of 15 cases. In: Proceedings of the 13th AAVD/ACVD Meeting, Nashville, 1997, 127–128.
30. Mueller RS. Treatment protocols for demodicosis: an evidence-based review. Vet Dermatol, 2004, 15, 75–89.
31. Neel JA, Tarigo J, Tater KC & Grindem CB. Deep and superficial skin scrapings from a feline immunodeficiency virus-positive cat. Vet Clin Pathol, 2007, 36, 101–104.
33. Saari S, Juuti K, Palojärvi J, Väisänen K, Rajaniemi R & Saijonmaa-Koulumies L. *Demodex gatoi*-associated contagious pruritic dermatosis in cats – a report from six households in Finland. Acta Vet Scand, 2009, 51, 40.
35. Silbermayer K, Joachim A, Litschauer B, Panakova L, Sastre N, Ferrer L & Horvath-Ungerboeck C. The first case of *Demodex gatoi* in Austria, detected with fecal flotation. Parasitol Res, 2013, 112, 2805–2810.
36. Tater KC & Patterson AP. Canine and feline demodicosis. Vet Med, 2008, 108, 444–461.
39. Wilkinson GT. Demodicosis in a cat due to a new mite species. Feline Practice, 1983, 13, 32–36.

En fullständig referenslista (39 referenser) kan fås från författaren.

***MARTA FJÄLLSTRÖM,** leg veterinär, klinikveterinär, Evidensia Specialistdjursjukhuset Helsingborg, Box 22097, 250 23 Helsingborg.

månadens epiztel

Epizteln rapporterar om en adopterad, rysk gatuhund som visade sig ha brucellos, om fynd av herpesvirus i japanska jätteostron på Västkusten och om utredningen av omfattande reproduktionsstörningar i en integrerad grisbesättning. Texten är sammanställd av Madeleine Gertzell, Jordbruksverket.

BRUCELLOS HOS HUND

En adopterad, rysk gatuhund togs i somras till veterinär på grund av att den hade en rörelsestörning. Veterinären konstaterade att hunden hade diskospondylit och eftersom diskospondyliter internationellt sett ofta orsakas av *Brucella canis,* provtogs hunden avseende antikroppar mot brucellabakterier. I avvaktan på provsvar sattes behandling in med bland annat antibiotika.

Provsvaret var positivt efter konfirmerande test. Då det finns risk för korsreaktioner rekommenderades en ny serologisk provtagning (parprov) och provtagning för isolering av bakterier genom blododling samt preputialsvabb och urinprov för odling. Jordbruksverket tog beslut om provtagningarna tillsammans med beslut om isolering av hunden. Antibiotikabehandlingen sattes ut innan provtagningen för att underlätta isolering av bakterier. Resultaten från odlingarna var negativa. Däremot uppvisade hunden återigen serologisk reaktion mot *B canis*.

Jordbruksverket har aldrig tidigare beslutat om avlivning av en hund med *B canis* utan att ha fått diagnosen konfirmerad genom odling, men i det här fallet gjordes bedömningen att infektion med *B canis* sannolikt förekom trots negativ odling. Hunden hade reagerat med ett starkt positivt svar på de serologiska testerna med *B canis*-antigen två gånger med mer än fyra veckors mellanrum, vilket visar att den hade en aktiv infektion. Djurets historia som gatuhund i Ryssland, där brucellos orsakar stora problem, och det faktum att den hade diskospondylit vägde in när beslutet fattades. Den sammantagna bilden gjorde att hunden aldrig kunde friskförklaras.

FYND AV HERPESVIRUS I SVENSKA OSTRON

I förra numret av Epizteln skrev vi om massdödlighet bland japanska jätteostron *(Crassostrea gigas)*. SVA har nu bekräftat att ostronherpesvirus-1 mikrovariant (OsHV-1 µ-var) också finns i svenska ostron i en ostronodling där massdödlighet påvisats. Det går inte att säkert fastställa att detta är den enda bidragande orsaken till dödligheten bland de japanska jätteostronen, arbete pågår med att utreda andra möjliga orsaker. Arbete pågår också genom att provta vilda populationer dvs områden där massdödlighet har påvisats bland vilda ostron. Man vet från andra länder i Europa att den aktuella varianten av viruset kan orsaka massdödlighet bland de japanska jätteostronen. Dessa fall har dock ofta setts i samband med höga vattentemperaturer under sommarhalvåret. Ostronherpesvirus-1 mikrovariant har inte tidigare påvisats utmed svensk kust och är att betrakta som en nyintroducerad sjukdom i svenska vatten.

Telefonnumret till SVAs epizootologjour är 018-67 40 01.

Detta nummer kan enbart användas då SVAs växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

MISSTANKE OM PRRS OCH KLASSISK SVINPEST

Ägaren till en integrerad grisbesättning med ca 600 suggor kontaktade sin veterinär med anledning av reproduktionsstörningar i en grisningsomgång. Suggorna började grisa tre till fyra dagar för tidigt med svagfödda spädgrisar varav de flesta dog. Suggorna var friska för övrigt och man kunde inte se några ytterligare symtom på spädgrisarna förutom att de var svaga. Vid kontakten med veterinären hade ca halva suggruppen grisat.

FOTO: MARKUS TIBURZI

Ägaren till en integrerad grisbesättning kontaktade sin veterinär med anledning av omfattande reproduktionsstörningar i en grisningsomgång.

I den vidare utredningen framkom att några suggor också hade aborterat mumifierade foster. Man misstänkte ett foderbyte som huvudorsak till störningen men på grund av omfattningen av störningen och symtomen kunde heller inte infektiösa orsaker uteslutas.

Beslut togs därför om att undersöka besättningen avseende PRRS och klassisk svinpest. Döda spädgrisar och blodprover från suggor skickades till SVA för analys men proverna visade sig vara negativa avseende dessa sjukdomar. Även leptospiros har uteslutits som orsak till störningen. Utredningen har också omfattat sjukdomar som finns i landet, t ex parvovirus. Hittills har ingen infektiös orsak till reproduktionsstörningen kunnat hittas. ■

noterat

Utmattning och vildsvin vanligaste skadeorsakerna

Evidensia Djursjukvård har sammanställt statistik om skador på jakthundar som kommer till koncernens djursjukhus och kliniker. Skadorna ser olika ut beroende på del av landet.

Söderut har djursjukvårdspersonalen sett mycket vildsvinsskador denna säsong, även om skador orsakade av andra vilda djur förekommer. Sprättskador, som är vanligast, orsakas av vildsvinsgaltarnas betar. De allra flesta skadorna består bara av sprättad hud. Oftast skadas den bakre delen av buken, ljumskar eller baklår eftersom de delarna är mest utsatta när hunden försöker manövrera undan för grisens utfall. Är det bara hudskador är de för det mesta okomplicerade. I vissa fall går betarna djupare och då blir det genast allvarligare. Evidensias veterinärer ser regelbundet sår där betarna skurit sig in i buken, i bröshålan eller skurit av större kärl.

Många jakthundar drabbas av utmattning och överbelastningsskador, enligt Evidensias statistik.

FOTO: EVIDENSIA

Norrut ändrar jaktskadorna karaktär. Det talas mycket om skador orsakade av varg, men det Evidensia ser mest av är skador till följd av utmattning och överbelastning av hundarna. Norrut kan de springa långa sträckor flera dagar i rad, ibland uppåt 20 mil per dag. Överbelastningsskador kan bestå av ledskador och tassproblem, men oftast handlar det om muskelskador. Från sträckningar med blödningar till att muskeln helt går av. I värsta fall kan överansträngning leda till muskelsönderfall. Detta kan i sin tur leda till njursvikt och hunden behöver vård.

Källa: pressmeddelande från Evidensia den 19 november. ■

Vilken är din diagnos? – EKG

En snabb och oregelbunden hjärtrytm upptäcks i samband med en rutinkontroll hos en tio år gammal new foundlandtik. Fallet är insänt av Djursjukhuset Albano, Rinkebyvägen 23, 182 36 Danderyd. Svaret är skrivet av Anna Tidholm.

New foundland, tik, tio år

Anamnes och status: Hunden kommer för årlig rutinkontroll av hjärtat inom ett så kallat ”screening”-program och en snabb och oregelbunden hjärtrytm upptäcks. Hunden mår bra och visar inga symtom enligt ägaren.

EKG: Se Figur 1.

SVAR SE SIDAN 60

Figur 1. *EKG, pappershastighet 50 mm/s, 1 cm = 1mV, avledning II.*

noterat

Landsbygdsministern kallade till möte om MRSA

Med anledning av att frågan väckts kring beredskapen för antibiotikaresistens sammankallade landsbygdsministern den 18 november generaldirektörerna för Jordbruksverket, SVA och Livsmedelsverket. På mötet informerades ministern om hur myndigheterna följer och arbetar med frågan. Myndigheterna presenterade också en handlingsplan och årsrapporter för arbetet med att minska antibiotikaanvändning i Sverige.

Foto: Janwikifoto

– Jag känner ett stort förtroende för det arbete som våra myndigheter bedriver för att hålla nere antibiotikaanvändningen i djurhållningen, säger Sven-Erik Bucht.

– Jag känner ett stort förtroende för det arbete som våra myndigheter bedriver på området. Dels med hur vi i Sverige arbetar med förebyggande åtgärder för att hålla nere antibiotikaanvändningen i djurhållningen, där Sverige redan är bäst i EU. Dels med arbetet som görs för att ta fram strategier för hur myndigheterna ska agera om MRSA upptäcks i Sverige, sade landsbygdsminister Sven-Erik Bucht i ett pressmeddelande den 19 november.

– Regeringen följer och tar till sig av det arbete som nu görs i samverkan mellan myndigheterna och är beredda att agera om myndigheterna skulle identifiera områden som kräver initiativ från politiken, avslutade Sven-Erik Bucht.

SLU hamnar under närings-departementet

SLU kommer att höra till landsbygdsminister Sven-Erik Buchts ansvarsområde, och därmed sortera under närings-departementet. Detta klargjordes från regeringen den 20 november, bland annat i de kontakter som tagits med SLUs rektor Lisa Sennerby Forsse och SLUs styrelseordförande Rolf Brennerfelt. Dessa fick tidigare styrelsens uppdrag att föra en dialog med regeringen i frågan. Från regeringens sida finns alltså inga planer på att ändra det förhållande att SLU sorterar under landsbygdsministern och därmed dennes departement.

– Det är angeläget att vi får de allra bästa förutsättningar för universitetets fortsatta verksamhet. Därför ser jag fram emot en fortsatt dialog med de båda berörda ministrarna (landsbygdsministern respektive ministern för högre utbildning och forskning) om den speciella situation som det innebär att som universitet ligga utanför politikområdet högre utbildning och forskning, kommenterar Lisa Sennerby Forsse i ett press-meddelande den 20 november.

Interiör från det nya VHC-huset. Det är nu klart att SLU hamnar som ensamt universitet under näringsdepartementet.

icare tonometer VET

En exakt och lättanvänd tonometer är ett måste för varje klinik

Hur många röda ögon ser du varje dag på din klinik? Det intraokulära trycket bör alltid mätas vid rödögdhet.

Det går snabbt och enkelt att mäta det intraokulära trycket med TONOVET tonometer. Mätningen är smärtfri för djuret och ingen lokalbedövning behövs. Mätningen tar mindre än en minut, ett högt eller lågt tryck i ögat är ofta det enda symtom som skiljer allvarliga och ofarliga ögonproblem åt.

Elina Pietilä, DVM DipECVO Klinisk lektor i veterinär oftalmologi, universitetet i Helsingfors, Finland.

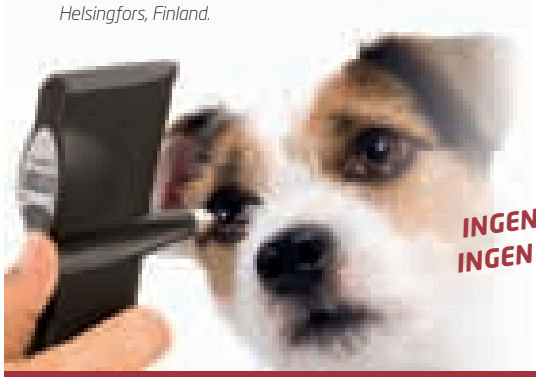

Köp din **TONOVET** under 2014 och erhåll **EXTRA PROBE BOX** samt **SPECIALDESIGNAT HANDTAG** i någon av våra 3 färger.

TONOVET
Artikelnr. 292000
- 1 bordsstativ
- 1 Probebox (100 prober)
- 1 Tonovet med batterier
- 1 extra probe
- Instruktionsvideo, manual och 12 månaders garanti
- Aluminiumväska

Artikelnr.	Beskrivning
292008	Rosa
292009	Grön
292010	Blå
292011	Gratis probebox med 100 prober

FRÅGA DIN KONSULT OM EN DEMO

Kruuse Svenska AB
tel 018-489 97 00
www.kruuse.com
kruuse.svenska@kruuse.com

KRUUSE

www.kruuse.com

Mistel – inte bara för julkyssar?

LARS-ERIK APPELGREN, leg veterinär, VMD, professor emeritus*

Misteln är för många människor en växt förknippad med trevliga traditioner till jul, men den är också en till viss del fortfarande använd medicinalväxt. Inom veterinärmedicinen har misteln dock ingen bevisad effekt, något som redan Peter Hernquist konstaterade i slutet av 1700-talet.

Mistel *(Viscum album)* (Figur 1) växer vilt i Sverige framför allt i Mälarregionen. Den är fridlyst och man får alltså inte gå ut och plocka sin egen julmistel. Det finns dock undantag: det är tillåtet att skörda mistel om den som plockar misteln äger eller arrenderar marken där träden står, eller om trädet är döende eller försvagat på grund av mistlarna och det växer så många mistlar i området att misteln inte kan riskera att försvinna i området (10).

FOTO: FÖRFATTAREN

FIGUR 1. *Mistel* (Viscum album) *växande på ett äppleträd i Botaniska trädgården i Uppsala. Detta exemplar bär inga bär (hanplanta).*

BIOLOGISKA EGENSKAPER

Misteln är den enda trädlevande halvparasiten i Sverige. Den växer framför allt på lind och lönn men andra träd som aplar, hagtorn och popplar kan också tjäna som värdar. Misteln har olika han- och honexemplar. De välkända vita bären finns bara på honplantorna (Figur 2). Bären är klibbiga och förr i tiden gjordes ett lim av dem med vilket man fångade fåglar. Linné skriver i sin Flora Svecica 1755 (9) att fåglarna ”träckar till sin egen olycka” (sibi malum cacant), dvs de bidrar till att de kan fångas med det lim de själva sprider.

MYTOLOGI

Asatro

Asaguden Balder är för evigt förknippad med misteln. När han genom drömmen erfarit att hans död var förestående avkrävde hans mor, Frigg, löften från allt i naturen att inte skada hennes son. Men ➤

FOTO: KENRAIZ, WIKIPEDIA.

FIGUR 2. *Mistelbär (honplanta).*

➤ hon brydde sig inte om att fråga misteln. Detta fick Loke nys om och skar till en pil av mistel, som alltså kunde ända Balders liv (1).

Kelter

De keltiska druiderna betraktade misteln som ett medel mot epilepsi och ansåg också att den kunde befrämja fruktsamheten. Av det sistnämnda skälet sägs seden att vid julen hänga upp en mistel härstamma. Misteln användes vid speciella offer och på grund av detta ”hedniska” bruk förbjöd kyrkan användning av växten. Men den folkliga traditionen bevarade tron på mistelns förmåga att stimulera fertiliteten och seden att kyssa varandra i dörröppningen anses ha uppkommit på grund av detta (11).

Det viktorianska England och kyrkan

Seden att kyssas under misteln nådde sin höjdpunkt i 1800-talets viktorianska England för att det dåtida pryda samhället bättre kunde ”kontrollera” kyssandet, när det skedde i full offentlighet. Ytterligare en vidskeplig handling kopplades till detta bruk: när en man hade stulit sig en kyss under misteln, skulle han plocka ett av dess bär och kasta bort det. När misteln inte hade fler bär hade den mist sin magiska kraft. Det var också vid den tiden som misteln fick sin plats bland julens traditioner (Figur 3). Viktorianerna vinnlade sig om att julen skulle inrymma kärlek och vänskap. Eftersom Jesu födelse också kunde ses som en symbol för fruktsamhet, låg vägen öppen. Därför bjöd kyrkan in misteln, även om den inte räknades som en kristen tradition.

MISTELN I MEDICINEN

Linné och Hernquist

Som nämnts trodde druiderna att misteln kunde användas vid epilepsi och för att stimulera fertiliteten. Linné skriver i sin *Materia medica* (8) att mistel kan användas vid fallandesot (jfr druiderna), lunginflammation, svindel och rödsot. Misteln fanns kvar i den svenska farmakopén t o m upplaga IV, som var aktuell till 1817.

Peter Hernquist anser att mistel inte hör hemma inom veterinärmedicinen. I handskriften ”Zoopharmacologia” (4) skriver han kort och koncist om mistel: ”Wiscum album wäxer på andra trän, brukas föga.” I de anteckningar *(Usus medicamentorum domesticorum collectorum)* av Hernquist som sannolikt är från Linnés föreläsningar inom humanmedicin (3) står det att kartnaglar kan behandlas med ”wax och fogellim”, dvs det lim som finns i mistelbär.

I traditionell europeisk fytoterapi har mistel tidigare använts som blodtryckssänkande medel och effekten har kopplats till förekomsten av kolin och gamma-aminosmörsyra (14).

Rudolf Steiner

Den antroposofiska medicinens företrädare Rudolf Steiner var den som introducerade mistelextrakt för behandling av cancer på 1920-talet. Filosofin bakom var att han jämförde den parasiterande misteln med en tumör. Det preparat som framför allt har varit aktuellt är ett mistelextraktpreparat för injektion under namnet Iscador.

ANVÄNDNING AV ISCADOR I SVERIGE

Sedan Iscador introducerades på marknaden har det genomförts åtskilliga studier med olika mistelextraktpreparat. Observera att man inte försöker skilja ut de potentiellt verksamma substanserna i detta extrakt. Mistel innehåller bland annat triterpener, steroler och aminer men det är specifika proteiner som har fått mest uppmärksamhet, nämligen viscotoxiner (tioniner) och lektiner (glykoproteiner) med hög molekylvikt. Dessa proteiner är värmekänsliga och av det skälet sker extraktionen av mistel i kyla. En sådan värmekänslig, mistelextraktfraktion med proteiner med hög molekylvikt har visats ha en tumörhämmande effekt *in vitro,* men är tyvärr för toxisk för att kunna renodlas och användas *in vivo* (14).

I Sverige ändrades lagstiftningen 1981 för att det skulle bli möjligt att låta cancerpatienter få del av behandling med Iscador. Mistelextrakten kallades för *naturmedel för injektion* och fick bara försäljas på apotek mot läkarrecept. Denna lagstiftning upphörde 1994 och medlen (Iscador och Helixor) frilistades och fick ett tillfälligt försäljningstillstånd.

En nyligen genomförd så kallad Cochrane-undersökning (5) visar att evidensen från randomiserade kliniska studier är svag avseende mistelextraktets

FIGUR 3. *Seden att kyssas under misteln nådde sin höjdpunkt i 1800-talets viktorianska England för att det dåtida pryda samhället bättre kunde ”kontrollera” kyssandet, när det skedde i full offentlighet. Teckning: John Leech, ca 1860.*

FOTO: ANDREW DUNN

FIGUR 4. *Enligt Läkemedelsverkets produktresumé påverkar värdträden vilka typer och halter av substanser som finns i misteln.*

förmåga att påverka överlevnad eller förbättra patientens förmåga att bekämpa cancer eller bättre tolerera anticancerbehandling. Men det finns visst stöd för att livskvaliteten skulle förbättras av mistelextrakt under kemoterapeutisk behandling av bröstcancer. Dessa resultat behöver upprepas för att säkerställa att sådana effekter verkligen är läkemedelsrelaterade.

Godkännande av mistelextrakt för injektion

På grundval av bland annat den nämnda Cochranerapporten och några andra senare studier beslutade Läkemedelsverket i år att godkänna Iscador och Helixor för användning som ”adjuvans till konventionell palliativ behandling av cancersjukdomar med syfte att uppnå symtomlindring och att dessa effekter står i rimlig proportion till biverkningar av behandlingen”. Vidare påpekar Läkemedelsverket att ”anti-tumorala effekter av Iscador har inte visats” (7).

Trots att Läkemedelsverket tillstår att preparaten inte har effekter som påverkar tumörer finns de nu som godkända läkemedel att användas vid tumörsjukdomar. Grunden för godkännandet är baserat på EU-direktivet för naturläkemedel för injektion (Well Established Use, WEU), vilket innebär att beslutet baseras enbart på publicerade data.

I FASS finns alltså nu följande preparat: Iscador M, Iscador P och Iscador Qu, Helixor A, Helixor M och Helixor Qu. Bokstäverna M, P, Qu och A står för det värdträd på vilket misteln vuxit: *Malus* (äppelträd), *Pinus sylvestris* (tall), *Quercus robur* (ek) och *Abietis* (silvergran). Enligt Läkemedelsverkets produktresumé påverkar värdträden ”vilka typer och halter av substanser som finns i misteln. Den kliniska betydelsen av värdträdet är inte känd” (Figur 4). Men inom antroposofin rekommenderar man mistelursprung från ek till män och från äppelträd till kvinnor (13). I FASS kan man också se att dessa läkemedel är receptbelagda, att de tillhör gruppen VBL (= väletablerat växtbaserat naturläkemedel) och att de inte är subventionerade.

Kritiserat beslut

Kritiken mot Läkemedelsverket lät inte vänta på sig. Medicinska experter anser att beslutet vilar på svag grund och ifrågasätter Läkemedelsverkets trovärdighet. Så här sade t ex Gunnar Eckerdal, överläkare vid Hallands sjukhus: ”Preparatet är inte mer effektivt än en injektion med koksalt” (15).

I flera av sina bloggar har Mats Reimers kritiserat godkännandet av Iscador och ifrågasatt om det inte snarare är ett politiskt beslut än ett beslut på vetenskaplig grund: ”Läkemedelsverket menar att eftersom mistelpreparat använts så länge av så många i Europa bör medlet erbjudas till svenska cancerpatienter som en palliativ behandling. Detta är det egentligen avgörande argumentet, Iscador används redan och regeringen vill ha ett slut på de evigt förnyade dispenserna från läkemedelslagen. Ett nytt läkemedel hade aldrig blivit godkänt på så här lösa grunder och jag misstänker att Läkemedelsverket böjt sig för påtryckningar från socialdepartementet” (12).

Veterinärmedicinsk användning av Iscador

Det finns veterligt ingen veterinärmedicinsk användning av mistelextrakt vid tumörsjukdomar på djur i Sverige (Henrik von Euler, Uppsala, pers medd 2014). ➤

FIGUR 5. *Hernquists slutsats från sent 1700-tal gäller än: "Wiscum album wäxer på andra trän, brukas föga". Men en eller annan kyss under misteln är fortfarande trevligt. Akvarell av författaren.*

➤ På internet kan man hitta beskrivningar av påstådd framgångsrik anticancerbehandling med mistelextrakt, t ex från Integrative Veterinary Center i Kalifornien (6). Inga som helst evidensbaserade undersökningar stöder de positiva utsagorna, vilket man knappast kan förvänta sig med de negativa resultat på tumörtillväxt som man registrerat på humansidan. Hernquists visa slutsats från sent 1700-tal gäller än: "Wiscum album wäxer på andra trän, brukas föga" (Figur 5). Så bör det förbli tills evidensbaserade undersökningar visar påstådd läkemedelsrelaterad terapeutisk effekt.

FÖRGIFTNING MED MISTEL

I en artikel i Veterinary Technician (2) vill man inför julen göra läsarna uppmärksamma på "Toxic potential of holiday plants" och diskuterar då möjligheten att hundar eller katter tuggar i sig misteln, som används som julprydnad. Detta kan medföra en potentiell förgiftning med symtom framför allt från gastrointestinalkanalen, men anses i allmänhet inte medföra livshotande förgiftning.

Kolleger och andra läsare önskas en God Jul med en eller annan kyss under misteln!

Referenser

1. Balder. I Nationalencyklopedin. Hämtad 15 november, 2014 från www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/balder
2. Farbman D. 'Tis the season to be informed: Toxic potential of holiday plants. Veterinary Technician, 21, 11, 2000, 630–631.
3. Hernquist P. Usus medicamentorum domesticorum collectorum. HS054. Hernquistbiblioteket, Skara, 1760-tal?, 1–40.
4. Hernquist P. Zoopharmacologia, HS059. Hernquistbiblioteket, Skara, 1803–1805?, 1–210.
5. Horneber M, Bueschel G, Huber R, Linde K & Rostock M. Mistletoe therapy in oncology. Cochrane Database of Systematic Reviews, 2008, 2 DOI: 10.1002/14651858.CD003297.pub2.
6. Iscador, vet med bruk. Hämtad 15 november 2014 från http://integrative-veterinarycenter.com/wp-content/uploads/2012/02/IVC_IscadorVeterinary-Use.pdf
7. Iscador. Monografi. Hämtad 15 november 2014 från www.lakemedelsverket.se/malgrupp/Halso---sjukvard/Monografier-varderingar/Vaxtbaserade-lakemedel1/Listning/Iscador-extrakt-av-Viscum-album-L--mistel-/
8. Linné C von. Materia medica. Red von Schreber JCD, 1782, 296.
9. Linné C von. Flora Svecica 1775, i översättning. Forum, 1986, 313.
10. Mistel *(Viscum album)*. Hämtad 15 november 2014 från www.lansstyrelsen.se/vastmanland
11. Mistel. I Nationalencyklopedin. Hämtad 15 november 2014 från www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/mistel
12. Reimer M. Blogg i Dagens Medicin. Publicerad 2014-02-14. Hämtad 15 november 2014 från www.dagensmedicin.se/blogg/mats-reimer/har-regeringen-dikterat-lakemedelsverkets-godkannande-av-iscador/
13. Reimer M. Blogg i Dagens Medicin. Publicerad 2013-12-15. Hämtad 15 november, 2014 från www.dagensmedicin.se/blogg/mats-reimer/mistelpreparatet-iscador-och-andevetenskapens-konsstereotyper/
14. Samuelsson G & Bohlin L. Drugs of natural origin – a treatise of pharmacognosy, Ed 6, 2009, Apotekarsocieteten, 1–776.
15. Silver H. Sveriges Television, intervju. Hämtad 15 november 2014 från www.svt.se/nyheter/sverige/vass-kritik-mot-lakemedelsverket

***LARS-ERIK APPELGREN,** leg veterinär, VMD, professor emeritus, Källbovägen 13, 756 46 Uppsala.

Under jul- och nyårshelgerna stänger SVFs kansli fr o m 29 december och öppnar igen den 7 januari.

SLU-seminarium

Hantering av djurskyddsbrott

TEXT: JOHAN BECK-FRIIS

I slutet av oktober hölls ett välbesökt seminarium om djur som brottsoffer på SLU i Uppsala. Åklagare, poliser, veterinärer och djurskyddshandläggare hade samlats för att informera varandra om sina roller och förutsättningar i rättsapparaten vid ett djurskyddsbrott.

Nationellt centrum för djurvälfärd (SCAW) anordnade tillsammans med SVA ett seminarium om hantering av djurskyddsbrott den 30 oktober på SLU. Närmare 130 åklagare, poliser, veterinärer, djurskyddshandläggare och andra intresserade deltog på seminariet.

Syftet med dagen var att fördjupa kunskapen hos de olika aktörerna vid djurskyddsbrott och att öka kunskapen om veterinärmedicinsk forensik. Arrangörerna ville också belysa hur fallgropar kan undvikas på brottsplatser och vad myndigheterna bör tänka på för att få hållbara domslut.

DJURENS CSI

Först ut under dagen var Therese Ottinger från SVA som är landets enda veterinära forensiska patolog. Hon beskrev sin verksamhet som djurens CSI (Crime Scene Investigation) – att med hjälp av veterinärmedicinsk vetenskap hitta svar på rättsliga oklarheter. De frågor som är vanligast i samband med brottsutredningar kring djur är djurets näringstillstånd, om uppkomna skador har inträffat till följd av olycka eller misshandel och om skadorna skett före eller efter döden. Åklagarna vill dessutom ofta veta om djuret haft ont eller om det har lidit.

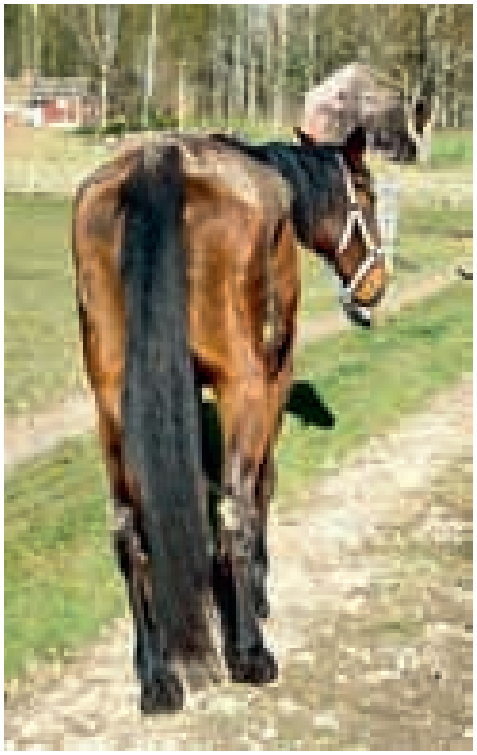

FOTO: LÄNSSTYRELSEN I VÄRMLAND.

De frågor som är vanligast i samband med brottsutredningar kring djur är djurets näringstillstånd och om djuret haft ont eller har lidit, sade Therese Ottinger.

Som rättspatolog är det lika viktigt med en utförlig anamnes som det är för en vanlig patolog, underströk Therese Ottinger. Den som skickar in ett djur för obduktion bör även skriva tydliga frågor eller misstankar i remissen. Det är större risk att patologen missar saker vid en förutsättningslös undersökning än om det finns givna frågeställningar.

BROTTSPLATSUNDERSÖKNING

Olov Bokefors är kriminaltekniker vid polisen i Uppsala och gick igenom hur en brottsplatsundersökning ska gå till. Brottsplatsundersökaren har tre huvudfrågor att besvara: har brott begåtts, hur har i så fall brottet begåtts och vem/vilka har utfört brottet? Brottsplatsundersökningen innebär alltid att brottsplatsen förstörs, det är därför viktigt att göra rätt från början, poängterade Bokefors.

I djurskyddsärenden är det i praktiken oftast djurskyddshandläggare eller veterinärer som är brottsplatsundersökare. Olov Bokefors råd var att i dessa fall alltid ha med en kamera och dokumentera så mycket som möjligt. Man bör ha en tanke med varje bild och förklara vad den vill visa. Åklagare och jurister är ofta inga djurexperter och måste få tydliggjort vad den djurkunniga brottsplatsundersökaren vill förmedla. Det är också viktigt att skriva ner vem/vilka man pratat med om man kommer först till en brottsplats.

GÄRNINGSMANNAPROFIL

Vem är det då som begår brott mot djur? Elin Franzén, kriminalinspektör vid polisen i Stockholm, listade fyra huvudsakliga gärningsmannaprofiler. Det handlar om personer med psykisk ohälsa eller missbruk, personer med psykisk eller fysisk funktionsstörning, personer som handlar i okunskap och personer som uppsåtligen skadar djur. Hon fokuserade på den sistnämnda gruppen, som många gånger har en likartad bakgrund. De som döms för uppsåtligt djurplågeri har ofta en våldsam uppväxt och ett socialt utanförskap. De har inte sällan hamnat i tidigt missbruk och kan ha sociopatiska drag som ➤

Elin Franzén betonade att det finns en vetenskaplig koppling mellan våld mot djur och våld i nära relationer.

gör att de blir ledare i mindre grupper. Vanligen är det yngre gärningsmän som just är män, kvinnor ses mycket sällan i denna kategori.

Elin Franzén betonade att det finns en vetenskaplig koppling mellan våld mot djur och våld i nära relationer. En amerikansk studie från 1960-talet anger t o m att grymhet mot djur är en av de viktigaste varningssignalerna för framtida seriemördare.

ERFARENHETER FRÅN EN DISTRIKTSVETERINÄR

Mats Scharin från Distriktsveterinärerna i Gävle har under åren kallats som veterinär expert i många djurskyddsfall, och delade med sig av sina erfarenheter för kursdeltagarna.

– Vid inspektioner brukar jag hålla en formellt artig men opartisk relation till djurägarna, var hans inledande råd. Scharin ser till att dokumentera och objektivt mäta så mycket som möjligt av det han ser.

Hull och renhet bör bedömas enligt de vedertagna skalor som finns för de flesta djurslag. Klövar och hovar kan mätas med existerande referensmått och bör alltid fotograferas. Som veterinär bör man ställa frågor och be ägaren beskriva hur situationen har uppstått och vad han/hon gjort eller inte gjort. Vid inspektion av lantbruksdjur bör man ta id-nummer på alla djur och leta efter djur i alla utrymmen på gården. Ibland göms dåliga djur i sidohus eller låsta utrymmen. Veterinären bör också ta så många prover som möjligt på foder, blod, kadaver för obduktion etc.

När undersökningen är klar är det dags att skriva ett utlåtande, vilket inte ska förväxlas med ett intyg, framhöll Mats Scharin. Utlåtandet ska innehålla både fakta, bedömningar och slutsatser. Hans råd var att skriva utlåtandet samma dygn som inspektionen, för att inte glömma något väsentligt. Veterinären ska skilja mellan objektiva iakttagelser och egna slutsatser, men utlåtandet måste innehålla en bedömning om djurens lidande. Annars får det mycket begränsat juridiskt värde.

Några veterinära fallgropar som Mats Scharin varnade för var att använda begreppen ”lindrigt, måttligt, kraftigt”. Jurister kan inte värdera dessa typiskt veterinärmedicinska termer, man bör istället skriva klartext utan någon gradering t ex ”förvuxna klövar”. Begreppet ”allmäntillstånd utan anmärkning (AT ua)” ska heller inte användas om djuret har andra skador eller anmärkningar än allmäntillståndet. Domstolen kan uppfatta bedömningen ”AT ua” som om djuret är helt oskadat och friskt.

VÅGA BEDÖMA LIDANDE

Att avgöra ett djurs lidande är inte alltid enkelt, men Scharin rekommenderade att använda objektiva mått så långt som möjligt: skalor, längd och bredd, klövvinklar, hältgrader etc. Till slut måste

Foto: Länsstyrelsen i Gävleborg.

Som veterinär bör man ställa frågor och be ägaren beskriva hur situationen har uppstått och vad han/hon gjort eller inte gjort, rådde Mats Scharin.

Mats Scharin, här assisterad av Therese Ottinger från SVA, rekommenderade att använda objektiva mått så långt som möjligt: längd och bredd, klövvinklar, hältgrader etc.

dock veterinären ge en subjektiv bedömning av lidandet. Våga det, var Mats Scharins uppmaning till kolleger som hamnar i situationen att granska djurskyddsfall. Man kan gärna be om en ”second opinion” hos en annan veterinär eller sakkunnig först, men det är viktigt att till sluta våga formulera en egen åsikt.

Vanja Kinch är djurskyddshandläggare i Halland och berättade om sin vardag. Hon efterlyste fler anmälningar från professionella yrkesgrupper som jobbar med djur, t ex veterinärer. Idag kommer de flesta anmälningarna från allmänheten och de är oftast obefogade.

– Vi får fortfarande få anmälningar från officiella veterinärer på slakteri och från distriktsveterinärer, trots att många ser misstänkta brott, sade hon. Detta utgör ett problem i djurskyddskontrollen, även om slakteriveterinärerna blivit bättre på att anmäla under det senaste året, menade Vanja Kinch.

STÅR ELLER FALLER MED VETERINÄREN

Dagen avslutades med att Lena Jacobsson från djurskyddspolisen i Stockholm och Åsa Andersson, kammaråklagare från Söderort i Stockholm, beskrev sina erfarenheter av djurskyddsfall.

– Hela förundersökningen kan stå eller falla med vittnesmålet från veterinären, framhöll Lena Jacobsson. Veterinärens uppfattning om eventuellt lidande och minsta tid som det kan ha pågått väger mycket tungt i rätten. Ofta brister det i dessa fall i veterinärens vittnesmål, ansåg hon.

Från åklagarens sida underströk Åsa Andersson vikten av utförliga förhör av både misstänkta och experter. Här är inte minst förhörsledarens kunskaper och engagemang angelägna. Fotodokumentation utgör i dessa fall en viktig förstärkning i bevisföringen. Till veterinärkåren framförde hon önskemålet att förenkla och förklara medicinska termer. Åklagaren måste googla vissa yttryck annars, vilket både ökar risken för misstolkningar och motståndet från åklagaren att slutföra ärendet på ett bra sätt.

I slutdiskussionen kom åter frågan om vad som är lidande upp. Ett grovt mått som alla deltagande kunde enas om var tillstånd där man som människa i samma situation skulle lida, t ex hunger eller smärta. Här gäller det att inte veterinärens tvekan eller önskan om en fast måttstock blir den svagaste länken i rättsprocessen. ■

Foto: Länsstyrelsen i Halland.

Fotodokumentation utgör en viktig förstärkning i bevisföringen av ett djurskyddsärende, poängterade Åsa Andersson.

Coop premierar smärtfri griskastrering

Coop erbjuder merbetalning för varje hangris som fått bedövning vid kastrering eller vaccinerats för att undvika galtlukt.

I maj startade Coop projektet ”Grisinitiativet”, vilket innebär att handelskedjan erbjuder underleverantörer en merbetalning per varje hangris som fått bedövning vid kastrering eller vaccinerats för att undvika galtlukt. Sedan dess har flera gårdar anslutit sig och i mitten av november genomfördes de första utbetalningarna.

– Resultatet hittills är att drygt 4 000 smågrisar har sluppit smärtsam kastrering, vilket vi är otroligt glada över. Men vi är inte nöjda, vi ser gärna att initiativet växer och söker fortfarande producenter som vill ansluta sig, säger Lena Malm, veterinär med ansvar för hållbar utveckling på Coop.

Många producenter har redan gått nödvändig utbildning för att använda andra metoder än kastreringen utan bedövning, som från och med 2016 kommer att vara förbjuden i Sverige. Initiativet omfattar antal grisar motsvarande den volym som Coops leverantör Scan levererar på årsbasis till kooperationen idag. När volymen motsvarande årsleverans av antal grisar är uppnådd stängs möjligheten att anmäla sig. Principen ”först till kvarn” tillämpas.

Livsmedelssäkerhet – var det bättre förr?

TEXT: CHRISTINA AROSENIUS

I början av november höll det nationella nätverket inom utbildning i livsmedelsmikrobiologi sin första gemensamma konferens. Temat var risker och utmaningar inom livsmedelssäkerhet. Trots modern teknik och stor kunskap finns det i dagens samhälle fortfarande många faror förknippade med livsmedelshanteringen.

Susanne Thisted Lambertz, Livsmedelsverket, Wilhelm Tham och Marie-Louise Danielsson-Tham, Örebro Universitet, var några av talarna under konferensen.

2010 bildades ett nationellt nätverk inom utbildning i livsmedelsmikrobiologi. Syftet var att samla personer som undervisar i dessa ämnen och skapa stöd för undervisning och forskning inom området. Deltagare i nätverket är Linnéuniversitetet, Högskolan i Kristianstad, Uppsala Universitet, Umeå Universitet och Örebro Universitet. Man har också samarbete med Kemisk-Tekniska Leverantörförbundet (KTF), Branschföreningen för Industriell och Institutionell Hygien (IIH) och Branschföreningen för Storköksleverantörer (BFS).

Detta nätverk höll nu sin första gemensamma konferens på Uppsala Universitet den 5 november under titeln ”Risker och utmaningar inom livsmedelsäkerhet”.

VETERINÄRA FÖRELÄSARE DOMINERADE

Konferensen var främst riktad till professionella företrädare för livsmedelsbranschen. Bland deltagarna fanns det få veterinärer men på talarlistan utgjorde veterinärerna hälften av föreläsarna.

Marie-Louise Danielsson-Tham, veterinär och professor i livsmedelshygien från Örebro Universitet, inledde under rubriken ”Var det bättre förr?”. Svaret blev både ja och nej. Åhörarna fick en genomgång av hur livsmedelshygien har hanterats genom tiderna med start i den första läroboken – bibeln. Under 1600- och 1700-talen löste man sina hygienproblem genom att slänga allt man inte ville hantera i vattnet, vilket ledde till många utbrott av vattenburna sjukdomar och åtskilliga dödsfall. Även 1800-talet med kolerautbrott via dricksvatten gav höga dödstal. Tyfoidfeber, hepatit, polio och scharlakansfeber har också plågat människor ända in på 1900-talet och kunnat härledas till vatten.

Beträffande maten belyste Marie-Louise situationen genom talesättet ”Endast Vår Herre och slaktaren vet vad som finns i korven” och gav exempel på vad som förr kunde vara råvara vid korvtillverkning: självdöda djur och kor med tuberkulos eller mjältbrand. Redan 1896 kom dock den första handboken i köttbesiktning utgiven av stadsveterinären Gustaf Kjerrulf och 1897 infördes köttbesiktning, som i början var frivillig. ➤

Foto: Sertion

Det pågår fortfarande utredning av ett utbrott av listeriasmitta som startade 2013 och där orsaken var charkuteriprodukter som t ex leverpastej.

Erik Eriksson från SVA redogjorde för de olika varianterna av sjukdomsframkallande E coli *(EHEC) och deras virulensfaktorer.*

➤ Sverige har lyckats bra med bekämpning av många djursjukdomar som orsakat livsmedelsproblem, såsom tuberkulos och brucellos. Numera är nog livsmedelsfusk det största problemet, kanske kombinerat med att våra kunskaper om livemedelshantering generellt har blivit sämre.

GLOBALISERING MEDFÖR NYA RISKER

Många orsaker till nya risker och utmaningar berördes av dagens föreläsare. Globaliseringen i livsmedelskedjan är ständigt ökande och Sveriges låga självförsörjningsgrad blir ett riskmoment eftersom matimporten ökar i samband med tillväxten. Samtidigt blir allt fler livsmedelsföretag multinationella och livsmedelsprodukterna kan då innehålla ingredienser från flera länder. Som exempel visades en vanlig proteindryck med innehåll från åtta olika länder och med tillverkning i ett nionde.

Nutida uppfödningsmetoder och tekniker har också gett upphov till nya globala organismer, t ex *Escherichia coli* 157:H7 (EHEC) som inte upptäcktes förrän på 1970-talet i USA. MRSA och ESBL är andra exempel på sjukdomsframkallande organismer som i en del fall har fler smittvägar än via livsmedel. Frysning är ett bra sätt att konservera vissa virus, vilket ger ökad risk med all djupfryst mat. Många virus är också värmetåliga och klarar pastörisering. Något som lustigt nog visat sig ge ett positivt utslag i statistiken, t ex för utbrott av kräksjuka, är det intresse för handhygien och sprittvätt som blev ett resultat av utbrottet av svininfluensa.

Flera speciella matförgiftningar nämndes under dagen, det pågår t ex fortfarande utredning av ett utbrott av listeriasmitta som startade 2013 och spriddes över hela Sverige. Orsaken var charkuteriprodukter som t ex skivad skinka, leverpastej och medvurst.

ANTIBIOTIKARESISTENS OCH PASTÖRISERING AV MJÖLK

Christina Greko från SVA förklarade att antibiotikaresistensen inte i första hand är ett livsmedelsproblem, rester av antibiotika i kött är mycket ovanligt i Sverige. Problemet är vår överanvändning av antibiotika i sjukvården kopplat till en underanvändning av hygien, som leder till resistensutveckling. Ingen riktigt ny klass av antibiotika har tagits fram sedan 1987 och vi befinner oss kanske snart i en postantibiotisk värld, något hon ansåg är ett reellt hot. Resistensgenerna är mycket rörliga och letar man hittas sådana överallt. De återfinns i råvatten till vattenverken och sex procent av måsarna på Stockholms ström var positiva för resistensgener vid en aktuell provtagning.

Marie-Louise Danielsson-Tham återkom och redogjorde för den senaste utvecklingen vad gäller pastörisering av mjölk i Sverige. 2005 beslöts att opastöriserad mjölk endast får säljas till konsument i mindre skala direkt från mjölkgård. 2010 var denna konsumtion bara 0,6 liter per person och år men trots detta registrerade man ca 20 utbrott av campylobaktersmitta och EHEC från opastöriserad mjölk. 2011 och 2012 studerades patogener i opastöriserad mjölk från 74 besättningar och man hittade *Staphylococcus aureus* i 70 procent, *Listeria* i 20 procent, *Campylobacter* i tio

procent samt enstaka *E coli* 157 och *Yersinia*. Skillnaden i nyttighet mellan pastöriserad och opastöriserad mjölk är liten, bara halten B-vitamin kan skilja.

EHEC, CAMPYLOBACTER OCH LISTERIA

Tre organismer och tre veterinära föreläsare följde. Det konstaterades att alla tre organismerna fortfarande är aktuella infektioner i tiden och här för att stanna.

Erik Eriksson från SVA redogjorde för de olika varianterna av sjukdomsframkallande *E coli* (EHEC) och deras virulensfaktorer. Karakteristiskt är att smittdoserna är ganska låga, 10–100 bakterier, och att barn och äldre lättare drabbas. Inkubationstiden är kort och det förekommer symtomfria smittbärare. Lindriga fall ger mild diarré med buksmärtor men problemet är de fall med komplikationer av hemolytiskt uremiskt syndrom (HUS) där man får dödsfallen. Kroniska njurskador och neurologiska problem kan också uppstå. Nu har vi ca 500 fall per år, mest under sommar och tidig höst och oftast med oklar smittkälla. Sverige hör till de länder inom EU som har flest fall.

Eva Olsson-Engvall berättade om *Campylobacter* som även den har låg infektionsdos, ger akut diarré och reaktiva artriter som följdsjukdom. Det är en vanlig sjukdom, ca 8 000 fall per år, med både inhemskt och importerat ursprung. Inom EU är det en av de vanligaste sjukdomarna med mer än 200 000 fall per år. 2008 gjordes en studie av kycklingflockar i EU där man fann att mer än 71 procent var infekterade. I Sverige är prevalensen numera under tio procent men kyckling är fortfarande en betydelsefull smittkälla och sjukdomen är kostsam. *Campylobacter* förekommer även hos andra djurslag inklusive hundar där man hittat den hos ca 75 procent av undersökta djur. Det är oklart varför bara människor blir sjuka och inte andra djur.

Den tredje veterinära föreläsaren var Wilhelm Tham och det var *Listeria* som var ämnet. Bakterien orsakar hjärnhinneinflammation och missfall, då kvinnan inte blir sjuk men fostret dör. Även äldre och personer med nedsatt immunförsvar tillhör riskgruppen och dödligheten är hög. Inkubationstiden kan vara lång, upp till 88 dagar, infektionsdosen är 100–1 000 bakterier och antalet fall ökar varje år. Förr trodde man smittan kom från djurkontakter men nu räknas den som livsmedelsburen från ost, gravad eller kallrökt lax och även från charkuterier. Sedan 1980-talet har det varit många utbrott från ost, framför allt opastöriserade ostar som till över 40 procent innehåller *Listeria*. Vad gäller laxen kan man räkna med att en av två plastinpackade laxar är infekterad. De alltför generösa ”bäst före”-tiderna och större förekomst av konsumtionsfärdig, förpackad kylförvarad mat med lång hållbarhet är orsaken till ökningen, liksom att antalet människor med nedsatt immunförsvar ökar.

AVSLUTNING MED FRAMTIDSPROGNOS

Inom grundskolans undervisning i hem- och konsumentkunskap har man ökat fokus på hygien och rengöring samt tillagning och förvaring av livsmedel. Man använder information från USA och England kallad 4 C: cooking, cleaning, chilling och cross contamination. Årligen matförgiftas över en halv miljon människor i Sverige, många gånger helt i onödan och det kräver en ständig uppdatering av kunskaper. Internationaliseringen av handeln gör att sjukdomar via mat kommer att fortsatt vara ett stort problem.

Vi kan också förvänta oss nya matskandaler och de tidigare, som BSE i Storbritannien och dioxinet i Belgien, har gett upphov till ett bristande förtroende för myndigheterna i många länder. Riskvärdering i systemet ”från jord till bord” kommer att vara viktig framöver, var en av de avslutsande konklusionerna. ■

Stipendium

Djurvännernas Förenings i Stockholm stipendium på 35 000 kr utdelas till person eller personer, som genom forskning eller genom annan insats främjar djurs välfärd.

Stipendiet sökes senast 30 januari 2015 med kortfattad motivering till:

Djurvännernas Förening i Stockholm
c/o Lennart Garmer
Ekbacksvägen 14, 182 38 Danderyd

e-post: lennart.garmer@swipnet.se

Kollegiala nätverket – veterinärer stödjer veterinärer

Eva von Celsing
Eskilstuna
Tel: 016–292 93
Mobil: 070-624 92 93
E-post: hvarsta.vet@telia.com

Eva har specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar. Hon har varit anställd vid Djursjukhuset i Strömsholm under åtta år, varit zooveterinär på deltid under två år och är nu privatpraktiserande smådjursveterinär utanför Eskilstuna sedan 17 år tillbaka. Hon föder också upp strävhåriga taxar och är även styrelsemedlem i Svenska Taxklubben.

Ilmars Dreimanis
Laholm
Tel: 0430–600 72
Mobil: 0730–60 10 08
E-post: imsestina@hotmail.com

Ilmars har större delen av sitt yrkesverksamma liv arbetat som distriktsveterinär. Numera är han privatpraktiserande med inriktning på animalieproduktionens djur. Han har varit fackligt aktiv inom Distriktsveterinärföreningen, varit ledamot i SVFs styrelse och är fortfarande verksam i flera av SVFs nämnder och fonder.

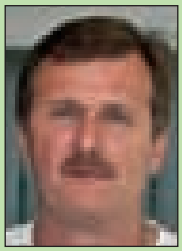

Florin Gurban-Marcu
Höör
Tel: 0413–219 00
Mobil: 073–349 79 98
E-post: florin.gurban@telia.com

Florin kom till Sverige 1989 från Rumänien och blev klar med sin TUVE-utbildning 2002. Han arbetade åtta år som ”privatdistriktare” i Högby och driver sedan 2011 privat smådjursklinik i Höör tillsammans med sin son.

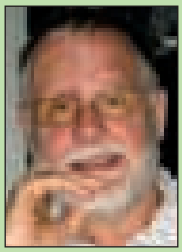

Erik Kjellgren
Arboga
Tel: 0589–169 78
Tel: 0589–192 80
E-post: kjellgren.erik@gmail.com

Erik är smådjursveterinär med tyngdpunkt på oftalmologi och driver som egen företagare Arboga djurklinik. Erik har varit chef i 17 år och har lång erfarenhet från facklig verksamhet, bland annat som ordförande och styrelseledamot i SVF. Han har också suttit med i Veterinära Ansvarsnämnden. På fritiden är natur och segling hans passioner. Körsång och kultur i alla former gillas också.

Medlemmarna i kollegiala nätverket lyssnar och ger stöd efter bästa förmåga. Du behöver inte vara medlem för att ta kontakt och du garanteras sekretess och kan också välja att vara anonym. Samtalsämnet är fritt. Vanligt är att veterinärer vänder sig till nätverket i frågor som rör till exempel ohälsa, stress, privata problem och kriser, alkohol- eller missbruksproblematik, utbrändhet, mobbning, hot eller anmälan till Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård.

Kollegiala nätverket är ett självständigt nätverk bestående av veterinärer som på ideell grund står till förfogande för kolleger som behöver en samtalspartner. Sveriges Veterinärförbund har initierat verksamheten och stödjer nätverket med återkommande utbildning.

Skärpta rutiner ska förebygga försvunna anmälningar

HÅKAN FRISELL, frilansjournalist*

Av 630 underrättelser om bristfälligt djurskydd vid slakt som landets officiella veterinärer skickade till länsstyrelserna under årets sex första månader, nådde närmare 40 inte mottagaren. Både Livsmedelsverket och länsstyrelserna har nu sett över sina rutiner för att förhindra ytterligare fall av försvunna anmälningar.

Första halvåret i år skickade Livsmedelsverkets officiella veterinärer på landets slakterier 630 underrättelser om bristfälligt djurskydd vid slakt till länsstyrelserna. Men Livsmedelsverket kontrollerade aldrig att underrättelserna verkligen kom fram. Det står klart att 34 ärenden försvann i hanteringen enbart i Skåne. Nu lovar myndigheterna bättring och förändrar samtidigt rutinerna.

– Det vi har gjort är att vi ändrat i våra rutiner mellan Livsmedelsverket och länsstyrelsen. Vi skickar nu ett mottagningsbesked till Livsmedelsverket att vi har tagit emot en anmälan och den har fått ett diarienummer i länsstyrelsens diarium. Om någon inte får en återkoppling inom en dag eller två så vet de om att något är galet. Den rutinen har vi infört för att säkerställa att handlingarna kommer fram, säger Mattias Gårdlund, djurskyddshandläggare på Länsstyrelsen Skåne.

34 ÄRENDEN FÖRSVANN

Av de 630 ärendena skickades enligt Livsmedelsverket 319 till Länsstyrelsen Skåne. Det var när vi nyligen bad länsstyrelsen att bekräfta att dessa ärenden

– Vi har ändrat i våra rutiner och skickar nu ett mottagningsbesked till Livsmedelsverket att vi har tagit emot en anmälan, säger Mattias Gårdlund vid Länsstyrelsen i Skåne.

verkligen tagits emot som det stod klart att ärenden saknades.

”På listan från Livsmedelsverket är det cirka 34 ärenden vi inte har fått”, skriver Jenny Kjellberg-Östhage vid Djurskydds- och veterinärenheten på Länsstyrelsen Skåne, i ett mejl. Dessa ärenden handlar bland annat om misstänkta överträdelser mot djurskyddsreglerna, begångna av djurbönder och transportörer.

Martin Lindblom är enhetschef på Livsmedelsverket för veterinärerna i norra och mellersta Sverige. Han har bland annat hand om Värmland. Ärenden som skickats från hans veterinärer har också kommit på avvägar. I ett fall kom bilder fram till länsstyrelsen men ingen underrättelse. I ett annat fall slarvade länsstyrelsen bort handlingen genom att diarieföra den fel. Därför undgick tills nu en djurbonde att bli åtalsanmäld för att ha skickat en högdräktig ko till slakt.

– Nu har vi skärpt till det ordentligt. Det är jättebra att det kommer fram att det blivit fel, säger Martin Lindblom.

I ett annat fall på Länsstyrelsen i Södermanlands län konstaterades att Livsmedelsverkets officiella veterinär hade skickat anmälan till fel länsstyrelse. Ärendet handlade om hög transportdödlighet som upptäckts på kycklingslakteriet Kronfågel Valla. Men inte nog med att rapporten egentligen skulle ha skickats till Länsstyrelsen i Västmanlands län där den aktuella djurbonden har sin verksamhet, mejlet innehöll enligt uppgift bilder som var så stora att servern på Länsstyrelsen i Södermanlands län inte klarade av att ta emot anmälan. Ärendet försvann därför. Misstaget upptäcktes inte förrän i samband med denna granskning.

NY HANDLEDNING FÖR VETERINÄRER

Även på andra länsstyrelser har det saknats ärenden men under granskningen har dessa till största delen kunnat lokaliseras. Länsstyrelsen i Västra Götalands län meddelade initialt att de saknade 28 ärenden som Livsmedelsverket skulle ha skickat. Men senare sade länsstyrelsen att alla hittats.

Jordbruksverket, som har det övergri- ➤

pande ansvaret för djurskyddet i Sverige, kommer senast vid årsskiftet att presentera en ny handledning för veterinärer om hur en underrättelse om bristfälligt djurskydd ska göras. Med handledningen hoppas man kunna rätta till många av de brister som nu avslöjats.

– Det som är nytt är att vi nu har tydliggjort ansvarsfördelningen mellan officiella veterinärer, OV, på slakterier och länsstyrelsen. Vilka ärenden som ska skickas till länsstyrelsen och vilka ärenden som kan handläggas av OV, säger Johan Loberg, djurskyddshandläggare på Jordbruksverket, och den som är ansvarig för att ta fram handledningen med de nya riktlinjerna.

INTE ACCEPTABELT ATT ANMÄLNINGAR FÖRSVINNER

Vad tycker du om att ärenden försvunnit i Skåne?

– Så ska det inte gå till. Det har vi också säkrat i och med den här vägledningen. Det är inte acceptabelt att anmälningar bara försvinner eller att ärenden försvinner på en myndighet. Det är inte acceptabelt enligt förvaltningslagen. Att rutinerna har skärpts där är mycket bra.

FOTO: JORDBRUKSVERKET

– Det som är nytt är att vi har tydliggjort ansvarsfördelningen mellan officiella veterinärer på slakterier och länsstyrelsen, säger Johan Loberg på Jordbruksverket.

Hur ser du på att en officiell veterinär skickat ett ärende till fel länsstyrelse och att det därigenom försvunnit?

– Det ska inte försvinna. Det ska även diarieföras på första myndigheten, på första länsstyrelsen, och sedan ska det överlämnas till nästa länsstyrelse så att det blir spårbart i systemet. Man har en skyldighet enligt förvaltningslagen att överlämna det till rätt myndighet om man har fått in en annan länsstyrelses ärende. De rutinerna ska finnas på respektive länsstyrelse. Veterinären är i den aspekten också en myndighet. Är man osäker kan man alltid kontakta den myndighet där slakterier är beläget.

Vilken myndighet har ansvaret för att en handling verkligen kommer fram?

HIPRA

Laboratorios Hipra, S.A.
Avda. la Selva, 135
17170 Amer (Girona)
Spain

Tel (34) 972 43 06 60
Fax (34) 972 43 06 61
hipra@hipra.com
www.hipra.com

Eryseng Parvo är ett nytt centralt registrerat vaccin mot **rödsjuka** och **parvovirus** infektion hos svin. Tillgängligt i 50, 25 och 10 dos förpackningar.

* E. Rivera, A. Daggfeldt, S. Hu. Ginseng extract in aluminium hydroxide adjuvanted vaccines improves the antibody response of pigs to porcine parvovirus and Erysipelothrix rhusiopathiae. Vet. Immunol. Immunopathol. 91:19–27, 2003

ATC VET-KOD QI09AL01 RECEPTBELAGT GODKÄND SPC 2014-07-08

Marknadsförs av
Nordvacc AB
Box 112, 129 22 Hägersten
Tel. 08-449 46 50
Fax 08-449 46 46
vet@nordvacc.se
www.nordvacc.se

NORDVACC

FOTO: LIVSMEDELSVERKET

Även ett felmeddelande från länsstyrelsens e-postserver om för stora bildbilagor är en inkommen handling till Livsmedelsverkets officiella veterinär, påpekar Johan Loberg.

– Överlämnar man ett ärende till en myndighet bör man försäkra sig om att det också kommer fram. Jag skulle vilja säga att det initiala ansvaret är från den överlämnande myndigheten, veterinären i det här fallet, säger Johan Loberg.

ÄVEN FELMEDDELANDEN SKA HANDLÄGGAS

I fallet med handlingen som inte kunde tas emot i Södermanlands län, och där enligt uppgift ett meddelande om detta sändes till den anmälande veterinären, tycker Johan Loberg att ansvarsfrågan är tydlig.

– Även ett felmeddelande som kommer från länsstyrelsens e-postserver är en inkommen handling till Livsmedelsverkets officiella veterinär. Den har man också en skyldighet att ha koll på, säger han.

Enligt uppgift har Livsmedelsverket nu även sett till att anmälningarna från de officiella veterinärerna alltid går till registratorerna på länsstyrelserna. Tidigare kunde anmälningarna gå till enskilda handläggare på länsstyrelsen som kunde vara på semester eller till och med hade slutat sin tjänst. Det är oklart hur många misstänkta brott som på detta sätt inte utretts genom åren och djurbönder därför undkommit straff.

LIVSMEDELSVERKET FÖRBÄTTRAR HANTERINGEN

Mona-Lisa Dahlbom Wiedel är biträdande avdelningschef på kontrollavdelningen på Livsmedelsverket och en av de tjänstemän som är ansvarig för att de officiella veterinärernas hantering av anmälningar sköts på rätt sätt.

– Det finns sätt som det kan ha blivit fel på. Vi är tacksamma att ni har pekat på det här så att vi kan göra något åt det, säger hon.

Varför har ni inte kontrollerat att ärendena ni skickat verkligen kommit fram till länsstyrelserna?

– Man kan säga i efterhand att det var ju dumt att vi inte gjorde det själva. Det kan man tycka, säger Mona-Lisa Dahlbom Wiedel.

– Vi ska se till att det här fungerar från vår sida. Det är vårt ansvar.

***HÅKAN FRISELL,** frilansjournalist, Vasagatan 1B, 652 22 Karlstad.

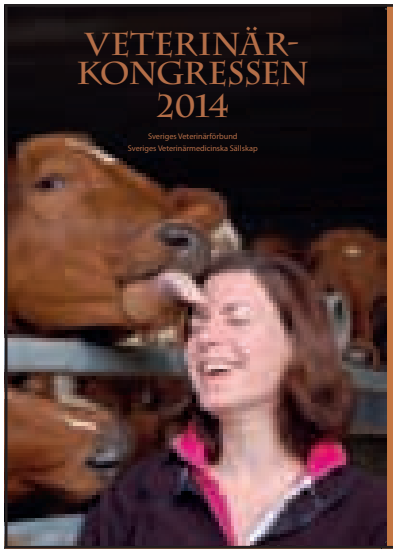

Kompendium VETERINÄRKONGRESSEN 2014

Kompendium med föredrag från 2014 års Veterinärkongress kan laddas ner gratis för medlemmar i veterinärförbundet från www.svf.se under länken Veterinärkongressen.

Pappersversionen av kompendiet kostar 600 kronor (inkl moms och porto). Beställning sker vid insättning på Sveriges Veterinärförbunds plusgiro 83 80-8 eller bankgiro 530-5222. Ange på talongen ”Kompendium 2014”.

Beställning kan även ske per telefon 08-545 558 20 eller per e-post office@svf.se mot faktura.

Ny studie: hovbroskförbening orsakar inte hälta

En ny svensk studie vänder upp och ner på allt den samlade expertisen trott om hovbroskförbening och hälta, meddelade tidningen ATL den 25 november.

Hovbroskförbening orsakar inte hälta hos kallblodstravare. Den slutsatsen har Ulf Hedenström, veterinär på travsportens och islandshästutbildningens riksanläggning Wången och Ove Wattle, veterinär och docent vid SLU, kommit fram till. Resultatet går stick i stäv med vad man tidigare trott om hovbroskförbening, som ansetts vara en av de tio vanligaste orsakerna till hälta hos kallblodstravare. I den studie som Hedenström och Wattle gjort, med hjälp av studenter, norska kolleger och blygsamma 5 000 kronor i extern finansiering, har forskarna granskat röntgenbilder från framhovarna och officiell tävlingsdata om 649 svensk-norska kallblodstravare. Man har inte hittat något samband mellan hovbroskförbening och insprungna prispengar, färre starter eller tendens att falla in i galopp.

En ny svensk studie visar att hovbroskförbening inte orsakar hälta hos kallblodstravare.

Foto: Ove Wattle

Studien kan få stor ekonomisk betydelse för ägare och uppfödare av sporthästar, om hingstar med hovbroskförbening inte längre behöver uteslutas från avel.

Information om föreskriftsändring

Salmonella diarizonae hos får undantas från bekämpning

MARIA LUNDH, leg veterinär, salmonellahandläggare*

Jordbruksverket har beslutat om ändrade föreskrifter om bekämpande av salmonella hos djur. Ändringen innebär att Jordbruksverket inte rutinmässigt kommer att bekämpa *Salmonella diarizonae* hos får.

I juni 2012 bestämde Jordbruksverket att ändra strategi när det gäller *Salmonella diarizonae* hos får, och undanta den från bekämpning på gårdsnivå. Nu är detta undantag även formulerat i föreskrifterna.

Från och med den 1 december kommer Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:2) om bekämpande av salmonella hos djur, (K 102), att ersättas av SJVFS 2014:34. Detta gäller vid fynd av *Salmonella diarizonae* serovar 61:(k): 1,5,(7) hos får.

En ny föreskrift klargör att Salmonella diarizonae *hos får undantas från bekämpning på gårdsnivå.*

INGEN SMITTBEKÄMPNING

De nya föreskrifterna innebär att Jordbruksverket i normalfallet inte kommer att lägga några restriktioner på en smittad besättning, och inte besluta om smittbekämpning på gården. De betyder också att det laboratorium som konstaterar smittan inte behöver ”skyndsamt per telefon” underrätta Jordbruksverket och länsstyrelsen om resultatet. Länsstyrelsen behöver inte heller kommunicera resultatet vidare till slakteri, mejeri, husdjursförening m fl.

Indexisolat av *Salmonella diarizonae* hos får ska dock fortfarande konfirmeras, typas, registreras och resistensbestämmas på SVA, precis som övrig salmonella. Jordbruksverket kan även besluta om annan hantering i det enskilda fallet.

LÅG RISK FÖR FOLKHÄLSAN

Bakgrunden till beslutet om ändrad strategi är dels att Smittskyddsinstitutet och Livsmedelsverket bedömer att *Salmonella diarizonae* utgör en låg risk för folkhälsan i Sverige, dels att bakterien har visat sig vara relativt vanlig bland svenska fårbesättningar men utan att ge upphov till några påtagliga negativa effekter för djuren. Därmed kan det inte anses rimligt att fortsätta med bekämpning enligt tidigare strategi.

***MARIA LUNDH,** leg veterinär, salmonellahandläggare, Enheten för idisslare och gris, Avdelningen för djurskydd och hälsa, Statens jordbruksverk, 551 82 Jönköping.

Författaranvisningar för Svensk Veterinärtidning

ARTIKLAR TILL SVT

Svensk Veterinärtidning är ett forum för alla veterinärer och veterinärstudenter. Artiklar bör därför vara koncentrerade och utformade så att de är intressanta och förståeliga för flertalet veterinärer, oavsett specialitet.

En artikel i SVT bör inte vara längre än fem trycksidor, vilket motsvarar ca 22 000 tecken inklusive blankslag. Skriv gärna kortare. Insändare och debattinlägg får normalt inte överstiga ca 6 000 tecken, inklusive blankslag.

SLUTGILTIGT MANUS OCH GRANSKNING

Insänt manus ska vara slutgiltigt. Manuskriptet tillsänds redaktionen digitalt via e-mail (johan.beck-friis@svf.se) eller på CD. Redaktionen föredrar formatet Word för PC. Manuskript som inte skickas i elektroniskt format behandlas inte av redaktionen.

Insända veterinärmedicinska artiklar granskas av SVTs veterinära redaktörer samt av en eller flera referenter som utses av redaktionen. Bedömningen består av en granskning av arbetets allmänna kvalitet, nyhetsvärde, utbildningsvärde och presentation.

FIGURER

Figurer kan bestå av digitala bilder, diagram, teckningar, röntgenbilder, EKG-remsor etc. Digitala bilder ska vara i jpg- eller tif-format, med maximal upplösning. OBS att digitala bilder måste bifogas som separata filer i ett bildformat. Bilder inklippta i word-, powerpoint- eller andra dokumentformat går inte att använda som original för publicering. Författarna ansvarar för att illustrationsmaterial är fritt för publicering utan kostnad för tidningen.

Figurtexter

Varje figur förses med en särskild text som kan läsas oberoende av framställningen i artikeln. Figurtexterna numreras på samma sätt som figurerna i den ordning de nämns i texten.

TABELLER

Tabeller ska verka självständigt om de är motiverade, och bör inte redovisas i detalj i artikeltexten.

Varje tabell skrivs på en separat sida och förses med en kort förklarande text. Tabellerna numreras i den ordning de kommer i texten.

LITTERATURREFERENSER

Referenser i löpande text utmärks med siffror inom parentes. Referenserna numreras efter bokstavsordningen i referenslistan, inte i den följd de nämns i artikeln. Personliga meddelanden numreras inte utan nämns endast inom parentes i texten (Sven Svensson, Uppsala, pers medd 2011).

SVT publicerar normalt maximalt 25 referenser i en referenslista. Författare som av vetenskapliga skäl måste överskrida denna gräns bör sända in dels en komplett referenslista (avsedd för granskaren), dels en förkortad version för publicering. OBS att referensnumreringen ska vara identisk i båda dessa listor, den kortare har då en ofullständig uppräkning (t ex: 1, 2, 5, 7, 10 osv). Uppställningen av referenser i referenslistan ska följa det så kallade Vancouver-systemet (Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals).

Fullständiga författaranvisningar finns på hemsidan www.svf.se/sv/Tidningen/Forfattaranvisningar/.

Lycka till!

JOHAN BECK-FRIIS
chefredaktör

Reseberättelse

Internationell workshop om muskuloskeletala biomarkörer hos häst

STINA EKMAN, leg veterinär, VMD, professor och
EVA SKIÖLDEBRAND, leg veterinär, VMD*

Författarna har deltagit i en internationell workshop i Klippiga Bergen, USA, och redovisade där sin forskning inom området muskuloskeletala biomarkörer hos häst. "Dorothy Russell Havemeyer Foundation symposium on equine musculoskeletal biomarkers" ägde rum i slutet av september och samlade både veterinärer och läkare för komparativt kunskapsutbyte.

Författarna till denna reseberättelse, Stina Ekman och Eva Skiöldebrand, deltog den 21–25 september 2014 i en workshop med syftet att ta fram riktlinjer för forskning avseende biomarkörer hos häst. Havemeyer Foundation sponsrar 20 forskare från hela världen (veterinärer och läkare) som träffas vart fjärde år för att värdera och dra upp riktlinjer kring forskning gällande tidig diagnostik av osteoartrit (OA) och tendinit, långt innan kliniska symtom i form av smärta och hälta kan påvisas. Ekman och Skiöldebrand presenterade sina senaste forskningsresultat inom OA-diagnostik hos häst translationellt till människa. Trans- ➤

Deltagande forskare i workshopen, från vänster främre raden: Bruce Caterson, Mandy Pfeffers, Eva Skiöldebrand, Linda Sandell, Gene Pranzo, Wayne McIlwraith, Virigina Kraus, Sarah Powell, Sheila Laverty, Chris Riley. Från vänster bakre raden: Chris Kawcak, Larry Bramlage, Stina Ekman, Morten Karsdal, David Frisbee, Chris Little, Richard Slayden, Peter Clegg, Roger Smith, Stefan Lohmander.

➤ lationell forskning (från latinets translatio = överföring) är en skola för medicinsk forskning som bygger på nära och ömsesidigt utbyte med konkreta vårdfall. Målet är att resultaten snabbare ska kunna återföras till vården i form av bättre diagnostik eller behandling.

Med sensitiv proteomik (se faktaruta) har författarna utvecklat antikroppar mot broskspecifika klyvningsfragment från ledbrosk, som kan detekteras i ledvätska och serum. Flertalet av dessa klyvningsfragment som genereras vid inflammation i OA-leden är konserverade mellan species och därför lika i häst och människa. Det finns därmed stora vinster med att studera ledens sjukdomsutveckling hos den unga tränande hästen, för att överföra kunskap translationellt till människa där träningsstudier är mycket svåra att genomföra.

PROTEOMIK

Proteomik är en relativt ung vetenskapsgren där man studerar proteom och proteinernas inbördes roller, strukturer, lokalisation, växelverkan liksom många andra faktorer. Proteomik kan definieras som kvalitativa och kvantitativa jämförelser mellan proteom under olika förhållanden.

Proteom är samlingsnamnet för de proteiner som uttrycks av en cell, kroppsvävnad eller organism vid en specifik tidpunkt.

KONSENSUSDEBATT

Idag finns inga sätt att tidigt diagnostisera ledsjukdom hos varken häst eller människa, varför en konsensusdebatt görs inom humanortopedin under ledning av Virgina Kraus, professor i medicin och patologi vid Duke University Medical Center, North Carolina, USA. Detta arbete drivs av FDA (Food and Drug Administration, USA), med ett klart syfte att utveckla läkemedel för tidig behandling av ledskada och för att kunna utvärdera olika behandlingsstrategier (kliniska prövningar) på molekylär nivå.

I den veterinära falangen av dessa workshops är Wayne McIlwraith, professor vid Colorado State University, sammankallande och Eva Skiöldebrand och Stina Ekman har varit aktiva medlemmar som träffats 2001, 2005 och 2009. Målet är att arbeta fram ett ”White paper” för biomarkörforskningen, motsvarande det som utgår från FDA inom humansidan.

Sammanfattningen av 2009 års workshop kan den intresserade hitta i Equine Veterinary Journal, 15 oktober 2014. Rubriken är ”Science in brief: report on the Havemeyer Foundation workshop on equine musculoskeletal biomarkers – current knowledge and future needs” och författare är CW McIlwraith och PD Clegg.

***STINA EKMAN,** leg veterinär, VMD, professor, Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap, SLU, Box 7028, 750 07 Uppsala.
EVA SKIÖLDEBRAND, leg veterinär, VMD, forskare vid Sahlgrenska akademin, Box 400, 405 30 Göteborg.

TIDSSCHEMA & AVGIFTER
för specialistutbildningsprogrammen 2015 och 2016

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP

TIDSSCHEMA

Sjukdomar hos hund och katt

Sista inlämningsdag för examensarbeten	1 april 2015
Sista inlämningsdag för årets reviderade examensarbeten	10 augusti 2015
Sista anmälningsdag för examination 2016 (inklusive samtliga nödvändiga underlag)	23 november 2015
Examination 2016	4–5 februari 2016

Sjukdomar hos häst

Sista inlämningsdag för examensarbeten	17 augusti 2015
Sista anmälningsdag för examination 2016 (inklusive samtliga nödvändiga underlag)	30 november 2015
Examination 2016	10–11 mars 2016

AVGIFTER (exklusive moms)

Specialistkompetens Steg 1

Inträdesavgift	11 280:–
Avgift för bedömning av examensarbete	9 000:–
Avgift för omgranskning av ej godkänt arbete (kat 3 inom ett år)	4 560:–
Avgift för omgranskning av ej godkänt arbete (kat 2 inom ett år)	2 000:–
Examinationsavgift	18 000:–

Specialistkompetens Steg 2

Inträdesavgift	8 250:–
Granskningsavgift	4 950:–
Examinationsavgift	rörligt belopp beroende på examinationskostnaderna

Samnordisk utbildning i diagnostik av ärftligt betingade ögonsjukdomar hos hund och katt:

Inträdesavgift	11 280:–
Slidetestavgift	10 000:–
Examinationsavgift	15 000:–

Detta ska anställningskontraktet innehålla

When man får en ny tjänst är det viktigt att man också får ett anställningskontrakt som skriftligen klargör villkoren för tjänsten. Vissa förutsättningar är mer angelägna än andra att ha med i kontraktet.

FRÅGA

AVF får många frågor angående anställningskontrakt. Vi har sammanställt dessa till ”Vad ska jag titta efter i ett anställningskontrakt, vad är viktigt att det innehåller?”

SVAR

Att få ett nytt arbete kan vara både spännande och lite kusligt men förhoppningsvis alltid lika roligt. För alla jobb gäller det dock att man ska kräva ett skriftligt anställningskontrakt. Vi har tidigare tagit upp skillnaden mellan arbetsplatser med och utan kollektivavtal. Ska man ta anställning på en arbetsplats utan kollektivavtal måste fler villkor regleras i det individuella anställningskontraktet, se Fackliga frågan i SVT nr 5/12.

Vad som alltid ska anges i ett anställningskontrakt är arbetsgivarens namn och adress, den anställdes namn och adress och eventuellt också personnummer. Det ska vidare framgå vad man är anställd som, t ex klinikveterinär, och var arbetsplatsen är belägen. Arbetsgivaren ska även ange om det finns kollektivavtal eller inte och vilket kollektivavtal som i så fall gäller. Är man anställd inom djursjukvård är det kollektivavtal mellan SLA–SVF djursjukvård/djurparker som ska tillämpas och för anställda i husdjursföreningar är det SLA–SVF hushållningssällskap och husdjursföreningar. Vid anställning inom t ex läkemedelsindustrin tillämpas andra kollektivavtal. Inom staten gäller Villkorsavtal-T och i kommunerna tillämpas Allmänna Bestämmelser (AB).

Anställningsavtalet ska klargöra vilka arbetstider som gäller, om det är heltid eller deltid och vilken dag som är första anställningsdag. Anställningsformen måste också framgå: tillsvidareanställning, vikariat, provanställning etc.

Beträffande lönen ska det stå vilken begynnelselön man kommit överens om och om man ska ingå i kommande lönerevision eller inte. Det sistnämnda beror på hur anställd och arbetsgivare har kommit överens. Avtalet ska precisera när lönen betalas ut, t ex den 25:e varje månad. Det ska dessutom stå hur lång semester man ska ha och om intjänandeår och semesterår sammanfaller eller inte. Om arbete på obekväm arbetstid förekommer bör det finnas ett lokalt avtal som reglerar detta eftersom det inte är reglerat i SVFs centrala kollektivavtal med SLA. Vi vet att Unionens OB-ersättningar förekommer på en del arbetsplatser men detta är inget SVF/AVF sanktionerat. På www.svf.se under fliken AVF/anställda/lön kan man se SVFs rekommenderade OB-nivåer.

Ibland utgår inte övertidsersättning. Då har man förhandlat bort det mot längre semester och/eller högre grundlön. Restidsersättning som finns i en del anställningskontrakt är om man t ex beordras köra till en filial utanför den ordinarie arbetstiden. Ofta kryssar arbetsgivarna i att det inte ersätts men då har man som anställd rätt att resa på sin arbetstid. Används egen bil kan man också ha rätt till milersättning, vilket bör klargöras i avtalet.

När det gäller tjänstepension, övertid, sjukersättning etc behöver det inte specificeras om man har kollektivavtal. Man kan då också utgå från att arbetsgivaren tecknat ansvarsförsäkring, olycksfallförsäkring och trygghetsförsäkring vid arbetsskada.

FREDRIKE RITTER
ordförande, AVF

90 KONTO | SVENSK INSAMLINGSKONTROLL

1 av 3 får cancer. Men alla drabbas.

Bli månadsgivare i dag. Gå in på cancerfonden.se eller ring oss på 020-59 59 59.

Cancerfonden

Examensarbete inom veterinär folkhälsa kommer att belönas

Sektionen för veterinär folkhälsa rapporterar om beslut som togs under årsmötet, om hur arbetet med en specialistutbildning fortskrider och om erfarenheter från Veterinärkongressen 2014.

från sektionerna

Sektionen för veterinär folkhälsa höll årsmöte under Veterinärkongressen och beslutade då att det bästa examensarbetet inom området veterinär folkhälsa publicerat mellan 1 juli 2014 och 30 juni 2015 ska uppmärksammas, presenteras och belönas vid nästa års kongress. Detta är värt att tänka på för de veterinärstudenter i årskurs fem som just nu funderar på vad man ska fördjupa sig i under den sista terminen. Examensarbeten inom ämnesområdet som publiceras i Episolon (SLUs databas för elektroniskt publicerade arbeten) under den aktuella tidsperioden kommer automatiskt att ingå i bedömningen.

Sektionen för veterinär folkhälsa
Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

Sektionen är väldigt glad att kunna erbjuda denna uppmuntran till blivande kolleger som är intresserade av vårt ämne. Styrelsen ser fram emot att läsa många intressanta och välskrivna arbeten.

SPECIALISTUTBILDNING NÄRMAR SIG

En annan glädjande nyhet är att arbetet för en specialistutbildning inom veterinär folkhälsa fortskrider. Utbildningsplanen är inlämnad till Jordbruksverket och de specificerade kunskapskraven är i stort sett färdigställda. Anledningen till att det nu trots allt kan dröja ännu ett tag innan aspiranter kan antas och specialister utses på gamla meriter (de facto specialist), är att det krävs en ändring av Jordbruksverkets föreskrifter gällande veterinära specialistutbildningar (SJVFS 2009:83). Utbildning i veterinär folkhälsa ingår inte i den nu aktuella föreskriften. Hav tålamod och, varför inte, framför förfrågningar till Jordbruksverket om hur arbetet med den nya författningen fortskrider.

STORT INTRESSE UNDER KONGRESSEN

Glädjande är också att sektionens program på Veterinärkongressen fortsätter att intressera och locka deltagare. I år var salen full under större delen av programmet. Diskussion om antibiotikaresistens och förorening av miljön i Indien där de aktiva substanserna i många antibiotika tillverkas fortsatte långt efter kongressen, bland annat på sociala medier.

Vad vill du att ämnet för vårt symposium ska vara nästa år? Ämnet fastslås snart och programmet tas fram i början av 2015. Hör gärna av dig till undertecknad eller någon annan i styrelsen med programidéer.

Tack för förtroendet och med önskan om en härlig avslutning på året.

ERIKA CHENAIS
ordförande, SVS sektion för veterinär folkhälsa

Snabba och tillförlitliga provsvar med hjälp av högklassig analysteknik

- Veterinärmedicinskt, klinisk kemiskt laboratorium med diagnostik för smådjur och stordjur
- Omfattande testmeny, hög analyskapacitet
- Mer än 25 års erfarenhet i branschen
- Snabba svar, öppen telefonservice och rimliga priser
- Över 1000 kunder i hela Skandinavien

CaniLab-EquiLab

adress: Box 7065, 300 07 Halmstad tel: 035-22 81 40 e-mail: info@canilab.se hemsida: www.canilab.se

Personliga skäl – saklig grund för uppsägning

Arbetsgivare ställs ibland inför situationer av samarbetsproblem eller situationer där deras medarbetare inte levererar. Företagarnas chefjurist försöker bringa klarhet kring dessa svåra fall, som går under rubriken personliga skäl.

Arbetsgivare ställs ibland inför situationer av samarbetsproblem eller situationer där deras medarbetare inte riktigt levererar. Skalan går från direkt misskötsamhet till former av bristande lojalitet och engagemang. Jag ska försöka bringa lite klarhet kring dessa, som jag kallar dem, svåra fall – de som går under rubriken personliga skäl.

Vid bedömningen av om det finns någon saklig grund för uppsägning står parternas åtaganden i förgrunden. En uppsägning på grund av personliga skäl förutsätter att arbetstagaren inte har fullgjort en väsentlig förpliktelse i anställningsförhållandet som han eller hon borde ha känt till. En arbetstagare som medvetet vägrar att följa arbetsgivarens order kan exempelvis inte anses fullgöra sina förpliktelser enligt anställningsavtalet. Saklig grund kan också föreligga om arbetstagaren av något skäl misslyckas med att fullgöra sina förpliktelser.

MYCKET MÅSTE BEAKTAS

Vid misskötsamhet, arbetsvägran, sen ankomst, olämpligt uppträdande, olovlig frånvaro, onykterhet i tjänsten, samarbetssvårigheter eller dåliga arbetsprestationer måste en rad omständigheter beaktas för bedömningen av om saklig grund för uppsägning av personliga skäl föreligger. Företagets storlek, arbetstagarens ställning, anställningstid och ålder, tidigare misskötsamhet är exempel på omständigheter som har betydelse för bedömningen. Vid bedömningen måste man också ta ställning till om det har förts samtal, om arbetstagaren varnats/erinrats eller gjorts medveten om att en upprepning av ett handlingsmönster kan leda till en uppsägning. Omplaceringsmöjligheter liksom eventuella stöd- och utbildningsinsatser ska också utvärderas.

Vid misskötsamhet som t ex sen ankomst måste en rad omständigheter beaktas för bedömningen av om saklig grund för uppsägning av personliga skäl föreligger.

En arbetstagare har en skyldighet att avstå från att handla så att arbetsgivaren skadas. Hur långt den skyldigheten sträcker sig beror bland annat på arbetstagarens ställning. Den som intar en förtroendeställning i förhållande till arbetsgivaren är underkastad särskilda krav på lojalitet och omdöme.

AVSKEDANDE

Många gånger uppstår frågeställningen var gränsen mellan uppsägning på grund av personliga skäl och ett omedelbart skiljande från tjänsten går, ett avskedande. För avskedande krävs det ett avsiktligt förkastligt beteende som inte ska behöva tålas i något anställningsförhållande. Det ska vara fråga om ett allvarligt förtroendemissbruk. Vid avskedande finns ingen omplaceringsskyldighet som det gör vid uppsägningar. Det finns inte heller någon uppsägningstid utan anställningen upphör med omedelbar verkan.

Från ett arbetsgivarperspektiv är hanteringen av de svåra fallen behäftat med en hel del formalia, så som krav på dokumentation och i förekommande fall kontakter med fackliga mottparter. Min givna rekommendation är därför att söka stöd hos erfarna rådgivare om det svåra fallet skulle dyka upp.

LARS NORDFORS
chef Företagarnas juridiska rådgivning
Företagarna

Djurskyddskrav och djurvälfärd

Med anledning av den debatt om svenska djurskyddskrav som startade i SVT 12/14 ger här Stig Einarsson, tidigare professor i obstetrik och gynekologi vid SLU, sin syn på en del av problemställningen.

replik

I nummer 13/14 av Svensk Veterinärtidning återfinns tre debattartiklar författade av respektive Åke Rutegård och Martin Wierup, Bo Algers m fl och Gunnela Ståhle, rörande djurskyddskrav och djurvälfärd för svenska grisar i jämförelse med andra länder inom EU.

Det är viktigt att ämnet belyses speciellt mot bakgrund av att svensk grisproduktion minskat under senare år samtidigt som importen ökat för att möta den ökade grisköttskonsumtionen. Jag är naturligtvis positiv till, och tillskyndare av, att den svenska lagstiftningen slår vakt om djurens välfärd. Per Jensens utmärkta studier över bland annat suggans behov av att kunna röra sig fritt för att därmed kunna utföra sitt naturliga beteende bidrog till att man i Sverige tidigt lagstiftade om att suggor inte tillåts hållas i bur/spilta.

DEN SVENSKA MODELLEN

Samgruppering av suggor under dräktigheten medför emellertid också att de utför sitt naturliga beteende som att slåss om rangordningen inom gruppen. Framför allt svenska och finska forskare har därför försökt ta fram vetenskapliga data om när och hur grupperingen lämpligast bör äga rum samt gruppens optimala storlek och åldersammansättning för att minimera stressen. Inom EU har man glädjande nog i sin lagstiftning successivt börjat tillämpa delar av den ”svenska modellen”.

Vad jag vänder mig mot är att man i Algers m fl och Ståhles debattinlägg inte tar lika stor hänsyn till de nyfödda grisarnas välfärd som till suggans. Att använda så kallad skyddsgrind under de första dagarna efter födseln minskar nämligen risken att suggan ofrivilligt skadar spädgrisarna genom att trampa eller lägga sig på dem. Därefter ska man naturligtvis åter låta suggan gå fritt i grisningsboxen tillsammans med sina kultingar. Här måste suggans välfärd på ett vetenskapligt sätt värderas gentemot smågrisens.

STIG EINARSSON
leg veterinär, professor emeritus

SVENSKA SÄLLSKAPET FÖR VETERINÄR OFTALMOLOGI
SWEDISH SOCIETY OF VETERINARY OPHTHALMOLOGY

SSVO och Ögonpanelen inbjuder till
Sigtunahöjden, Sigtuna den 13–14 mars 2015

ÅRSMÖTE
Fredagen den 13 mars 2015, kl 10.00

FÖRELÄSNINGSDAG
Lördagen den 14 mars 2015, kl 09.00–16.00

Neuro-ophthalmology
Jacques Penderis, BVSc MVM PhD Cert VR DipECVN MRCVS RCVS and European recognized specialist in veterinary neurology, Glasgow university veterinary school

Alla ögon- och neurologiintresserade kolleger är välkomna till föreläsningen.
Anmälan till årsmöte och föreläsning sker via vår hemsida www.ssvo.se.

Sugen på nytt jobb?

På veterinärförbundets hemsida www.svf.se hittar du såväl fasta tjänster som kortare vikariat under rubriken ”Jobbtorget”. Gå dit och titta redan idag!

Våra djurskyddsregler förtjänar en seriös granskning och debatt

I veterinärtidningen 12/14 inledde Åke Rutegård och Martin Wierup en debatt om svenska djurskyddsregler och konkurrenskraft för producenterna. Debattörerna återkommer här med en replik till de kommentarer som debattartikeln orsakade.

replik

På DN Debatt den 12 oktober och i veterinärtidningen 12/14 har vi föreslagit hur svensk djuruppfödning med bibehållet djurskydd kan undgå att bli utkonkurrerad av importerat kött från djur uppfödda med metoder som vi själva förbjuder. Vår artikel i DN ledde till repliker från flera tunga intressenter. Dessa och vår slutreplik återfinns på nätet som vi hänvisar till. Här kan vi av utrymmesskäl endast ta upp specifikt veterinära frågor som replik på kommentarer från Algers, Berg, Hultgren och Ståhle.

GRUNDPROBLEMEN NEGLIGERAS

Vi är förvånade över att nämnda personer inte berör den grundläggande frågan – den svenska djurskyddsmedaljens bistra baksida. Genom att bortse från EU-dimensionen bortser man från det problem som uppstår om man inte kan visa att ambitiöst djurskydd kan fungera med bibehållen produktion. Dessutom avfärdar man i starka ordalag behovet av att djurskyddsregler ska baseras på vetenskaplig grund genom en riskbedömning. Man anser okritiskt att nuvarande rutiner är bra. Mest oroade är vi över att man, i DN dessutom tillsammans med kolleger i veterinärförbundets namn, närmast välkomnar att djurskyddsreglerna leder till en minskad svensk djuruppfödning.

VETENSKAPLIG GRUND

Tyvärr är det en realitet att våra egna djurskyddsregler inte alltid följer EFSAs bedömningar. Nedan ger vi två talande exempel, där reglerna dessutom utgör en allvarlig risk för djuren och även leder till onödiga kostnader.

Enligt Djurskyddsförordningen (1988:539) ska stall för fjäderfä ha insläpp för dagsljus, trots att djuren inte har något känt behov av detta. Ironiskt nog utgör ljusinsläppen en allvarlig risk genom att höns, troligen som ett naturligt skyddsbeteende mot rovfåglar, reagerar med flykt för skuggor och reflexer från fönstren. De samlas i grupper under stress med fjäderplockning och i sämsta fall kannibalism och hög dödlighet som följd. Riskerna är välkända. I utsatta stall målas därför fönstren över eller förses med luckor som skydd mot ljus från passerande bilar. Trots att EFSA (EFSA Journal 2010, 8(7):1667) påtalar riskerna och att en ny svensk undersökning (SLU, Skara 2013, Rapport 34) inte ger stöd för detta troligen unika svenska krav, tas det inte bort även om man öppnar för möjlighet att kringgå det (SJVFS 2010:15) – om man installerar ljus med dagsljuskaraktär.

Samma lagstiftning kräver att höns ➤

Svensk lagstiftning kräver att höns för äggproduktion ska ha sittpinne. Detta medför enligt debattörerna risker för bröstbensskador med sekundära infektioner.

➤ för äggproduktion ska ha sittpinne trots att dessa visats vara olämpliga för tunga avelsdjur och även medför risker för bröstbensskador med sekundära infektioner. Som viloplats tillämpas i hela EU därför ”flak” där djuren hoppar upp för vila och sömn när de inte föredrar att sova på golvet. EFSA konstaterar att hönan saknar behov av sittpinne men väl har behov av att kunna vila tryggt, bekvämt och säkert. I Sverige kräver man likväl att alla höns, även tunga avelsdjur, ska kunna sitta på en pinne, dessutom samtidigt. Detta fortgår trots att även en ny svensk undersökning (SLU, Alnarp 2014, Rapport 2014:3) visat att endast några promille av hönorna föredrog traditionella sittpinnar. Frånsett att bröstbensskador drabbade nästan alla dessa djur är de praktiska och ekonomiska konsekvenserna betydande. För ett normaltstort stall krävs 4 km (!) och för hela landet årligen ca 27 mil sittpinnar, som ska bytas ut eller rengöras efter varje omgång, till synes utan några positiva men väl negativa effekter för djuren.

Skyddsgrind till suggor

Den nuvarande begränsningen mot att mera generellt kunna använda så kallad skyddsgrind under fyra till fem dagar till nygrisade suggor, för att minska risken för att de ligger eller trampar ihjäl eller på annat sätt skadar sina smågrisar, är ett tredje exempel, om sådan användning inte blir möjlig. Att som skäl mot sådan användning åberopa en EFSA-rapport som anger att suggor, som före förlossningen och under hela digivningsperioden, totalt under flera veckor på välkänt sätt påverkas negativt med frustration är missvisande. Den begränsade rörligheten för suggan är betydligt kortare vid föreslagen användning av ”skyddsgrind” och risken för en negativ inverkan på suggan bör vara betydligt lägre och är kanske inte ens dokumenterad. Oberoende härav måste en rimligen begränsad negativ effekt för suggan vägas mot smågrisarnas behov. Det är också vilseledande när man i debatten hävdar att användning av skyddsgrind skulle innebära att suggan åter ska fixeras eller sättas i bur, en jämförelse som endast skadar den uppfödning man anser sig värna. Nämnd argumentation mot användningen av ”skyddsgrind” är också ett exempel då man förenklar frågeställningen genom att endast åberopa enstaka fakta ur en EFSA-rapport som samtidigt tydligt anger att andra vägar kan behöva prövas när man samtidigt måste ta hänsyn till smågrisarnas välfärd.

Att ett gammalt regelverk behöver uppdateras är självklart. Erfarenheterna visar dock att naturliga justeringar ofta kompliceras och på olika sätt fördröjs eller inte genomförs med åberopande av olika hypoteser eller enskilda fakta utan en helhetsbedömning. Det är därför angeläget att experter från berörda områden under former som vid en riskvärdering deltar i denna process. Detta är angeläget som en garant för att enskilda experters eller handläggares personliga prioriteringar inte får bli styrande. Djurens behov av naturligt beteende bör då ingå som en del av bedömningen. En bidragande orsak till dagens problem med djurskyddsbestämmelserna är troligen att etologiska bedömningar utan helhetssyn tillåts styra regelverket.

Här föreslagen process är självklar inom alla områden av veterinärmedicinen och tillämpas även på myndighetsnivå. T ex Läkemedelsverket baserar sina behandlingsrekommendationer till både djur och människor på vad som kan liknas vid en riskbedömning. En motsvarande process bör etableras för djurskyddsområdet. Det skulle skapa förutsättningar för välgrundade djurskyddsregler, som är bra för djuren och inger förtroende utan att skapa konflikter eller onödiga kostnader för uppfödarna.

ANTIBIOTIKA OCH DJURSKYDD

Den låga användningen av antibiotika i svensk djuruppfödning är primärt resultatet av förbudet mot ”foderantibiotika” och den förebyggande djurhälsovårdens och uppfödarnas insatser inklusive eliminering av ett flertal immunnedsättande sjukdomar. Detta har starkt bidragit till dagens djurvälfärd och resistensläge. Inget talar för att situationen skulle påverkas negativt av förenklingar av djurskyddsreglerna, som då givetvis inte får leda till en ökad sjukdomsförekomst. Att hävda något annat är både ogrundat och vilseledande.

Sjukdomarnas betydelse för djurskyddet understryker däremot behovet av att den expertis som ska bedöma regelverket måste kompletteras med experter från kliniska vetenskaper och djurhälsovård. Dessa behöver också mycket mera aktivt delta i diskussioner kring djurskyddet. Vi vill här citera professor Börje Gustafson som sedan 1970-talet framgångsrikt verkat i USA och bland annat grundat ”The Center for the Study of Animal Well-being” vid Washington State University. Han konstaterar att bidragande till den relativt låga nivån på och engagemanget för djurvälfärden i USAs djuruppfödning är att de kliniskt verksamma veterinärerna abdikerat från scenen och överlämnat styråran till särintressen och opinionsbildare. Här får Sverige inte följa USA. Samtidigt vill vi ge en eloge för engagemang för djurvälfärden till nämnda personer som replikerat på vår artikel och till många fler, viket även framförts vid ett seminarium på KSLA.

AVSLUTNING

Vi tycker naturligtvis också att konsumenterna fullt ut borde betala priset för en uppfödning där djuren har det bra och är friska, baserat på sjukdomsförebyggande och inte på användning av antibiotika. Detta var möjligt för oss före EU-inträdet. I dagens komplicerade värld krävs ett nytänkande. Vi måste finna andra vägar. Som EU-medlem kan vi inte utan allvarliga konsekvenser före andra länder anta fördyrande regler men väl stimulera dem som vill gå före att tjäna som goda exempel. I annat fall riskerar vår djuruppfödning att bli den pjäs som först slås ut från det internationella schackbrädet.

Som veterinärer engagerade i svensk djuruppfödning, livsmedelsproduktion och folkhälsa har vi ett stort ansvar för att i positiv och konstruktiv anda tillsammans bidra till att fortsatt utveckla svensk djuruppfödning, djurhälsa och djurskydd. Låt oss anta den utmaningen och visa att vi som tidigare är vuxna den uppgiften.

Åke Rutegård
leg veterinär, Lidingö
Martin Wierup
professor emeritus, Uppsala

Svenskt griskött har 68,5 procent av svenska marknaden

I debatten om djurskyddsreglernas betydelse för svensk animalieproduktion, ger ordföranden i organisationen Vi konsumenter sina kommentarer till både Rutgårds/Wierups och Stig Einarssons inlägg på annan plats i denna tidning.

replik

Första halvåret 2014 minskade importen av gris- och nötkött med sex till sju procent. Konsumtionen av kött minskade tre till fyra procent (exklusive lamm). Det är bra. Vi ska äta mindre men bättre kött. 68,5 procent av det konsumerade grisköttet är svenskt (inte 50 procent som ibland hävdas). Blir det brist på svensk julskinka med svenska mervärden till jul?

Det finns säkert många skäl till att den svenska livsmedelsproduktionen minskat efter EU-inträdet och importen ökat: bristande erfarenhet av global konkurrens, bristande effektivitet i alla led inklusive slakt och mejeri, bristande marknadsföring av svenska mervärden, oprofessionell förhandlingsförmåga och högre produktionskostnader. Man måste se till hela kedjan, som generaldirektörerna Denneberg och Orustfjord påpekar i sin replik i DN debatt den 16 oktober.

DJURSKYDDSREGLER GER FRISKARE DJUR

Rutegård och Wierup ifrågasätter sambandet mellan djurskyddsregler och låg antibiotikaförbrukning. Först måste vi observera att jämförelser mellan Sveriges och andra länders antibiotikaförbrukning till djur bygger på att vi har samma förbud mot antibiotika som fodertillsats sedan 2006 inom EU. Då är det väl något annat som skiljer?

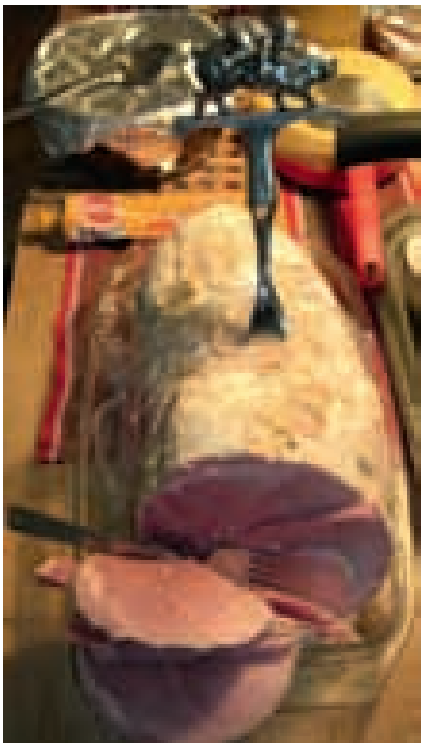

Foto: Niklas Nordblad

Idag är 68,5 procent av det konsumerade grisköttet svenskt och det är risk för brist på julskinka med svenska mervärden till jul.

God djurhälsa uppnås genom god miljö och skötsel och ett gott smittskydd (biosäkerhet). Utan att på något sätt förringa alla viktiga smittskyddsåtgärder och kontrollprogram mot sjukdomar, vill jag hävda att svensk lagstiftning kraftfullt har bidragit till friska djur (som är ett av lagens huvudsyften) och minskad antibiotikaförbrukning. Det gäller inte bara infektionssjukdomar utan också skador som har förebyggts. Detta sker genom förprövningen av djurstallar och genom djurskyddsföreskrifternas krav på god djurmiljö och bra foder, utrymmeskrav, sektionering, beteskrav, avvänjningsålder, krav på strö och rätt till bobyggande för suggorna m m.

Och till Stig Einarsson – jag har krävt fakta innan man accepterar skyddsgrind efter grisning. Det finns exempelvis vetenskapliga fakta om att större ytor och halm till grisar ger friskare djur som växer bättre. Regelverket har kontinuerligt granskats, utvärderats och ändrats av berörda myndigheter genom åren. Djurskyddsutredningen från 2011 hade som syfte att modernisera lagstiftningen. Jordbruksverket som riskhanterare har vägt den vetenskapliga riskvärderingen mot synpunkter från ”särintressen” som näringen och djurskyddet. Ett gott djurskydd bygger på en bred kunskap – veterinärmedicin, etologi, byggnadsteknik, foderkunskap, etik, samhällskunskap m m. Det är tveksamt om det skulle gynna djurskyddet med ett veterinärt monopol.

Gunnela Ståhle
ordförande Vi konsumenter

Skriv gärna insändare och debattinlägg till Svensk Veterinärtidning, men skriv inte för långt – max 6 000 tecken inkl blankslag.

Veterinärt ansvar att påtala dålig djurvälfärd

I debatten om djurskyddsregler och konkurrenskraft har Åke Rutegård och Martin Wierup ett nytt inlägg på annan plats i tidningen. Bo Algers, Lotta Berg och Jan Hultgren från SLU i Skara ger här sina kommentarer till det senaste inlägget.

Med denna replik sätter veterinärtidningen streck i debatten.

replik

I sitt nya debattinlägg vill Rutegård och Wierup lägga påståenden i vår mun som vi inte har uttalat. Det leder tyvärr debatten åt fel håll.

Vi har inte valt att ”bortse från EU-dimensionen”. Tvärtom påpekar vi just de ojusta missförhållanden som den obefintliga implementeringen i de flesta medlemsländer av EUs grisdirektiv innebär, inte minst för de svenska grisböndernas konkurrenskraft. Ingen kan ha missat det budskapet från oss efter det senaste årets debatt i media.

Hur Rutegård och Wierup kan få det till att vi ”avfärdar i starka ordalag behovet av att djurskyddsregler ska baseras på vetenskaplig grund genom en riskbedömning” är obegripligt. Tvärtemot hänvisar vi till det arbete som gjorts, inte minst i Sverige, för att utveckla metodik för riskbedömning av djurvälfärd. Det har vi också redovisat i tidigare publicerade artiklar i SVT.

De många ”råttungar” som den nu ökande kullstorleken skapat räddas inte genom att man burar in suggan, påpekar insändarna.

ATT BURA IN SUGGAN HJÄLPER INTE

Vi konstaterar dessutom att Rutegård och Wierup fäster olika avseende vid betydelsen av EFSAs rapporter när det gäller frågan om hönsen och om suggorna. Beträffande hur Jordbruksverket använder sig av riskbedömning, vetenskap och beprövad erfarenhet vid sin utformning av regler för dagsljus och sittpinnar till föräldradjur av fjäderfä, ser vi fram emot verkets egna kommentarer i frågan. Att bedömningar från olika expertområden ska ligga till grund för reglerna är vi helt överens med Rutegård och Wierup om.

Effekter på djurvälfärden av fixering av suggor i bur först efter det att förlossningen börjat är något som inte tidigare publicerats i internationella, vetenskapliga tidskrifter, så det har vi ingen kännedom om. Intressant är dock att talet om att man inte bara kan tänka på suggan, utan också måste tänka på smågrisarna nu åter väckts till liv. Omsorgen om smågrisarna visar inga gränser när det gäller att bura in suggor. En omsorg som sedan lätt glöms bort när man avlar på allt större kullar där smågrisdödligheten stadigt ökar. Men denna kluvna hållning är inte baserad på ett biologiskt synsätt. Evolutionen har tagit hänsyn både till suggan och till hennes smågrisar. Tack och lov finns det många grisbönder som vet detta och arbetar med metoder för att understödja den genom evolutionen finstämda interaktionen mellan sugga

och smågrisar. Heder åt alla dessa grisproducenter. De många ”råttungar” som den nu ökande kullstorleken skapat räddas inte genom att man burar in suggan. Det har man dyrt fått erfara i Danmark där man nu besitter ett fantastiskt men mycket trist världsrekord i smågrisdödlighet på nästan 25 procent (1).

VETERINÄRT ANSVAR

Visst har vi veterinärer ett stort samhälleligt ansvar att peka på hur en djurhållning i strid med biologiska principer leder till såväl dålig djurhälsa och djurvälfärd som en ökad användning av antibiotika och därmed ökande resistens. Låt oss ta det ansvaret.

Referens

Pedersen LJ, Berg P, Jørgensen E et al. Pattegrisdødelighed i DK. Muligheder for reduktion af pattegrisedødeligheden i Danmark. Jordbruksvetenskapliga fakulteten, Aarhus Universitet, Rapport, 2010.

Bo Algers
VMD, professor
Lotta Berg
VMD, docent
Jan Hultgren
VMD, docent

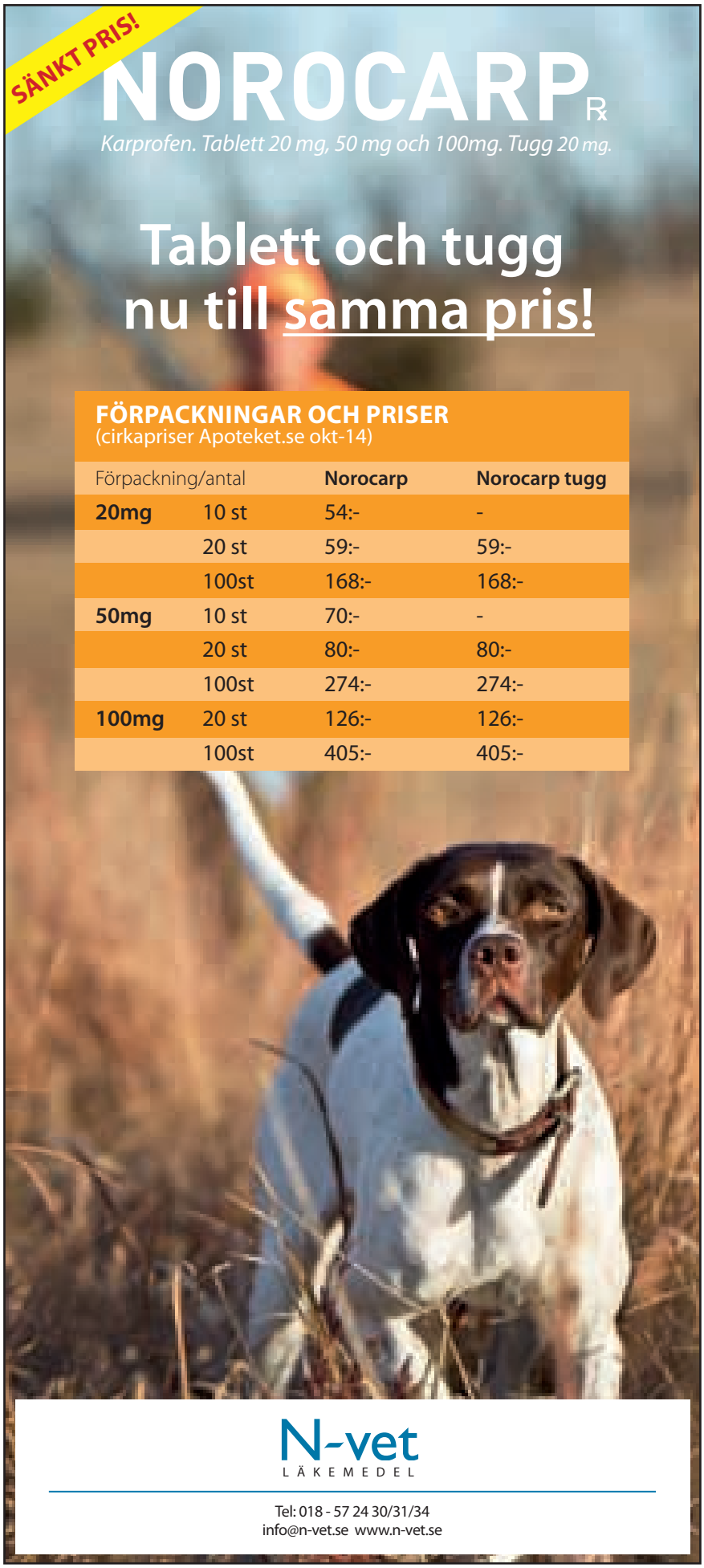

Ansvarsärende

Behandlade häst utan att notera i hästpasset

En hästägare anmälde veterinären XX för fel vid utövandet av veterinäryrket genom att XX inte noterade en behandling i hästpasset. Veterinären bestred anmälan.

ansvarsärende

DJURÄGARENS ANFÖRANDE

Djurägaren besökte under perioden 17 juni till 13 augusti upprepade gånger den aktuella hästkliniken och veterinär XX med sin häst. Orsaken till besöken var att hästen stannat på ett hinder så tvärt att den satte sig på bakdelen vid tävling. Vid första besöket den 17 juni sprutade veterinären hästen med ett medel som ger livslång slaktkarens. Ägaren fick ingen information om detta och passet lämnades utan skriftlig information. Vid det andra besöket den 1 juli skedde samma sak. Hästens pass undersöktes då av både XX och en annan veterinär för att kontrollera vilken vaccinering hästen skulle få. Influensavaccinering utfördes av den andra veterinären och fördes in i passet. Även vid det tredje besöket den 5 augusti sprutade XX hästen med samma medel som tidigare utan att informera ägaren eller skriva in behandlingen i passet.

Hästen blev inte bättre utan ägaren vände sig till en annan klinik som kunde ställa korrekt diagnos och behandla hästen framgångsrikt. Hon anser att hästen inte blev bättre vid någon behandling på den första hästkliniken och att den därför fick utstå onödiga behandlingar. Kliniken missade upprepade gånger att fylla i hästens pass, vilket ägaren påpekade för XX. Han erbjöd sig trots detta inte att fylla i passet med korrekta noteringar.

VETERINÄRENS ANFÖRANDE

När hästen var på kliniken behandlades den med licenspreparatet Tildren, som har livstidskarens. XX informerade djurägaren vid besöket den 5 augusti om karenstider när han behandlade hästen. Han minns tydligt att han förklarade att medlet vanligtvis inte täcks av försäkringsbolagen. XX har däremot inget minne av de andra tillfällena. Kliniken har tydligen missat att fylla i hästens pass men har fyllt i journalerna om både start- och slaktkarens.

Enligt deras rutiner ska man fråga alla djurägare efter passet och man ska kontrollera att det har fyllts i av djurägare/veterinär. Uppenbarligen har XX missat att kontrollera hästen pass. XX har erbjudit sig att titta på hästen utan kostnad eftersom djurägaren inte var nöjd med hantering och diagnos. Vid det tillfället hade han tänkt fylla i passet.

XX anser inte att han förfarit försumligt i sin yrkesutövning men medger att han glömt kontrollera passet i detta fall. Han anser det beklagligt att han inte följt de rutiner kliniken har.

JORDBRUKSVERKETS YTTRANDE

Jordbruksverket ansåg att veterinären XX förfarit försumligt i sin yrkesutövning då han vid upprepade tillfällen behandlat den aktuella hästen med preparat som inte får användas till livsmedelsproducerande djur, utan att först kontrollera att hästen var tagen ur livsmedelskedjan genom markering i passet. Jordbruksverket ser mycket allvarligt på detta eftersom det finns en risk att hästen slaktas för livsmedelsproduktion och otillåtna preparat, som potentiellt kan vara skadliga för människor, då kommer ut i livsmedelskedjan.

Av 2 kap 8 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2013:42) om läkemedel och läkemedelsanvändning framgår att ordination av läkemedel till livsmedelsproducerande djur bara får ske under förutsättning att de farmakologiskt aktiva substanserna finns upptagna i tabell 1 i bilagan till kommissionens förordning (EU) nr 37/2010 av den 22 december 2009 om farmakologiskt aktiva substanser och deras klassificering med avseende på MRL-värden i animaliska livsmedel. Av 9 § samma föreskrift och kapitel framgår att bestämmelserna i 8 § inte gäller vid behandling av häst om det av hästpasset framgår att hästen inte ska användas för livsmedelsproduktion. XX behandlade den aktuella hästen med ett otillåtet preparat utan att försäkra sig om att hästen var tagen ur livsmedelskedjan.

ANSVARSNÄMNDENS BEDÖMNING

Ansvarsnämnden anslöt sig till den bedömning som Jordbruksverket gjort i sitt yttrande och ansåg att XX förfarit försumligt i sin yrkesutövning då han vid upprepade tillfällen behandlat hästen med preparat som ger livstids karens och inte får användas till livsmedelsproducerande djur, utan att först ha kontrollerat i passet att hästen var tagen ur livsmedelskedjan. XX hade genom att inte skriva in behandlingen i hästens pass underlåtit att säkerställa att den blev tagen ur livsmedelskedjan. Veterinärens försumlighet var av så allvarligt slag att han tilldelades en disciplinpåföljd i form av en erinran.

JOHAN BECK-FRIIS

kanslinytt

”Nya” Marianne heter Helène

Den 16 oktober började Helène Backvik-Svensson sin tjänst på veterinärförbundets kansli. Helène ska ta över som administratör efter Marianne Lundquist, som efter 42 år på förbundskansliet valt att ta ut pension från årsskiftet.

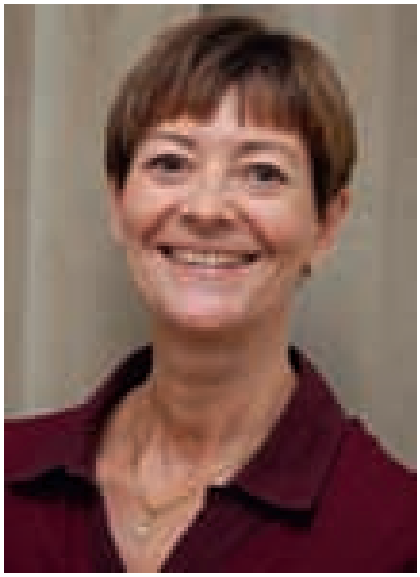

– Det blir en tung mantel att axla, men det ska bli väldigt roligt. Jag ska huvudsakligen jobba med SVS och fick verkligen en rivstart i samband med årets Veterinärkongress, säger Helène.

Helènes yrkesliv har kretsat kring marknad, administration och djur. Hon började som djursjukvårdare, utbildade sig sedan till marknadsekonom och har arbetat länge inom handeln, bland annat som marknadskoordinator på ICA. Helène kommer närmast från Evidensia Djursjukhuset Västerort där hon ansvarat för administration och marknadsföring.

Självklart har Helène ett genuint djurintresse. Hon är medryttare och har en liten blandrashund. ■

Jobbat dygnet runt?

Läs mer om arbetstid på AVFs hemsida www.svf.se/sv/AVF under Arbetsmiljö.

IN MEMORIAM

Brita Sund till minne

Den officiella veterinären Brita Sund, Rättvik, har hastigt gått bort. Hon hittades avliden i sitt hem tidigt på morgonen den 27 oktober. Våra tankar går till hennes närmaste.

Brita Sund arbetade på Livsmedelsverket sedan 1996. Hon var känd bland medarbetare och studenter som en professionell patolog och en fantastisk pedagog. Och hon delade generöst med sig av sin kunskap.

Vi sörjer förlusten av en kär kollega och vän, en uppskattad och omtyckt veterinär. Brita Sund lämnar ett stort tomrum efter sig.

Kollegerna på Livsmedelsverket genom Johanna Gifting

Brita Sund, du fattas oss

Det var med en känsla av overklighet som vi tog emot budet att Brita Sund är borta.

Vi lärde känna henne på Uppsala slakteri som en glad och pålitlig arbetskamrat med ett knivskarpt intellekt och massor av humor. Hon var dessutom vetgirig och hade stor integritet. Brita var hästintresserad men hennes engagemang för patologi gjorde att det blev som besiktningsveterinär hon i huvudsak kom att arbeta.

I tjänsten på slakteriet i Uppsala ingick handledning av studenter och hon föreläste även om köttbesiktning på veterinärprogrammet. Brita var mycket uppskattad av studenterna som handledare, föreläsare och även som en veterinär förebild. Hon kunde verkligen med humor och distans förmedla hur patologi används i praktiken på ett slakteri. Hon kunde samtidigt väva in hygienaspekterna för att bedöma om slaktkropparna kan godkännas som livsmedel. Många är de studenter och kolleger som genom henne lärt sig förstå vad köttbesiktning handlar om. Hon var en mentor i ordets rätta bemärkelse. Brita var

också starkt engagerad i djurskyddet och kunde säga ifrån på ett sätt som gjorde att hon även uppskattades av slakteriets personal.

När slakteriet i Uppsala stängdes blev det naturligt att låta studenterna få göra en del av slakteripraktiken i Rättvik dit Brita flyttat. Även under de kurser som Livsmedelsverket höll tillsammans med Swedac i Sidas regi ingick ett mycket uppskattat besök på slakteriet i Rättvik.

Brita ingick i Livsmedelsverkets processgrupp som arbetade för att likrikta köttbesiktning i landet. Vid sin bortgång arbetade hon med att ljudsätta sina föreläsningar så att de kunde läggas ut på Livsmedelsverkets utbildningsportal. Tillsammans med det omfattande bildmaterial som hon samlat ihop skulle detta användas som kunskapsbank för all besiktningspersonal.

Brita var insatt i de mest skilda områden och fortsatte hela tiden att lära sig nya saker. Hon älskade att läsa och ofta hade hon en bok i fickan. Blev det några minuter över på kontoret eller i grisstallet så passade hon på att läsa lite. Tyvärr fick hon höftproblem och tvingades under de sista åren att avstå från ridningen, vilket hon tyckte var tråkigt.

Vi kommer att sakna Brita, hon fattas oss.

Kajsa Gustavsson och Björn Arenander

Vilken är din diagnos? – Svar

SVAR

Förmaksflimmer, 180 slag/minut, med eventuellt enstaka kammarextraslag alternativt flimmerkomplex med så kallat ”aberrant” överledning (komplex 2, pil i Figur 2).

När man ser ett QRS-komplex med avvikande utseende är det viktigt att man inte direkt diagnostiserar det utan att först ha konstaterat om den bakomliggande rytmen är sinusutlöst eller inte. I detta fall ses en oregelbunden kammarrytm utan tydliga P-vågor, varför den diagnostiseras som förmaksflimmer. När man diagnostiserat förmaksflimmer och ser QRS-komplex med avvikande konfiguration är det viktigt att veta att det just vid förmaksflimmer ofta uppträder QRS-komplex med avvikande konfiguration. Orsaken till detta är att AV-knutan bombarderas med impulser från förmaken (upp till 500/minut) vid förmaksflimmer, vilket leder till att AV-knutan ofta är refraktär för att ta emot impulser. Det leder i sin tur till att impulsen tar sig igenom med en viss fördröjning i retledningssystemet och därmed breddas QRS-komplexen. Detta händelseförlopp kallas ”Ashmans phenomenon” och uppträder framför allt när QRS-komplexet kommer efter en kortare paus. I det här fallet är pausen inte påtagligt kort före det avvikande QRS-komplexet, men dess konfiguration är lik övriga komplex med en breddökning. Komplex nummer 5 är vid närmare inspektion också något avvikande på likartat sätt (Figur 2).

Huruvida komplex nummer 2 är ett kammarextraslag eller inte är bara av akademiskt intresse i detta sammanhang och kräver inte särskild behandling. Den aktuella hunden bör utredas med ekokardiografi/dopplerundersökning för att utesluta eller påvisa bakomliggande hjärtsjukdom. Även i frånvaro av bakomliggande hjärtsjukdom bör i första hand en kombination av digoxin och kalciumkanalsblockaren diltiazem ges för att sänka hjärtfrekvensen. Vid akut uppkommet förmaksflimmer (t ex i samband med anestesi) kan konvertering med amiodaron (ett klass-3 antiarytmikum) eller Xylocain prövas.

EKG-fall av intresse för publicering i SVT kan skickas till Anna Tidholm, c/o SVT-redaktionen. Registreringen bör vara avledning II med hastigheten 50 mm/sek och amplituden 1 cm = 1 mV. Både kompletta fallbeskrivningar och frågeställningar riktade till Anna Tidholm tas emot.

FIGUR 2. *Förmaksflimmer, 180 slag/minut, med eventuellt enstaka kammarextraslag alternativt flimmerkomplex med ”aberrant” överledning i komplex 2 (pil).*

När du skriver till veterinärtidningen – tänk på att illustrationer (= foton, teckningar, grafer, röntgenbilder etc) underlättar läsandet. Glöm inte att alla bilder i elektroniskt format måste vara högupplösta, dvs i maximal storlek, för att kunna användas i tidningen.

Bland nattorienterare, disktrasor och lussebak

December närmar sig i skrivande stund med stormsteg och aktivitetsnivån bland studenterna är som vanligt hög. Vi har sedan sist bland annat varit med och hjälpt till vid årets Veterinärkongress. Kanske träffade ni på oss i något av stånden där vi sålde mumsigt fika eller såg någon student springa runt med mikrofonerna i föreläsningssalarna.

För oss studenter är Veterinärkongressen en stor och viktig händelse. De flesta får ledigt minst en dag från ordinarie undervisning för att kunna delta i arrangemanget. Det ger möjlighet att gå på föreläsningar inom områden som intresserar lite extra, samtidigt som det även är en unik möjlighet att kunna skapa kontakter och få inspiration för framtiden.

Som en uppdatering gällande utbildningen kanske ni läste vår insändare i SVT 13/14, om det förändrade ekonomiska läget inom SLU. Nu har den nya resursfördelningsmallen röstats igenom och vi känner oss fortfarande extremt skeptiska till vad det faktiskt kommer att innebära för vår utbildning. Inom VH-fakulteten har man beslutat att ta det lite lugnt med förändringen och under 2015 genomföra en konsekvensanalys av vad det kommer att innebära när mallen tas i bruk fullt ut. Vi håller i dagsläget tummarna för att mallen kan justeras tillräckligt för att anpassas till vår unika utbildningssituation.

Trots att det är slutet på terminen och de flesta har fullt upp med tentor och annat som måste göras, är det full rulle på kåren. Våra tidigare senioramöbor i årskurs 2 har äntligen intagit sin rättmätiga plats på Stutis och årskursen kallar sig numera Vet-X. Steget upp från amöbaträsket firades med det sedvanliga Brännbålet.

Det kommer inom kort att anordnas en föreläsning om marsvinssjukdomar på kåren i samarbete med Vexotic. I våras hölls en liknande föreläsning om kaninsjukdomar som var både välbesökt och mycket uppskattad. I början av december anordnar ViF nattorientering, som traditionsenligt inleds med en glöggrunda i skogen. Samtidigt får man chansen att grotta ner sig i skvallret om allt roligt som skett under året i den årliga upplagan av Skvallerkompendiet. December brukar även bjuda på lite mysiga aktiviteter som pepparkakshusbyggen, FiQ med jultema och luciatåget som anordnas av årskurs 3.

För min del blir det här det sista numret av veterinärtidningen som jag skriver i. Efter årsskiftet tar min efterträdare över – vem det blir är ännu inte bestämt, det avgörs på årsmötet den 3 december. Det har varit ett väldigt roligt, utvecklande och utmanande år för mig. Något som jag dock lärt mig är att studentkåren består av en stor bunt engagerade, entusiastiska och otroligt kompetenta personer. Jag ser fram emot att få kalla dem för mina framtida kolleger inom kort. Vi ses snart ute i verkligheten!

Elin Holmroos
ordförande VMF 2014

KONGRESSER & KURSER

Svenska

v 2

9/1 -15. Grundkurs i strålsäkerhet, Stockholm. Arr: Röntgenutbildarna.
Info: www.rontgenutbildarna.se

9/1 -15. Fördjupningskurs i strålsäkerhet, Stockholm. Arr: Röntgenutbildarna.
Info: www.rontgenutbildarna.se

v 3

16–17/1 -15. Diagnostik och behandling av hälta hund och katt, del 2, Evidensia Smådjur AB/Specialistdjursjukhuset Hund och Katt, Strömsholm.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 4

21–22/1 -15. Kurs Endokrina sjukdomar, hund och katt, Knivsta.
Arr: VeTa-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

22/1 -15. A cat is not a small dog – har din klinik rätt kattityd, Göteborg.
Arr: Jamaren, Purina, Ceva.
Info: www.wellcat.org
Anmälan: http://goo.gl/8Q095w

22–23/1 -15. Anestesiologi steg 3, del 2, Göteborg. Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

23/1 -15. A cat is not a small dog – har din klinik rätt kattityd, Stockholm.
Arr: Jamaren, Purina, Ceva.
Info: www.wellcat.org
Anmälan: http://goo.gl/8Q095w

23–25/1 -15. 3rd Nordic small animal surgery, emergency & critical care congress, Göteborg.
Arr: Blå Stjärnans Djursjukhus AB.
Info: www.blastjarnanakademin.se

v 5

30/1–1/2 -15. The Nordic equine veterinary conference 2015, Stockholm.
Info: www.nevc2015.se

v 6

NY 3–4/2 -15. Utbildning i klinisk nutrition steg 1 för djursjukskötare och djurvårdare, Göteborg.
Arr: Royal Canin Nurse Academy.
Info: jessica.bjork@royalcanin.com, www.royalcanin.se/kalender/anmal-dig-till-nurse-academy/

v 9

27–28/2 -15. Ultraljud, smådjur, grundläggande bukkurs, Uppsala.
Arr: VeTa-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 11

NY 10–11/3 -15 (prel). Utbildning i klinisk nutrition steg 2 för djursjukskötare och djurvårdare, Sundsvall.

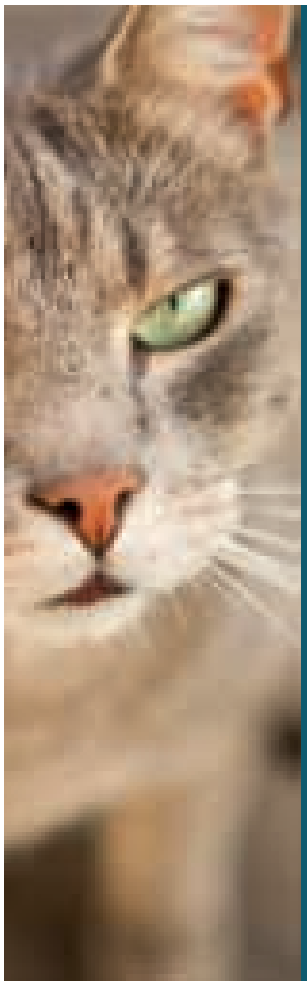

Nu söker vi veterinärer, leg djursjukvårdare, djurskötare, labpersonal och receptionister inför sommaren 2015.

MED HJÄRNA OCH HJÄRTA UTVECKLAR VI FRAMTIDENS DJURSJUKVÅRD.
STARKA OCH ENGAGERADE GÖR VI SKILLNAD!

Delar du vår vision? Då är du välkommen med en ansökan till ledigatjanster.esds@evidensia.se. Har du du frågor, hör av dig till personalassistent Åsa Nordin, tel 0220-458 89. Ansökan ska vara inne senast den 11 januari 2015, märk din ansökan med vilken typ av tjänst som du söker.

EVIDENSIA SPECIALISTDJURSJUKHUSET STRÖMSHOLM är ett av Sveriges största djursjukhus med spetskompetens inom kirurgi, internmedicin, bilddiagnostik, laboratoriediagnostik och oftalmologi. Vi fungerar som remissinstans för ett stort antal kliniker och djursjukhus. Detta tillsammans med en akutklinik som är öppen 24 timmar om dygnet gör att vi har en varierande bredd av patienter. Alltifrån intensivvårdspatienter till komplicerade medicinska utredningsfall.

EVIDENSIA
DJURSJUKVÅRD

Arr: Royal Canin Nurse Academy.
Info: jessica.bjork@royalcanin.com,
www.royalcanin.se/kalender/
anmal-dig-till-nurse-academy/

13–14/3 -15. Sårvård grund, Jönköping.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

NY 14/3 -15. Föreläsning Neuro-ophthalmology, Sigtuna.
Arr: SSVO och Ögonpanelen.
Info: www.ssvo.se
(se annons i denna tidning)

v 12

16–17/3 -15. Kurs i hematologi hos hund och katt, Ultuna, Uppsala.
Arr: Klinisk kemsiska laboratoriet, UDS, SLU.
Info: www.universitetsdjursjukhuset.se, se klinisk kemi
http://www.universitetsdjursjukhuset.se/sv/klinisk-kemiska-laboratoriet/

v 13

26–27/3 -15. Mjukdelskirurgi del 4, fördjupning, Akademiska Sjukhuset, Uppsala. Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 16

15–17/4 -15. Anestesiologi steg 2, hund och katt, Sigtunaområdet.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 17

24–26/4 -15. VeTA–dagarna – tema bilddiagnostik m m, Karlstad.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 18

NY 27–28/4 -15. Utbildning i klinisk nutrition steg 2 för djursjukskötare och djurvårdare, Sundsvall.
Arr: Royal Canin Nurse Academy.
Info: jessica.bjork@royalcanin.com,
www.royalcanin.se/kalender/
anmal-dig-till-nurse-academy/

v 19

7–8/5 -15. Röntgendiagnostik för smådjurspraktiker, Göteborg.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

8/5 -15. Grundkurs i strålsäkerhet, Stockholm. Arr: Röntgenutbildarna.
Info: www.rontgenutbildarna.se

v 21

NY 20–21/5 -15 (prel). Utbildning i klinisk nutrition steg 2 för djursjukskötare och djurvårdare, Falun.
Arr: Royal Canin Nurse Academy.
Info: jessica.bjork@royalcanin.com,
www.royalcanin.se/kalender/
anmal-dig-till-nurse-academy/

v 24

14–16/6 -15. Kongress Animal obesity, Uppsala. Arr: SLU.
Info: www.slu.se/animalobesity

v 37

11–12/9 -15. Sårbehandling – en praktisk kurs med fallbeskrivningar, Knivsta.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 40

NY 1–2/10 -15. Grundläggande mjukdelskirurgi, smådjur, del 1, Uppsala.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

NY 2–3/10 -15. Röntgenteknik, -anatomi, hund och katt, grund, Göteborg.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 41

NY 7–8/10 -15. Vårdhygien, Göteborg.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 42

NY 17–18/10 -15. Ultraljud häst, grund, Uppsala. Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 43

NY 22–23/10 -15. Ultraljud grundläggande ekocardiografi, Göteborg.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

v 44

NY 29–30/10 -15. Perianestetisk handläggning av hund och katt med ASA III-V, Sigtunaområdet.
Arr: VeTA-bolaget.
Info: www.vetabolaget.se

Internationella

Fler internationella kurser hittar du på Vet Agendas hemsida: www.vetagenda.com och på British Small Animal Veterinary Associations hemsida: www.bsava.com

v 5

31/1–2/2 -15. Equine ophthalmology case days, Müggenhausen, Tyskland.
Arr: Arbeitsgruppe Pferd.
Info: Arno Lindner,
arnolindner@t-online.de,
www.agpferd.com

v 6

6–8/2 -15. Equine wound case days, Großhartpenning, Tyskland.
Arr: Arbeitsgruppe Pferd.
Info: Arno Lindner,
arnolindner@t-online.de,
www.agpferd.com

v 8

19–23/2 -15. Equine MR and CT imaging days, Bonn, Tyskland.
Arr: Arbeitsgruppe Pferd.
Info: Arno Lindner,
arnolindner@t-online.de,
www.agpferd.com

v 9

27/2–1/3 -15. Equine reproduction days, Lüsche, Tyskland.
Arr: Arbeitsgruppe Pferd.
Info: Arno Lindner,
arnolindner@t-online.de,
www.agpferd.com

v 17

25–27/4 -15. Equine acupuncture case days, Müggenhausen, Tyskland.
Arr: Arbeitsgruppe Pferd.
Info: Arno Lindner,
arnolindner@t-online.de,
www.agpferd.com

v 20

13–16/5 -15. International conference on diseases of zoo and wild animals 2015, Barcelona, Spanien.
Info: www.zoovet-conference.org

v 21

21–22/5 -15. A global conference on One Health concept, Madrid, Spanien.

➤ Info: www.worldvet.org, www.wma.net

v 25

20–22/6 -15. Equine neurologic case days, Müggenhausen, Tyskland.
Arr: Arbeitsgruppe Pferd.
Info: Arno Lindner, arnolindner@t-online.de, www.agpferd.com

v 29

16–17/7 -15. HSA international symposium 2015 – Recent advances II: Food animal welfare during transport, marketing and slaughter, Zagreb, Kroatien.
Info: www.hsa.org.uk/internationalsymposium

v 38

13–17/9 -15. 32th World veternary congress, Istanbul, Turkiet. Arr: WVA.
Info: www.worldvet.org

Linnéuniversitetet söker

Biträdande universitetslektor i djurskydd

Institutionen för biologi och miljö, Kalmar

Läs mer om anställningen på *Lnu.se*

Välkommen till ett universitet där allt är möjligt! Linnéuniversitetet är Sveriges nyaste universitet, ett modernt, internationellt universitet i Småland. Vi finns i Kalmar och Växjö med 35 000 studenter och 2 000 anställda.

Linnéuniversitetet Kalmar Växjö

SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND

FÖRBUNDSSTYRELSE

Tf ordförande	*Telefon*
ANDERS FORSLID	0413-55 32 20
BJÖRN DAHLÉN	070-290 32 93
JK LARSSON	0920-25 36 50
KARIN LUNDBORG	0512-229 19
LOTTA MÖLLER	073-964 20 78
LARS-ERIK STABERG	070-438 98 78
LOTTA TERNSTRÖM HOFVERBERG	073-151 22 50
MARJA TULLBERG	070-627 77 36

ANSTÄLLDA VETERINÄRERS FÖRENING – AVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
FREDRIKE RITTER	0768-23 35 88
Vice ordförande	
ELEONOR FREDLER	070-341 19 41
Sekreterare	
UNDER TILLSÄTTNING	
Kassör	
SHWAN KAREEN	070-798 68 68
Ledamöter	
ANNA BÄCKVALL	010-122 83 14
KAJSA GUSTAVSSON	070-980 09 65
ULRIKA LIND	073-354 53 38
HELEN LOOR	073-097 62 97

FÖRETAGANDE VETERINÄRERS FÖRENING – FVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
JOHANNA HABBE	070-522 04 90
Sekreterare	
KARIN DANIELSSON	0707-21 44 56
Kassör	
ANNA WALDENSTEN PAMUK	076-109 91 88
Ledamot	
MAJALISA BROERSMA	070-591 71 50
Suppleant	
CHRISTINA SVEDBERG	073-600 22 21

I veterinärförbundet ingår förutom dessa funktioner ett antal råd, kommittéer och nämnder. Samtliga förtroendevalda förbundsmedlemmar listas på hemsidan www.svf.se

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP – SVS

KOLLEGIUM

Ordförande:
BJÖRN DAHLÉN

Vice ordförande:
PER JONSSON

ERIKA CHENAIS
HÅKAN LANDIN
LENA MALMGREN
VERONICA RONDAHL
ULRIKA WINDAHL

Sektioner inom Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

FÖRSÖKSDJURSSEKTIONEN

Ordförande:
VERONICA RONDAHL

Sekreterare
ANNA GRANLUND

HUSDJURSSEKTIONEN:

Ordförande
HÅKAN LANDIN

Sekreterare
ANNA OHLSON

HÄSTSEKTIONEN

Ordförande
LENA MALMGREN

Sekreterare
ANETTE GRAF EDLING

SEKTIONEN FÖR VETERINÄR FOLKHÄLSA

Ordförande
ERIKA CHENAIS

Sekreterare
CATRIN VESTERLUND-CARLSON

SMÅDJURSSEKTIONEN

Ordförande
ULRIKA WINDAHL

Sekreterare
ANNA LINDGREN

Bröllopsbesvär

Ill: Karin Åström Bengtsson

Vår ögonsten, lilla terriern Blenda, skulle nyligen ånyo åka på bröllopsresa. Två år tidigare hade hon haft valpar hos mig, som är ägare och ”halv” fodervärd. Men uppfödaren hade fått rättighet till en kull som hon nu ville ta ut.

Vi räknade ut en lämplig tidpunkt och så for uppfödaren iväg tillbaka till samma hane som förra gången. Men, det ville sig inte. Blenda var inte road. I det kritiska ögonblicket vred hon på sig så att gossen hamnade utanför. Det var värdefulla droppar som där gick till spillo. Sedan orkade han inte mer den dagen. Det blev att hoppas på bättre lycka nästa dag.

Det där med att para hundar är inte alltid så lätt. Det är inte bara att släppa ihop dem och tro att naturen ordnar resten. Ibland kan det dock funka. Jag erinrar mig när grannen och jag skulle försöka ”sätta ihop” hennes två taxar. När vi hade krupit omkring på golven i närmare en timme utan resultat tyckte vi det var dags för en fikapaus för att hundarna skulle få vila sig ett tag. Men döm om vår häpnad, då klarade de sig alldeles själva och hittades fastsittande under ett bord.

Åter till Blenda – nästa dag åkte uppfödaren med glatt mod tillbaka med henne för ett nytt försök. Men det funkade inte nu heller. Så här kunde det inte fortsätta, uppfödaren bestämde sig för att låta göra en artificiell insemination i stället. Förra gången Blenda skulle paras hade hon också varit litet knepig, men det blev till sist en parning som resulterade i fyra fina valpar.

Dagen därpå var det 15e dygnet på löpet, det började bli ont om tid. På morgonpromenaden samma dag träffade Blenda en golden retrieverhane som hon blev väldigt förtjust i och gjorde sig till för. Hon har alltid haft en faiblesse för retrievers. Kanske en sådan var vad hon önskade sig som partner?

Uppfödaren åkte alltså till en veterinärklinik där de sades vara bra på AI och sådant. Hanen var väl litet misstänksam när han klev in genom dörren på kliniken. Hans minnen därifrån var kanske inte så positiva. Man kan ju tänka sig en mer inspirerande miljö.

Kontrahenterna sattes upp på veterinärbordet och det togs fram utensilier: en tratt att samla upp sperma i m m. Veterinären kom in, och som uppfödaren senare beskrev det, verkade han ha litet ”handpåläggning” på hundarna. PANG, plötsligt satt hanen där han skulle. Inga protester hördes från Blenda och allt var frid och fröjd. En fullständigt normal parning (med en hängning på 25 minuter) skedde – på veterinärbordet. Hundar, hanhundsägare och uppfödare kunde åka hem helt tillfredsställda. Detta var väl en ”Happy End”?

Nu får vi hoppas på ett bra resultat av parningen så småningom, men så långt sträcker sig inte den här historien.

Elisabeth Rennerfelt

noterat

Dyster framtidsprognos för veterinäryrket

Framtidens arbetsmarknad ser tuff ut för kommunikatörer, biologer och veterinärer. Det spår Saco i rapporten Framtidsutsikter som publicerades den 20 november. Centralorganisationen tror att veterinärprofessionen kommer att vara ett av de mest konkurrensutsatta yrkena på den svenska arbetsmarknaden 2019.

Å andra sidan påpekar Saco att avsaknad av konkurrens om jobben inom ett yrke inte nödvändigtvis är positivt. Det kan t ex vara ett tecken på att lönerna är låga eller att det råder brist på utvecklingsmöjligheter inom yrket.

Fortfarande tror Saco att balans eller till och med viss brist på arbetskraft kommer att råda för veterinärer med specialkunskaper och några års erfarenhet. Veterinärvården inom smådjurssektorn går mot alltmer specialisering. Krav från djurägare och veterinärernas eget intresse att vidareutbilda sig har utvecklat möjligheterna. Problemen uppstår för dem som är nya i yrket på grund av en kraftigt ökad inflyttning av veterinärer från andra EU-länder. Arbetstillfällena är idag inte så många för nyexaminerade och Saco kan heller inte se att det skulle bli fler inom några år. ■

SPECIALISTKOMPETENS

RÄTTELSE

Efter genomgången specialistutbildning och godkänd examination enligt SJVFS 2009:83 har Jordbruksverket utfärdat specialistkompetens i **internmedicin, steg 2**, den 3 september 2014 för Kristine Bastholm Jensen och Jeanette Hanson.

PERSONNOTISER

Födelsedagar i januari 2015

Den veterinär som inte önskar få sin bemärkelsedag publicerad i SVT måste meddela detta till förbundskansliet eller redaktionen senast två månader före födelsedagen.

Toril Melangen, Västerhaninge, 60 år den 2/1
Antonino Gerbino, Borlänge, 50 år den 2/1
Åke Lilja, Åhus, 80 år den 4/1
Werner Schaudt, Kil, 70 år den 6/1
Gun Larsson, Norrköping, 90 år den 10/1
Maria Karlsson, Piteå, 50 år den 13/1
Torsten Linnarson, Strömsund, 85 år den 15/1
Heléne Duvgren, Sollebrunn, 50 år den 16/1
Susanna Hultberg, Munkedal, 50 år den 19/1
Bengt Eriksson, Rönninge, 50 år den 19/1
Hassan Kedra, Lycksele, 50 år den 23/1
Set Bornstein, Sigtuna, 75 år den 24/1
Catharina Petersson, Svedala, 50 år den 25/1
Lars Löfström, Norge, 70 år den 30/1
Robert Knabe, Ramlösa, 60 år den 31/1

Avlidna

F distriktsveterinär **Rune Persson** avled den 26 februari 2014. Han föddes i Förlösa, Kalmar 1924, tog studenten i Kalmar 1945 och veterinärexamen 1953. Han började som AI-veterinär vid Mörebygdens seminförening 1954 och fortsatte 1958 som assistentveterinär vid Kalmar läns södra hushållningssällskap. Han anställdes som distriktsveterinär i Färgelanda 1961, i Torsås 1971 och i Kalmar 1974 med stationeringsort Torsås. Han pensionerades 1990.

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**
TELEFON: 08-545 558 34
TELEFAX: 08-545 558 39
HEMSIDA: *www.svf.se*

REDAKTION:
JOHAN BECK-FRIIS
ansvarig utgivare & chefredaktör
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
E-POST: *johan.beck-friis@svf.se*

SUZANNE FREDRIKSSON
journalist
TELEFON: 08-545 558 32
E-POST: *suzanne.fredriksson@svf.se*

BRITA TRYBOM
redaktionssekreterare, annonser
TELEFON: 08-545 558 34
E-POST: *brita.trybom@svf.se*

LILL OCH KJELL EFVERGREN, EXPONERA
layout
TELEFON: 070-566 5661, 0734-28 26 80
E-POST: *info@exponera.net*

WIKSTRÖMS TRYCKERI AB, UPPSALA
tryckeri

ISSN 0346–2250

UTGIVNINGSPLAN 2015

Nr	Utgivning	Annonsstopp	Manusstopp
1	14 jan	10 dec -14	3 dec -14
2	3 feb	13 jan	5 jan
3	24 feb	3 feb	27 jan
4	17 mar	24 feb	17 feb
5	13 apr	17 mar	10 mar
6	5 maj	13 apr	7 apr
7	2 jun	5 maj	28 apr
8–9	24 jun	2 jun	26 maj
10	1 sep	11 aug	4 aug
11	22 sep	1 sep	25 aug
12	13 okt	22 sep	15 sep
13	3 nov	13 okt	6 okt
14	24 nov	3 nov	27 okt
15	15 dec	24 nov	17 nov

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Prenumerationspris 2015
Sverige: 1310 kronor + moms.
Europa: 1660 kronor + moms i EU.
Utanför Europa: 1810 kronor.
Medlemmar i veterinärförbundet har 450 kronor i rabatt.

FACKPRESSUPPLAGA 2013 – 3 300 EX

FÖRBUNDSKANSLIET *se sidan 3*

Gå och hämta mer
låter toppen

Om det inte gäller ett blodprov

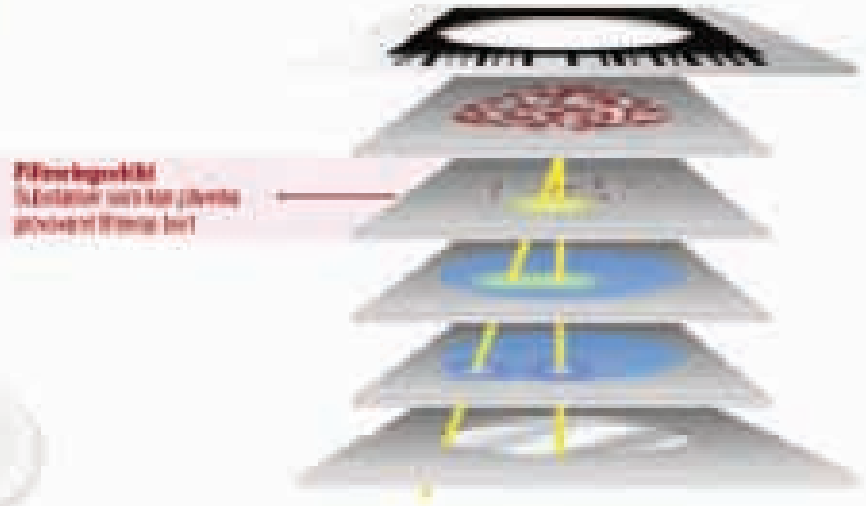

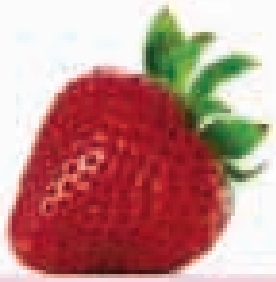

Sluta gå och hämta mer

IDEXX kemiinstrument med IDEXX dry-slide teknologi filtrerar bort eventuella oreniheter för mer tillförlitliga provsvar.

Complete Diagnostic Solutions
In house Diagnostics | Reference Laboratories | Telemedicine

www.idexx.se
00800 1234 3399 / 020 160 5690

IDEXX LABORATORIES

Posttidning A
Retur, Box 12709 • 112 94 Stockholm

© MSD Animal Health 201410

Equilis® Prequenza – mer än ögat ser!

MER ÄN BARA UPPDATERING • MER ÄN BARA UPPDATERING • MER ÄN

equilis
prequenza

- Patenterat Matrix-C™ adjuvans
- Helvirusvaccin – presenterar både interna och externa virusantigen för immunsystemet
- Odling på cellkultur – minskar behovet av reningssteg
- Uppdaterad stam – clade 1 (South Africa/04/2003) – en av OIE rekommenderad stam*

Equilis® Prequenza – en bred strategi för ett bra skydd mot hästinfluensa!

* OIE Expert Surveillance Panel. Bulletin de l'OIE 2014,2,77-79.

Equilis® Prequenza, injektionsvätska, suspension, för häst, i.m. injektion. För aktiv immunisering av hästar mot hästinfluensa.
Equilis® Prequenza Te, injektionsvätska, suspension, för häst, i.m. injektion. För aktiv immunisering av hästar mot hästinfluensa och tetanus.
Datum för godkännande av produktresuméer: 2013-04-10
Receptbelagda läkemedel.
För mer information: www.fass.se

Intervet AB
Box 7121
192 07 Sollentuna
www.msd-animal-health.se

MSD
Animal Health